

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KADIN KONUKEVİNDE KALAN KADINLARIN
YAŞADIKLARI ŞİDDET İLE AİLE İŞLEVLERİ
ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: İZMİR ÖRNEĞİ

HAZIRLAYAN: FİRDES ÇAĞLAYAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Dr. Öğ.Üyesi ŞEYDA YILDIRIM

MANİSA-2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZIRLAYAN: FİRDES ÇAĞLAYAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

TEZ SINAV JÜRİSİ

Dr. Öğretim Üyesi ŞEYDA YILDIRIM (TEZ DANIŞMANI)

Dr. Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Dr. Öğretim Üyesi Gülten UÇAN

MANİSA-2018

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilemeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışım olmadığını beyan ederim.

Firdes ÇAĞLAYAN

İmza

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans derslerime ve tez çalışmama başladığım günden bu yana bilgi ve desteğini benden esirgemeyen, tezimin her aşamasında beni yönlendirerek cesaretlendiren ve motive eden tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Şeyda YILDIRIM'a,

Tez savunma jürimde yer almayı kabul ederek beni onurlandıran Dr. Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'e ve Dr. Öğretim Üyesi Gülten UÇAN'a,

Veri toplama sürecimde katkıları ve desteği ile çalışmamı kolaylaştıran Sosyal Hizmet Uzmanı Aysun ÇEKİÇ, Psikolog Begüm ERGİN ve Psikolog Seher GÜNDOĞAN'a,

Tez çalışmama katılmayı kabul eden, veri toplama sürecime katkıda bulunan değerli katılımcılara,

Hayatımın her döneminde ve içinde bulunduğum her durumda bana destek olan, “kendim gibi” olmamı sağlayan babam Halil ÇAĞLAYAN, annem Nurhan ÇAĞLAYAN ve meşguliyetimde anlayış gösteren kızım Ceylin ŞAHİN'e

TEŞEKKÜR EDERİM...

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
ÖZET	1
SUMMARY	3
1. GİRİŞ.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. AİLE VE AİLE İŞLEVLERİ	8
2.1.1. Ailenin Tanımı ve Yapısı	8
2.1.2. Sistem Teorisi ve Aile Sistemine Ait Yaklaşımlar	13
2.1.3. Ailenin İşlevleri	18
2.1.3.1. McMaster Aile İşlevleri Modeli	22
2.1.3.1.1. Problem Çözme Boyutu	23
2.1.3.1.2. Roller Boyutu	24
2.1.3.1.3. İletişim Boyutu	25
2.1.3.1.4. Duygusal Tepki Verebilme Boyutu	26
2.1.3.1.5. İlgi Gösterme Boyutu	26
2.1.3.1.6. Davranış Kontrolü Boyutu	26
2.2. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET	27
2.2.1. Şiddetin Tanımı	27
2.2.2. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet.....	29
2.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	32

2.2.3.1. Fiziksel Şiddet	33
2.2.3.2. Cinsel Şiddet.....	34
2.2.3.3. Psikolojik Şiddet.....	36
2.2.3.4. Ekonomik Şiddet	36
2.2.4 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Mevzuat	38
2.2.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Uluslararası Mevzuat .	38
2.2.4.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Ulusal Mevzuat	40
2.2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Aile ve Aile Bireyleri Üzerinde Etkileri ...	46
2.3. KADIN KONUKEVLERİ.....	51
2.3.1. Kollektif Müstakil Evler	52
2.3.2. Bağımsız Odalar	53
2.3.3. Bağımsız Daireler	53
2.3.4. Kamu Kuruluşları İçinde Özel Bir Bölüm.....	53
2..3.5. Düşük Ücretli Konutlar	53
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	55
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	55
3.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	55
3.2.1. Araştırmanın Genel Hipotezi.....	55
3.2.2. Araştırmanın Alt Hipotezleri	55
3.3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	55
3.4. ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI.....	56
3.5. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	56
3.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	56
3.7. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	60
3.8. VERİLERİN ANALİZİ.....	61
3.9. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI	61

3.10. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ.....	61
4. BULGULAR	62
4.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR	62
4.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR	83
5. TARTIŞMA.....	114
5.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR ÜZERİNE	114
5.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR ÜZERİNE	118
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	123
6.1 SONUÇ.....	123
6.2. ÖNERİLER	124
6.2.1 Mikro Düzeyde Getirilen Öneriler	125
6.2.2. Mezzo Düzeyde Getirilen Öneriler	127
6.2.3. Makro Düzeyde Getirilen Öneriler.....	128
7. KAYNAKLAR.....	130
8. EKLER.....	139
8.1. EK 1: SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU	139
EK: 2 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ.....	141
8.3. EK 3: GÖNÜLLÜ OLUR FORMU.....	146
8.4. EK 4: KURUM ARAŞTIRMA İZİNİ.....	149
8.5. EK 5: TURNİTİN ORJİNALLİK RAPORU.....	150
8.6. EK 6: ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI.....	151
8.7. EK 7: ÖZGEÇMİŞ.....	152
8.8. EK 8: YAPTIĞI ÇALIŞMALAR.....	153

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Türkiye’de bağlı olduğu kurumlara göre kadın konukevi sayı ve kapasiteleri–2014.....	54
Tablo 2: Kadınların yaşıa göre dağılımı.....	62
Tablo 3: Kadınların medeni durumlarına göre dağılımı.....	63
Tablo 4: Kadınların yaşıadıkları evliliklerin süresine göre dağılımı.....	65
Tablo 5: Kadınların sahip oldukları ocuk sayısına göre dağılımı.....	68
Tablo 6: Kadınların konukevine gelmeden önce yaşıadıkları yere göre dağılımı.....	71
Tablo 7: Kadınların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	72
Tablo 8: Kadınların alışma durumlarına göre dağılımı	73
Tablo 9: Kadınların ekonomik durumları ile ilgili algılarına göre dağılımı	75
Tablo 10: Kadınların konukevinde kalma sürelerine göre dağılımı	75
Tablo 11: Kadınların şiddet yaşıantısı durumlarına göre dağılımı.....	76
Tablo 12: Kadınların fiziksel şiddet yaşıantısı durumlarına göre dağılımı.....	78
Tablo 13: Kadınların cinsel şiddet yaşıantısı durumlarına göre dağılımı.....	79
Tablo 14: Kadınların psikolojik şiddet yaşıantısı durumlarına göre dağılımı.....	79
Tablo 15: Kadınların ekonomik şiddet yaşıantısı durumlarına göre dağılımı.....	80
Tablo 16: şiddet öyküsü olan kadınların yaşıadıkları şiddetin türü.....	81
Tablo 17: şiddet öyküsü olan Kadınların kimden şiddet gördüğü.....	82
Tablo 18: Kadınların yaşı dağılımı ile şiddet yaşıantısı arasındaki ilişki.....	83
Tablo 19: Kadınların eğitim düzeyi ile şiddet yaşıantısı arasındaki ilişki.....	83
Tablo 20: Kadınların ekonomik durum algıları ile şiddet yaşıantısı arasındaki ilişki.....	84
Tablo 21: Kadınların alışma durumu ile şiddet yaşıantısı arasındaki ilişki.....	85

Tablo 22: Kadınların Aile Değerlendirme Ölçeği Alt Puanları.....	86
Tablo 23: Kadınların yaş dağılımı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki	87
Tablo 24: Kadınların medeni durumu ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	88
Tablo25: Kadınların evlilik süresi ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki	91
Tablo 26: Kadınların çocuk sayısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki	93
Tablo 27: Kadınların konukevine gelmeden önce yaşadıkları yer ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	96
Tablo 28: Kadınların eğitim durumu ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	98
Tablo 29: Kadınların şiddet yaşantısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	100
Tablo 30: Kadınların fiziksel şiddet yaşantısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	101
Tablo 31: Kadınların cinsel şiddet yaşantısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	103
Tablo 32: Kadınların psikolojik şiddet yaşantısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki	104
Tablo 33: Kadınların ekonomik şiddet yaşantısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	106
Tablo 34: Kadınların çalışma durumu ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	108
Tablo 35: Kadınların ekonomik durum ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	110
Tablo 36: Kadınların konukevinde kalma süresi ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	112

Tablo 37: Kadınların kimden şiddet gördüğü ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki.....	113
--	-----

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1: Şiddetin Sınıflandırılması Çizelgesi.....	27
Çizelge 2: İç içe geçmiş ekolojik model çizelgesi.....	49

KISALTMALAR DİZİNİ

ASAGEM	: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼
T¼IK	: T¼rkiye İstatistik Kurumu
TDK	: T¼rk Dil Kurumu
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler ocuklara Yardım Fonu
KSGM	: Kadının Stat¼s¼ Genel M¼d¼rl¼ę¼
TBMM	: T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
WHO	: D¼nya Sağlık Örg¼t¼
TCK	: T¼rk Ceza Kanunu
CEDAW	: Kadına Karşı Her T¼rl¼ Ayrımcılığın Önlenebilirliği S¼zleřmesi
şÖNİM	: şiddet Önlenebilirliği ve İzleme Merkezi
ADÖ	: Aile Değerlendirme Ölçeği
MMQ-M	: Evlilik İlişkisi Ölçeği
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
ILO	: Uluslararası alışma Örg¼t¼
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇATOM	: Çok Amaçlı Toplum Merkezi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örg¼t¼
FRA	: Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı
ASPİM	: Aile ve Sosyal Politikalar İl M¼d¼rl¼ę¼

Tezin Başlığı :Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet ile Aile İşlevleri Algıları Arasındaki İlişki: İzmir Örneği

Öğrencinin Adı :Firdes ÇAĞLAYAN

Danışman : Dr. Öğretim Üyesi Şeyda YILDIRIM

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

ÖZET

Amaç: Bu araştırmada, şiddetin konukevinde kalan kadınların aile işlevleri algıları üzerinde etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı) na bağlı konukevlerinde Ekim 2016 ile Eylül 2017 tarihleri arasında kalan ve çalışmaya katılmaya gönüllü kadınlar ile yapılmıştır. Araştırma kapsamında 96 kadın ile görüşülmüş, sosyo-demografik veri formu ve ardından aile değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. İlişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilen çalışmada, sosyo-demografik veri formu ile kadınların medeni durumları, çocuk sayıları, ekonomik durumları, şiddet öyküsünün varlığı gibi verilerin elde edilmesi ve bu verilerin Aile Değerlendirme Ölçeğinden elde edilen veriler ile karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Bulgular: Araştırmanın 96 katılımcısından 59'unun şiddet yaşantısı olduğu, 37'sinin ise şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir. Şiddet öyküsü olduğunu belirten katılımcıların %89,8'i fiziksel şiddete, %39,0'u cinsel şiddete, %91,5'i psikolojik şiddete, %62,7'si ise ekonomik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Şiddet gören kadınların %91,5'i eşlerinden ya da partnerlerinden%8,5'i ise diğer aile üyelerinden şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir.

Kadınların şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca tüm şiddet türleri ayrı ayrı değerlendirilmiş, yine aynı şekilde tüm şiddet türleri ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Sonuçlar: Şiddet kadınların aile işlevleri algısını olumsuz etkileyerek beraberinde aileye de etki etmektedir. Birey ve aileden başlayarak tüm toplumu olumsuz etkileyen bir olgu olarak, kadına yönelik şiddetle mücadele, uluslararası düzenlemeleri, ulusal düzenlemeleri ve devlet eli ile yürütülen sosyal politikaların yanında toplumsal dayanışmayı ve kararlılığı gerektirmektedir.

Anahtar Sözcükler: Aile İşlevleri Algısı, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Kadın Konukevi, Sosyal Hizmet

Title of Dissertation : The Relation Between Domestic Violence Against Women Victims and Perception of Family Functioning in İzmir

Name of Student : Firdes ÇAĞLAYAN

Academik Consultant : Dr. Şeyda YILDIRIM – Lecturer

Department : Department of Social Work

SUMMARY

Objective: In this search of study, the study of how domestic violence against women has effect on the Perception of Family Functioning among women who stay at the women rescue shelters has been examined.

Material and Method: The research was place dates between November 2017 and September 2017 among the women who had been staying at Woman Rescue Shelters of Ministry of İzmir and willing to participate in this case study voluntarily.

During the research process, 96 women had been interviewed, socio-demographic data form and family assesment scale had been completed.

In this case study which had been intended to collect demographic Data Form had been inteded to collect data of marital status of women, number of their children, economical status, domestic violence background history. Those collected data had been aimed to compared to the data of Family Assesment Scale.

Findings: In this research, it had been found that 59 participants out of 96 had been fucing with domestic violence anda buse, however, 37 of them had never been faced domestic violence and abuse.

The participants who had domestic violence and abuse history had experienced; 89,8% physical abuse (violence), 39,0% sexual abuse, 91,5% psychological abuse and 62,7% economical abuse.

Those victims stated that 91,5% received violence anda buse from their partners and 5% from their family members.

There is a significant link between women’s domestic violence anda buse history and the family assesment scate.

In addition, all the variety of violence and abuse types had been evaluated and a discovery had been made. According to this evaluation, it had established that there is an expressive statistical relation between the types of domestic violence and abuse, and Family Assessment Scale subscores.

Conclusion: The domestic violence and abuse have negative effect on women's perception of family functioning and their well being as they have major impact on family Dynamics.

This negative phenomenon that has major negative effects and impacts on starting from an individual moving to family member, and later spreading to all societies requires a fight against domestic violence and abuse against women, international and national regulations, social government policies that are conducted by the government itself as well as social cooperation and determination.

Key Words: Perception of Family Functioning Domestic Violence Against Women, Women Resque Shelter, Social Work.

1. GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet; erkek ve kadın arasında eşit olmayan güç ilişkileri ve toplumsal cinsiyet önyargıları sonucunda ortaya çıkan bir insan hakları ihhalidir. Üstelik şiddet kadına çoğunlukla en yakınlarından, güven içinde olması gereken aile içindeki bireylerden gelmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet sorunu, yüzyıllardır süregelen bir sorun olmasına rağmen, 1960'ların sonu ve 70'li yılların başında, batı ülkelerinde görülen ve "Kadın Hareketleri" adı verilen hareketlenmeler ve konunun uluslararası düzeye taşınması sonucu daha önemle üzerinde durularak gündeme gelmiş ve devletler tarafından da sorun olarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler 1975 yılından başlayarak kadın hakları konusunda dört dünya konferansı düzenlemiş, bu alanda kamuoyu bilinçlenmeye başlamıştır. Ancak yine de kadının evlilik içinde yaşadığı şiddet çoğu zaman "aile içinde olur", "evlilik hali" gibi ifadeler ile meşrulaştırılmış, kayda değer bir sorun olarak görülmemiştir. Üstelik fiziksel şiddet cana kasta ve cinayete de varabildiği için biraz daha önemsense de kadına eşinden gelen cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet daha da görmezden gelinmiş, kadınlar tarafından da çoğu zaman ifade edilememiştir.

Aile içinde kadına yönelik şiddet, sadece şiddet mağduru kadını değil diğer tüm aile bireylerini de etkilemektedir. Sistem yaklaşımı çerçevesinde düşünüldüğünde ise bu olumsuz sonuçlar ve yansımaları halka halka büyüyerek yakın çevreyi ve toplumu da etkileyen önemli bir sorun haline gelmektedir. Sistem içerisinde tüm parçaların hem birbirini hem de bir sonraki süreçte yaşanacak olayları ve geleceği doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilediği düşünüldüğünde, şiddetin var olduğu bir çevre içerisinde büyüyen çocuklar çoğu zaman aile içinde kadına yönelen şiddeti normal algılayıp kabullenmekte, ev içi şiddet topluma da aksederek yayılmakta, kadınların gelişmesinin önüne geçmekte, toplumsal cinsiyet algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddet, ev içinden toplumun ekonomisine kadar her alanda olumsuz sonuçları ile hissedilmektedir.

Kadına yönelen şiddetin tüm aile bireyelerine ve aile yapısına olumsuz etkileri tartışılmaz bir gerçektir. İnsanın kendisini en çok güvende hissetmesi gereken aile

ortamı, şiddet ile birlikte en fazla risk algılanan yere dönüşmektedir. Bu da aile işlevlerine olumsuz yönde yansımakta, belki de aslında birçok aile için kolay çözülebilecek sorun ve problemler daha da içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Şiddetin aileye duyulan saygı ve bakış açısını zedeleyeceği açıktır. Araştırmamız kapsamında, aile içinde kadına yönelen şiddetin, kadınların aile işlevlerini algılayış biçimlerine ne şekilde yansıdığı konusu araştırılmıştır.

Bu araştırmanın amacı aile içinde şiddete maruz kalan kadınların aile işlevlerine bakış açılarını anlamaya çalışılacak bir araştırma yapmaktır. Araştırmanın kuramsal bölümünde öncelikle ailenin, aile işlevlerinin, şiddetin ve aile içinde kadına yönelik şiddetin tanımlarını yapmak, şiddetin türlerini açıklamak, sorun ile ilgili ulusal ve uluslararası mevzuatı açıklamak ve kadın konukları hakkında kısaca bilgi derlemek ve sunmak gerekmiştir. Araştırmanın en önem arz eden yönü bu konunun sadece şiddete maruz kalan bireyleri tek tek bireysel olarak ilgilendiren bir konu olmaktan çok toplumu ilgilendirmesi ve her ne kadar aile içinde yaşanıyor olsa da toplumsal bir sorun haline gelmesidir. Çünkü sağlıklı bir toplum ancak sağlıklı bireylerin ve ailelerin varlığı ile mümkündür. Şiddet olgusu sadece şiddete maruz kalan insanları değil diğer insanları da ilgilendiren bir konudur. Pek çok insan yakın çevresinde, arkadaşlarında ya da akraba çevresinde şiddete maruz kalan insanlardan haberdar olmuş ve hatta zaman zaman karşılaşmıştır.

Ayrıca aile, toplumun çekirdeği, en küçük birimidir. Aile içinde her bireyin belli sorumlulukları ve işlevleri vardır. Bireylerin bireysel sorumlulukları yanında üstlendikleri rollere göre ailenin bir kısmının ya da bütününün de yürütmesi gereken önemli işlevleri bulunmaktadır. Aile içerisinde üyelerin işlevlerini yerine getirmemesi ya da sahip oldukları işlev gücünü olumsuz yönde kullanması durumunda, aile sisteminin işlevselliği olumsuz yönde etkilenecektir. Aile içerisinde yaşanan olaylar ya da ailenin huzurlu, mutlu bir aile olması hem o ailede yetişen çocukları etkilemekte hem de dolaylı olarak topluma yansımaktadır. Aynı zamanda şiddet olgusu içerisinde büyüyen erkek çocuklar bu davranışı gayet doğal olarak algılayıp, şiddetin gelecek kuşaklarda da görülmesine neden olabilirken, kız çocukları anne idolünün etkisi ile erkeklere boyun eğme, itaat etmenin doğal bir davranış olduğunu özümseyebilmektedir. Aile içinde kadının maruz kaldığı şiddet

toplumsal yapıyı da ilgilendirdiği için önem arz eden bir konudur. Bu araştırma kapsamında, İzmir ilinde bulunan ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren kadın konukevinde kalan kadınların aile işlevleri algıları üzerinde şiddetin ne derece etkili olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. AİLE VE AİLE İŞLEVLERİ

2.1.1. Ailenin Tanımı ve Yapısı

İnsan soyu ve insanlık kültürü varlığını, evlilik sözleşmesi ile başlayan ve insanlık tarihi boyunca bütün toplumlar tarafından vazgeçilmez kabul edilen aile kurumu içerisinde sürdürmüştür(ASAGEM, 2011). Dilimize Arapçadan geçen aile sözcüğü, Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğünde

1. Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik,
2. Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü,
3. Birlikte oturan hısım ve yakınların tümü.
4. Halk ağzında eş, karı.
5. Aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü.
6. Temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu, familya olarak anlamlandırılmıştır

(http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b8ae454400e59.29557200,Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2018)

Aile Yapısı Araştırması'nda aile, evlilik, kan bağı ve yasal yollarla birbirine bağlı, karşılıklı hak ve yükümlülüklerle bir arada yaşayan insan topluluğu olarak tanımlanmaktadır (www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=16 Erişim Tarihi: 02.05.2018)

Murdock aileyi, “ortak konut, ekonomik işbirliği ve üreme ile karakterize bir sosyal grup” olarak tanımlamaktadır (Murdock 1949). Aile ile ilgili yapılan birçok tanım olsa da her birinin aileyi sosyal yaşamın ana öğelerinden birisi olarak kabul ettikleri, birçok tanımın ailenin işlevlerini de içerdiği görülmektedir.

Aile tipleri, yaşanan dönemin sosyal özelliklerine, toplumun psikolojik ve ekonomik yapısına göre çeşitli biçimlerde yapılanmıştır. Literatür incelendiğinde, aile sınıflandırmalarının otorite figürü ya da ailenin büyüklüğüne göre yapıldığı görülür. Otorite figürüne göre sınıflandırmada anaerkil aile ve babaerkil aile olmak üzere iki tür aile yapısı mevcuttur. Anaerkil aile yapısı, daha çok avcılık ve toplayıcılık ile geçinen toplumlarda, toprağa yerleşme ile beraber ortaya çıkan, erkeklerin çoğunlukla oturma yerinden uzaklarda avcılık yaptıkları, kadınların çocukların bakımı, korunması, ailenin geleceği ile ilgilendiği aile yapısıdır. Bu tür ailelerde baba otoritesi yoktur. Annenin kız ve erkek kardeşleri, çocukları ve akrabaları aynı evde yaşarlar. Annelerinin soyundan geldikleri kabul edilen çocuklar anne evinde yaşarlar. Evin reisi, kadının erkek kardeşi, yani çocukların dayısıdır. Baba da kendi annesinin evinde, kız kardeşlerinin çocuklarına babalık görevi yapar. Baba, zaman zaman eşinin ailesini ziyaret eder. Kişi mülkiyeti yoktur, kadın ve erkek aynı haklara sahiptir, ancak kadının statüsü daha yüksektir (Gökçe'den akt. Özkalp1993; Cansel 1969). Babaerkil ailede ise baba otoritesi ağır basmaktadır. Bu tip ailede baba otoriteyi dinden almaktadır. Amaç, ailenin devamının sağlanması için erkek evlat sahibi olmaktır. Erkeğin ailesindeki en yaşlı kişi ailenin reisidir. Bu tür aileler büyük aile yapısında yaşamlarını sürdürürler. Toplumların toprak mülkiyetine dayandığı dönemlerde, toprağın bölünüp parçalanmaması, aile tarafından işletilmesi zorunluluğu ve kişilerin toplumda itibar görmeleri için büyük bir ailenin mensubu olmasının önemli olduğu bu tip ailelerde evlenen kadın, kocasının evine gider. Baba ailenin bütün mallarına sahiptir, isterse birden fazla kadın ile evlenebilir ve istediği zaman "boşadım" diyerek eşini boşayabilir (Gökçe'den akt. Özkalp1993; Cansel 1969). Her iki tip aile yapısında da eşlerden birisi diğerine göre daha özel bir statüye sahiptir. Anaerkil aile yapısında soyun devamını tek başına sağladığı düşünüldüğünden kadına özel bir statü verilirken, babaerkil ailede ise erkeğe verilen özel statünün dinin etkisi ile belirlenmiş olduğu görülmektedir.

Aile yapısına ilişkin bir diğer sınıflandırmada ise, ailelerin içerdikleri üyelerin çeşitliliği dikkate alınmış, geniş aile ve çekirdek aile olmak üzere iki tip aile yapısı tanımlanmıştır. "Anne, baba ve/veya çocuklar ile büyükanne, büyükbaba, hala amca vb. akrabalarından oluşan, en az iki neslin bir arada yaşadığı kalabalık aile tipi" (Yörükoğlu1989) olarak tanımlanan geniş aile yapısı, ilk köylü ve tarım

toplumlarında köle emeğine sahip olmayan kişilerin, işçi sahibi olmanın en kolay yolu olarak kendi çocuklarını doğurup yetiştirmeyi benimsemeleri ile yaygınlaşmış, zamanla aile birliği dallara ayrılarak genişlemiş, ailenin reisinin gücü artmış, dede sözünden çıkılmayan, çekinilen, evin gelirini, giderini, aile üyelerini yöneten tek egemen kişi olmuştur. İnsanların kendi gelenekleri dışında farklı gelenek ve görenekler ile tanışmasını sağlayan ve kabile önyargılarından kurtaran ticaret, çağımız dışında tüm çağlarda kültürleri etkilemiş, geniş aile yapısı, değişen ekonomik ve kültürel nedenlerle ve köyde kente göçün artması ile dağılmıştır (Russell 2004; Yörükoğlu1989). Birçok nedene bağlı olarak yaşanan toplumsal değişme üç kuşağın bir arada yaşadığı geniş aileleri dağıtmış, ana, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile sayısı artmış, aile reisinin otoritesi sarsılmıştır. Geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş süreci içerisinde çekirdek aileler özellikle erkeğin aile çevresinden hemen kopmamış, iş ya da konut paylaşımı, maddi ve manevi destek devam etmiştir. Halen bölgelere göre farklılık gösterse de bu yapı devam ettirilmektedir. Toplumsal değişimin gerçekleştiği geçiş döneminde görülen bu aile tipi “geçiş ailesi” olarak tanımlanabilir (Aile Araştırmaları Kurumu 1998). “Geçiş ailesi” toprağa bağlı üretimden endüstri üretimine hızlı geçişin başladığı toplumlarda rastlanan, hızlı nüfus artışı, yasalarda bireysel miras haklarının tanınması sonucu toprakların küçük parçalara ayrılması, tarımda insan gücüne olan ihtiyacın azalması ve makineleşme, toprağın tüm aileyi besleyememesi nedenleri ile kırsaldan kente göç sonucu ortaya çıkmaktadır (Özguven2001). Türkiye’de geçiş aileleri, geniş aileden çekirdek aile yapısına geçiş sürecinin kabullenilmesini kolaylaştırmış, zaman içerisinde çekirdek aileler çeşitli toplumsal değişiklikler, kültürel ve psikolojik etmenler nedeni ile aile büyüklerinin yaşam alanlarından daha uzakta yaşamaya başlamışlardır. Ailelerin küçük birimler halinde birbirinden bağımsız yaşamaya başlamaları, akraba dayanışmasını azaltmış, yaşanan ekonomik ve psiko-sosyal sorunlar aileleri daha fazla olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır.

Geniş aile yapısı içerisinde de var olan çekirdek aile, “anne, baba ve/veya evlenmemiş çocuklar ile tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan aile tipi” (www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=16 Erişim Tarihi: 02.05.2018) olarak tanımlanmıştır. Ailenin evrenselliğini ifade eden en eski ve en yaygın olarak bilinen bakış açısı, Murdock’ın temel çalışması olan “Toplumsal Yapı”dır. Murdock, 250

toplum üzerinde yaptığı çalışmada, Amerika ve diğer sanayileşmiş toplumlarda anne, baba ve çocuklarından oluşan ailenin en karakteristik aile t¼r¼ olduğunu belirlemiştir. Murdock, bu ¼zel aile biriminin bazı toplumların aile yapısı olmadığını, diğer akraba ağı içerisinde g¼m¼l¼ olabileceğini, ama t¼m diğer aile formlarını inşa eden yapı taşı olduğunu kaydetmiş, bu sosyal grubu “ekirdek aile” olarak isimlendirmiştir (Lee1982). Murdock’a g¼re çekirdek aile evrensel bir insan sosyal grubudur. Murdock, yaptığı araştırma sonuçlarına dayanarak ¼ ayrı tip aile m¼essesesi ortaya çıkar mıştır. Birincisi ve en basiti “ekirdek aile” olarak adlandırılan, evli erkek ve kadın ile onların çocuklarından oluşan, ¼zel durumlarda bir ya da daha fazla kişinin de bu ailenin yanında yaşadığı aile tipidir. Murdock’a g¼re b¼t¼n toplumlardaki minimal aile yapısı çekirdek ailedir. Çekirdek aile yapısı, ya tek başına bir aileye hakim bir yapıdır, ya da daha karmaşık aile formunun temel birimidir ve bilinen t¼m toplumlarda g¼l¼ bir fonksiyonel grup olarak vardır. D¼nya halklarının çoğunda çekirdek aileler, molek¼ldeki atomlar gibi birleşerek bir araya toplanırlar. Ailenin bu birleşik formu, iki Şekilde g¼r¼l¼r. Birincisi, oğul evlilikler ile bağlı iki veya daha fazla çekirdek ailelerdir. Çok eşliliği içeren bu aile formunda, bir erkek birkaç çekirdek ailenin babası ve kocası rol¼n¼ oynar ve b¼ylece çekirdek aileler b¼y¼k bir aile grubunda birleşir. Bir diğer genişletilmiş aile formu ise, yetişkin yaşa gelen erkek çocuklarının evlenerek ailesi ile birlikte yaşamaya başlaması sonrasında iki veya daha fazla çekirdek ailenin bir arada yaşadığı aile tipidir. Bu aileler, yaşlı adam, eşi ya da eşleri, evli olmayan çocukları, evli oğlu ve onun eşi ve çocuklarının bir arada yaşadığı, ataerkil aile denilen patrilokal genişletilmiş ailelerdir. Baba ve oğullarının çekirdek aileleri de dahil olmak ¼zere ¼ kuşak, tek bir çatı altında ya da komşu konutlarda bir k¼me halinde yaşarlar (Murdock 1949). Sadece iki kuşaktan oluşan çekirdek ailede, ¼ye sayısı sınırlı ve azdır. Başlangıçta sadece evli çiftlerden oluşan, çocuklar oldukça ve ocuk sayısı arttıa n¼fus bakımından gelişen, çocukların yetiřiپ evden ayrılmaları ile başlangıç noktasına d¼nen çekirdek aileler, modern sanayi toplumlarında m¼lkiyet, hukuk, bireysel mutluluk ve herkesin kendi hayatını yaşamak istemesi gibi nedenlerle egemen olmuşlardır. Genellikle eşlerin anne babalarının yanında olmayan bağımsız bir yerde kurulan çekirdek ailenin evrensel bir karakter taşımada d¼rt ¼nemli eğilim bulunmaktadır.

a. Eş seçiminde ¼zg¼rl¼k,

b. Kadının toplum içindeki statüsünün yükselmesi,

c. Kadın ve erkeğe tanınan eşit boşanma hakkı,

d. Bireylerin toplumsal sınıfları karşısında artan eşitliği ve engellerin kalkması (Özkalp 1993).

Çekirdek aile yapısı, karşı cinse fizyolojik, psikolojik ve daha birçok açıdan ihtiyaç duyan kadın ve erkeğin özellikle biyolojik olarak tek başına soylarının devamını sağlayamıyor olmaları gerçeğinden hareketle tüm toplumlarda önemli ve vazgeçilmez olmuştur.

Sosyolojinin pek çok alanında olduğu gibi aile çalışmalarında da mevcut metodolojik ve kuramsal yaklaşımlardan yararlanılmıştır. Bu yaklaşımlardan aileye bilgi, inanç, değer ve rollerden oluşan sembolik etkileşimin belirlediği bir etkileşim odağı olarak bakan Sembolik etkileşimci yaklaşım evliliklerin boşanma ile sonuçlanmasını sembollerdeki değişme ile açıklamaya çalışmaktadır. Toplumu birbirini ile ilişkili parçaların görev yaptığı bir sistem olarak gören işlevselci yaklaşım aileyi bu bağlamda toplumun bütünlüğünü sağlayan bir kurum olarak görür ve toplumdaki değişmelere bağlı olarak aile yapısında da değişmeler olduğunu kabul eder. Toplumdaki gruplar ve sınıflar arasındaki sosyal, siyasi ve maddi eşitsizlikler üzerinde vurgu yaparak mevcut sosyopolitik sistemi eleştiren, aileyi güç, hâkimiyet ve çatışma kurumu olarak gören ve ailenin içsel çıkarlarının çatışmalarla dolu olduğunu varsayan çatışmacı yaklaşıma temel oluşturan Marksizm'e göre toplumlarda biri "alt yapı" diğeri "üst yapı" olmak üzere ikili bir model bulunur ve bu bağlamda ekonomik alt yapı istisnasız diğeri tüm üstyapı kurumları gibi aileyi de belirler. Ekolojik Yaklaşım aileyi çevresel değişimlere uyum sağlayan ve kendini yeniden örgütleyen bir küme olarak tanımlar. Aile incelemelerinde giderek artan şekilde kullanılmaya başlanan feminist yaklaşım ise aileyi ataerkil bir kurum olarak görür ve işlevselcilerin ve çatışmacıların görüşlerini eleştirir. Kadın erkek eşitsizliğine, toplum ve ailede ve kadının yerine vurgu yapan feminist yaklaşım, toplumsal cinsiyet rollerinin kültürel olarak öğrenilerek aktarıldıklarını ve değiştirilebilir olduklarını, ailenin ataerkilliği yeniden üreten birim olduğunu ifade eder(Kasapoğlu ve ark. 2011; Hatun2012). Kısaca üzerinde durulan yaklaşımlar dışında, geçmişten günümüze yürütülen aile çalışmalarında birbirinden oldukça farklı

çok sayıda kuramsal ve metodolojik yaklaşım kullanılmıştır. Türkiye’de aile oluşumunun başlangıcı olarak kabul edilen evliliğin kuruluşu aynı zamanda iki aile arasında bir bağın kurulması, hatta zaman zaman iki ailenin güç birliği oluşturması anlamına gelmektedir. Kurulan bu güçlü bağ, sanayileşme sürecinde geniş aileden çekirdek aile yapısına dönüşme sürecinde zayıflamıştır. Her durum ve ortamda birbirine destek olmayı görev sayan akrabalar, birbirlerini düğün, cenaze ve bayramlarda hatırlar olmuştur. Göç ile birlikte doğup büyüdüğü toprakları terk eden kişiler, yeni yerleştikleri topraklarda akrabalarından uzakta yaşam sürmeye başlamış ve giderek daha da bireyselleşmiştir. Türk toplumunda önemli bir yeri olan akraba kültürü ve bağı zayıflamış, önemini yitirmeye başlamıştır. Geçmişte anne ya da babanın yokluğunda devreye giren aile büyükleri de sistemin parçası olmaktan çıkınca, çocukların yetişkinlik dönemine erişme sürecinde izleyecekleri modellerden daha fazla yoksun kalmaları söz konusu olmaktadır. Aile sisteminin bütünlüğünü ve işlevselliğini koruması, toplumsal sistemin sağlıklı sürdürülebilirliği açısından da önemlidir. Bu nedenle konunun bütünlüğünün sağlanması açısından aile sistemi ve sistem yaklaşımı kısaca incelenmiştir.

2.1.2. Sistem Teorisi ve Aile Sistemine Ait Yaklaşımlar

Bireye iki ayrı açıdan bakılabilir. Birincisi “bağımsız”, kendi kendine yeten ve hür bir varlık, ikincisi ise bireyi temel yapısı yönünden tamamlanmamış olarak gören bakış açısı. Gerçekten de birey, kişiliği ancak diğerlerinin yardımıyla gelişebilen bir varlıktır. Başka bir deyişle birey, toplumsal sistemler içinde var olabilen sosyal bir varlıktır (Özgüven 2001). Sistem teorisi ilk olarak iskelet sistemi, kas sistemi, endokrin sistemi, dolaşım sistemi gibi sistemlerden oluşan insan vücudunun işleyişini anlatmakta kullanılmıştır. Vücudun bir parçası fonksiyonunu etkili bir şekilde yerine getirmediğinde bu durum vücudun bütün işlevselliğine etki edeceği gibi diğer vücut sistemlerini de etkileyecektir. Etkileşim halinde olan parçaların iletişim kalıpları ve parçalar arasındaki ilişkiler üzerine odaklanan sistem yaklaşımı, 1960’lardan bu yana sosyal hizmet çalışmalarında insan davranışlarını değerlendirmede birincil olarak kullanılmaktadır (Yıldırım ve Yıldırım 2008(1); Yıldırım ve Yıldırım 2008(2); Duyan2008).

Parça bütün arası ilişkinin sıfır noktası olarak tanımlanabilen sistemin özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

Bir sistem alt sistemlerden oluşur ve kendisi de diğer sistemlerin bir parçasıdır,

Tüm sistemler, parçaların toplamından fazladır, bağımsızdır ve birbirleriyle etkileşim halindedir,

Parçaların ve bütünlerin ilişkisi dengededir,

Modern sosyal sistem yaklaşımının kurucusu olan Bertalanffy sistemi “Birbiriyle etkileşim halinde olan bir dizi öge” şeklinde tanımlamış, genel sistem teorisini sistemin bileşimleri arasındaki etkileşimle açıklamıştır. Sistem kavramını sosyoloji bilimine taşıyan Parsons, insanların davranış kümelerinin meydana getirdiği bütünü *sistem kavramı* ile ifade etmiştir. Von Bertalanffy'nin Sistem Teorisi'ne karşılık olarak Parsons, *Eylem Sistemi* Teorisi'ni geliştirmiş olup sosyal sistem ve bunun alt-sistemleri üzerinde durmuştur. Parsons, eylem, aktör, statü-rol, sosyal davranış, sosyal sistem ve yapı kavramları üzerinde durmuştur (Bertalanffy1968 akt. Duyan 2008; Yıldırım ve Yıldırım 2008). Sistemler “açık” ya da “kapalı” olabilir. Enerji, kaynaklar, bireyler veya bilginin sisteme girebilmesi veya girememesi sistemin açık ya da kapalı olmasını belirler. Açık sistemler çevrelerinden girdi alır ve yine çevrelerine çıktı verirler. Kapalı Sistemler diğer sistemlerle ilişki içinde değildirler. Ne girdi alırlar ne de çıktı verirler(Bertalanffy1968 akt. Duyan 2008; Yıldırım ve Yıldırım 2008(1)). Kapalı sistemler ile açık sistemler arasındaki önemli fark equifinalite özelliğidir. Bu özellik, kapalı sistemin işlevlerinin ne sonuç vereceğini önceden bilmemize hizmet eder. Örneğin, belli bir hacmi olan buhar kazanından 100 santigrat derecede ne kadar basınç elde edileceği önceden hesaplanabilir. Açık sistemlerde ise belli koşullar altında her zaman aynı sonuca ulaşmak mümkün değildir. Açık sistemlerin belli başlı özellikleri şöyle sıralanabilir;

a. Yapısı Vardır: Belli parçalardan ve bölümlerden oluşur. Görevlerini yerine getiren bu parçalar etkileşim halindedir.

b. Fonksiyonu Vardır: Alt sistemler kendi görevlerini yerine getirerek esas sistemin fonksiyonunun gerçekleşmesine hizmet ederler.

c. *Değişme Özelliği Vardır:* Zamanla değişip gelişebilir. Çevre koşullarına uyum sağlar.

d. *Destekleme Özelliği Vardır:* Alt bölümlerindeki etkileşim, sistemi iç ve dış tehlikelere karşı korur.

e. *Benzeşme Özelliği Vardır:* Alt sistemler arasındaki ilişkiler zamanla birbirine benzemeye başlar. İletişim ve davranışlar arasındaki farklar giderek kaybolur(Turan 1996).

Sistem yaklaşımına göre aile bir geçmişi paylaşan, duygusal bağı olan, aile üyelerinin ve ailenin bütününe ihtiyaçlarını karşılamak için stratejiler planlayan, bireylerden oluşmuş karmaşık bir yapıdır (Özdemir 2006). Sistem yaklaşımı aileyi çevresiyle ve birbirleriyle ilişki ve etkileşim içinde bulunan parçaların oluşturduğu dinamik bir bütün olarak ele alır (Aktaş 2004). Aile içinde yer alan bireyler, tek tek başka alt sistemler ile iletişimde bulunan birer alt sistemi oluşturur. Her aile üyesi aynı zamanda birkaç alt sistemin de üyesi durumundadır. Örneğin ailede kadın, aynı zamanda kadınlar, eşler, çocuğu varsa anneler, geniş aile yapısı içerisinde ise çocuklar alt sisteminin üyesidir. Sistem içinde alt grupların her birinin özel görevleri, öğretici yanları vardır. Örneğin aynı yaştakiler ile ilişkiler ilk olarak kardeşler arasındaki ilişkilerden öğrenilir. Aile sistemi içinde çeşitli faktörler bireyler arası etkileşimi etkilemektedir. Bunlar bireyin gelişimsel süreci ve kendisinden kaynaklanan durumlar, aile üyelerinin ve alt grupların davranışları, aile üzerinde etkisi bulunan dış güçler ve etkenler olarak ifade edilebilir. Ailede çeşitli nedenlerle ortaya çıkan krizler ve semptomlar dengeyi sarsar. Sağlıklı aileler ortaya çıkan krizi aşmak isterler. Her birey aile içerisinde kendisinden beklenen role uygun davranışlar sergiler. Aile üyelerinden birisinin yokluğu durumunda bir diğer üye o kişinin rolünü üstlenebilir (Köknel 1986; Özgüven 2001). Ailede yer alan alt sistemlerin (anne, baba, çocuklar vd.) bir işlevi, aile yapısı içinde bir amacı vardır ve her bir aile kendine özgü bir amaç etrafında şekillenmektedir (Aktaş 2004) Aile içinde gerektiğinde rollerin üstlenilememesi durumunda birbirine bağlı tüm sistemler olumsuz yönde etkilenecektir.

Birey, ailesindeki üyelerle ve sosyal çevredeki diğer insanlarla ve kuruluşlarla, yani diğer sistemlerle ilişki halindedir. Sistem teorisi hakkında verilen bilgiler

ışığında, kişi, aile, grup ve toplumun birer sistem olduğu görülmektedir. Çocuğun beslenme, korunma, sevilme ve eğitime gibi temel gereksinimlerinin karşılandığı aile ortamında, özellikle ilk yıllarda annenin etkisi oldukça fazladır. Özellikle bebeklik döneminde anne, çocuk için en önemli varlıktır. Babanın varlığı daha sonraki yaşlarda önem kazanmaktadır. Baba çocuğun gözünde bir örnek, ona yön veren bir rehber bir dayanaktır (Akyüz 1978).

Bir sistemin, diğer bir sistem üzerindeki etkisini ele alan sistem teorisi, sosyal hizmet uzmanı açısından bir analiz aracı olarak kullanılmada önemli bir role sahiptir. Toplumun en temel kurumlarından birisi olan aile sistemi sosyal hizmetin müdahale odağında da önemli bir yer tutar. Müdahale kavramı, sosyal hizmet literatüründe 1960'lerden sonra yer almaya başlamıştır. Aile sistemine müdahale ise çağdaş sosyal hizmet kavramlaştırmasının bir ürünüdür. Sistem teorisi, sosyal hizmet uzmanı için oluşumlara bir bütün halinde yaklaşımda bulunulmasını sağlayan bir esaslar bütünüdür ve değişimin esas hedefi olan insan ve toplum üzerinde ayrı ayrı odaklaşmayı önler. Çevreyi ve bireyi ayrı ayrı ele alan analitik yaklaşımdan farklı olarak, birey ile sosyal ve fiziksel çevresinin oluşturduğu karmaşık düzeni bütüncü bir yaklaşımla ele alır. Sosyal hizmet aile sisteminin yaşam içindeki doğal sürecini anlayarak bu sürece katılır ve aile sistemi içindeki bütün sistemlerle ilişkiye geçmek, onların kapasitelerini anlamak ve kendilerinde var olan kaynakları harekete geçirmek üzere işbirliği yapmak ve uygun değişiklikleri kendi özgür seçimleri ile yapmalarını desteklemek, kolaylaştırmak üzerine odaklanır. Bu tarz müdahalede iyileştirme hedeflendiği gibi önlemin varlığı da söz konusudur. Sosyal hizmet yaklaşımı aileye hizmet vermenin doğasına bağlı olarak, sistemler arasındaki ilişkiye dayanır. Sosyal hizmet uzmanı, aile ile çalışırken tek bir sisteme değil, bu sistemle ilgili diğer bütün sistemlere ve bunlar arasındaki etkileşimlere de odaklanır. Sosyal hizmet uzmanı ailenin yaşadığı kültürel ortamın aile sistemindeki bütün unsurlar üzerine nasıl etkilerde bulunduğunu dikkate alır. Sistem teorisinin sosyal hizmete yönelik özellikleri şunlardır;

- a. Sistem teorisi, çeşitli disiplinlerden alınan bulguları düzene koyar,
- b. Sistemlere bağlı kavramlar ve onların gelişmesi, fonksiyonu ve yapısı birey ve toplum düzeyinde her kademedeki müracaatçılara uygulanabilir,

c. Sistem teorisi, bir takım unsurların bir bütünü oluşturacak biçimde sıralanmasına ilişkin anlayışa sahip olunması için temel bir çerçeve oluşturulmasını sağlar,

d. Sistem teorisi, kişi ve çevrenin ayrı ayrı sahip olduğu özelliklerden çok, sistemlerarası hareketliliğe önem verir

e. Sistem teorisi, aktif bir kişilik sistemi olarak insanın kendi inisiyatifini kullanabilme, katılım sahibi olabilme, davranışlarını ve çevreyi değiştirebilme özelliğine sahip olduğunu kabul eder,

f. Sosyal hizmet uzmanlarının temel işlevi, tüm nüfus için hareketliliğe yönelik yardım ve tedbirleri sağlamak olmalıdır,

g. Sistemin bir parçasında meydana gelen değişimin bütünü büyük ölçüde etkilemesi nedeni ile, müracaatçıların daha serbest hareket edebilmeleri için müdahalelere dikkat etmeyi gerektirir,

h. Kurum da bir sosyal sistemdir. Sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı, birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen unsurlardan oluşan aynı alan içinde yer alırlar.(Kut1988; Aktaş, 2004)

Sosyal hizmet uzmanının, aile sistemiyle ilgili değişim sağlama fonksiyonunda, kolaylaştırma, destekleme, güç verme ve aracılık yapma gibi roller üstlenmesi söz konusudur. Aile danışmanlığı yürüten danışmanlar, verdikleri aile danışmanlığı hizmetlerinde sistem düşüncesini benimserler ve aşağıdaki temel noktaları göz önünde bulundururlar;

- a. Aileler, kendilerini oluşturan unsurların bütününe toplamından daha farklı bir yapılanma özelliği gösterirler,
- b. Aile sistemini ve alt sistemlerini ayakta tutan ve yönlendiren kurallar sistemi vardır,
- c. Her sistemin onun nasıl bir fonksiyona sahip olduğunu anlamada yardımcı olacak sınırları vardır,
- d. Sınırlar bütünüyle geçirmez değil yarı geçirgen özelliğe sahiptir,
- e. Aile sistemleri göreceli olarak dengeli ve durağan bir yapı içindedirler,

- f. Sistemin parçaları arasındaki iletişim ve geri bildirim sistemin fonksiyonelliği için oldukça önemlidir,
- g. Aile içindeki bireylerin davranışlarının nedenlerini bir nedensellik ilişkisi ile açıklamak yeterli değildir,
- h. Aile sisteminin diğer açık sistemler gibi amacı vardır,
- i. Aile sistemi birçok alt sistemden (anne, baba, çocuk/çocuklar) oluşmuştur. Bu parçalarıyla aile sistemi, büyük bir sistemin (toplum) parçası ya da alt kültür grubunun bir unsurudur (Aktaş2004).

Sanayi devrimini izleyen yıllarda her ulusun kırsal kesim ve kentsel kesim olmak üzere iki kesimden oluştuğu görülür. Gelişmekte olan ülkelerde özelliklerini koruyan kırsal kesim/köylerde çoğunluk akraba olduğundan birbirlerinin evine kendi eviymiş gibi girerken, şehir yaşantısında aileler belirgin bir şekilde sınırlarını çizmiştir. Geçmişten günümüze her dönemde bazı değişikliklere uğrasa da insanlık tarihinin başlangıcından itibaren var olan aile ile ilgili tanımlar incelendiğinde, ailenin hem topluma karşı hem de üyelerine karşı belli başlı sorumluluklarının ve işlevlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Aile bireylerinin işlevlerini yerine getirmediği durumlarda, aile sistemi etkilenmekte, aile sistemindeki aksaklıklar da toplumsal sistem üzerinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda ailenin işlevleri üzerinde durulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

2.1.3. Ailenin İşlevleri

Toplum hayatının devamını sağlayan en temel sosyal kurumlardan birisi olan aile, şekli ve niteliği değişse de tarih boyunca var olmuş, eşler arası ilişkilerin düzenlenmesi, çocukların büyütülüp yetiştirilmesi gibi işlevleri nedeni ile önemini korumuştur. Şekli ve özellikleri değişse de tüm ailelerde görülen işlevler şu şekilde sıralanmıştır,

- a. İnsan türünün devamının sağlanması ve cinsel ihtiyaçların karşılanması,
- b. Aile üyelerinin her türlü maddi gereksinimlerine cevap verilmesi,
- c. Doğal ve sosyal tehlikelere, maddi ve manevi zararlara karşı kişilerin korunmasının, ekonomik işbirliğinin sağlanması,

- d. Çocukların ve diğer aile üyelerinin beslenme, eğitim ve diğer yetiştirilme ihtiyaçlarının karşılanması, kültürel mirasın yeni nesillere aktarılması,
- e. İnsan kişiliğinin ve psikolojik yapısının oluşmasına katkı sağlanması, sosyalleşme, sevgi ve doyum yaşamasına imkan verecek ortamın oluşturulması (Aile Araştırmaları Kurumu 1998, ASAGEM 2011, Özgüven 2001).

Murdock, evrensel bir sosyal grup olan çekirdek ailenin, her toplum için geçerli dört temel fonksiyonunun bulunduğunu, bunların,

- a. Cinsel ilişkilerin düzenlenmesi,
- b. Üreme fonksiyonu,
- c. Ekonomik görev ve sorumlulukların paylaşılması ve

d. Çocukların eğitimi ve sosyalleştirilmesi olduğunu ifade etmiştir. Murdock'a göre kurumlar veya aile dışı ilişkiler, bu fonksiyonların herhangi birini paylaşabilirler, ancak ailenin yerini asla tutamazlar (Murdock1949). Ailenin işlevleri birçok araştırmacı tarafından çeşitli şekillerde sıralansada, bütün olarak birçok işlevi yerine getiren ailenin en temel işlevlerinin, soyun devamının sağlanması, çocukların büyütülmesi ve yetiştirilmesi, bireylerin çeşitli ihtiyaçlarının toplumun örf ve adetlerine uygun şekilde karşılanıp düzenlenmesi olarak toparlanabilir.

Genellikle işlevlerini yerine getiren ailenin “sağlıklı”, işlevlerini yerine getirmeyen ailenin “sağlıksız” olduğu kabul edilir. Ailenin sağlıklı ve sağlıksız olması sosyo-ekonomik özelliklerine, toplumdaki hizmet, destek ve olanaklara, aile üyelerinin kalımsal özelliklerine ve kişilik yapılarına, aile içi ilişkilerdeki dinamik yapı gibi etmenlere bağlıdır (Özgüven2001). Sağlıklı bir ailede bireyler birbirlerine ilgi ve sevgi ile yaklaşırlar, birlikte zaman geçirirler, birbirlerine bağlılık hissederler, birbirlerinin varlıklarından mutluluk duyarlar, çatışmalarını çözümlenme konusunda başarılıdırlar, birbirlerini oldukları gibi kabul ederler, birbirlerini takdir ederler, ortak zevklere sahiptirler, fikirlerini ve duygularını birbirlerine rahatça ifade edebilir, bu konuda sıkıntı duymazlar ve ailedeki olaylar hakkında şakalaşma ve olaylara mizahi dille yaklaşabilme yeteneğine sahiptirler. Sağlıksız ailede ise iletişim engellerinin de araya girmesi ile birlikte aile üyeleri birbirlerine yoğun öfke ve kırgınlık duyarlar,

birbirlerine sevgi ve ilgi göstermekte zorlanırlar, birbirlerine karşı güvensiz ve anlayışsızdırlar, aralarındaki çatışmaları çözümlenmekte zorlanırlar, aralarında empati eksikliği vardır, sorunları çözmek yerine öteleyen aile üyelerinin aralarındaki küskünlükler günlerce sürer, aile üyeleri birbirleriyle hakaret veya küfür içeren cümlelerle konuşur, çocuklarda davranış bozuklukları veya aile üyelerinde ruhsal sıkıntılar görülür, aile üyeleri birbirlerine şefkatle yaklaşmaz ve merhamet göstermezler, aile içinde şiddet veya istismar gibi durumlar yaşanır (Canel 2012). Ailenin, içinde yaşadığı toplumun ve çevrenin norm ve değerlerine aşırı ilgi göstermesi, kurallara yüksek düzeyde bağlı olması ya da kuralları tanımaması, aile içi kontrol mekanizması oluşturmaması durumları her iki uçta sağlıklı durumlardır ve aile ilişkilerinde sorunlara neden olur. Sağlıklı bir aileden, aile üyelerinin rollerine uygun davranış kalıpları sergilemesi, yeni rollerden kaçınmaması, rollerine uygun davranış kalıpları göstermeyen üyenin diğer üyeler tarafından kontrol edilmesi beklenir. Aile üyelerinin aile içi rollere ilişkin farklı görüş ve beklentileri de çeşitli sorunlara neden olabilmektedir (Bulut1993). Aile sağlığını ve mutluluğunu korumak bireylerin çaba göstermelerini, birbirlerine saygı duymalarını ve oldukları gibi kabul etmelerini gerektirir.

Anne, baba ve çocuklardan oluşan aile kurumunun, yasalar ve geleneksel yapı ile belirlenen fonksiyonlarının/görevlerinin yanında, kendine özgü bir iç yapılanması ve kişiler arası rol paylaşımı da vardır. Ailenin bir kurum olarak yürüttüğü faaliyetler, aile bireylerine rol ve sorumluluklar şeklinde dağıtılmıştır. Rol, “bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev” şeklinde tanımlanmaktadır (http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b8ae473ca13a2.24310908, Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2018). Richter ise evlilikte rolü “eşlerin birbiri üzerine yansıttıkları bilinçli ve bilinç dışı beklentilerin yapılaştırılmış bütünü” olarak tanımlamaktadır (Richter'den akt. Bulut1993). Aile, bireylerin zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı bir ortamdır. Doğumdan itibaren çocuğun en sağlıklı büyüyebileceği yer ailedir. Aile ortamı, çocukların büyüme ve gelişimleri, yetişkinlik döneminde üstlenecekleri rol ve sorumlulukları edinmelerinde birinci derecede etkili ve önemlidir. Aile ortamında çocuk, anne-baba ilişkilerini, bireylerin sorumluluklarını, cinsiyeti ile ilgili rolleri, problem çözme yollarını, gelenek, örf ve adetleri izler, öğrenir ve yetişkinlik dönemi

için gerekli altyapıyı oluşturur. Kişilik, kalıtsal özellikler ve çevrenin etkisi ile oluşan altyapı üzerine inşa edilen yapı taşlarının bütününde şekillenir. Kişiliği etkileyen çevresel etmenler içerisinde en önemli noktada aile yer alır. Aile ortamı ne kadar huzurlu ve mutlu, anne ve baba arasındaki ilişki ne kadar ahenkli ise çocukta yetişkinliğine o kadar pozitif adımlar ile ilerleyecektir.

Aile içi rol paylaşımında, ailenin içinde bulunduğu toplumun benimsediği normlar ve cinsiyetlere özgü roller önemlidir. Her ne kadar hızla değişen toplumsal yapı ve küresel ilişkiler sonrasında eşitlikçi yasal düzenlemeler yapılsa da davranışlarda yaşanan ayrımcılık devam etmektedir. Cinsiyet rolleri ile ilgili sınıflama üç ana başlık altında toplanabilir.

a. Eşitlikçi: Kadın erkek eşittir.

b. Kısmen eşitlikçi: Farklılıkların farkında olmak önemlidir. Ancak kısmen eşitlikçilik benimsenebilir.

c. Farklı: Kadın ve erkek dünyası tamamen farklıdır. Onları ayrı tutmak önemlidir (Aktaş 2008).

Toplumun eşitlikçi, farklı ya da kısmen eşitlikçi rol kalıplarından hangisini benimsemiş olduğu önemlidir ve cinsiyet rollerine ilişkin sınıflandırmalara özgü davranışlar, toplumsal yapıdan doğrudan etkilenir. Geleneksel aile yapısında, para kazanma ve ailenin korunması görevi erkeğe, çocukların bakımı ve ev işlerinin idaresi de kadına verilmiş rollerdir. TÜİK 2006 Aile Yapısı Araştırmasına göre, ütü (%84,3 kadınlar, %2,2 erkekler), yemek yapma (%87,1 kadınlar, %2,0 kadınlar), sofranın kurulup kaldırılması (%74,1 kadınlar, %2,4 erkekler) gibi ev işlerinde, sorumluluk yüksek oranda kadınlar tarafından üstlenilmektedir (www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=16 Erişim Tarihi: 02.05.2018).

ASAGEM tarafından 2006 yılında yapılan araştırmada eşler arasında sorun yaşanan konular ile ilgili sorular sorulmuş, “bazen” sorun yaşanan konular arasında ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar ile ilgili sorunlar (%34) en yüksek oranda bulunmuştur (ASAGEM 2010(3)). Çalışma hayatında yer alan kadın için de işbölümü erkeğin lehine işlemiş, ev içi sorumlulukların paylaşımında kadın daha fazla görev üstlenmek durumunda kalmıştır. Geleneksel yapı içerisinde daha çok ev

ve aile bireyleri ile ilgili sorumluluklar üstlenen kadınlar hane gelirine katkıda bulunmaya ve karar mekanizmasında aile içinde karar alma mekanizmasında daha etkin rol oynamaya başlamıştır. Ailenin ekonomik yönden desteklenmesine katkıda bulunmak için çalışan kadınların üstlendikleri sorumluluklara, ev içi sorumluluklarının yanında çalışma hayatı ile ilgili sorumluluklar da eklenmiş, ancak her ne kadar erkekler ev ve çocuklar ile ilgili konularda daha fazla sorumluluk almaya başlamış olsalar da ev içi sorumlulukların paylaşılması noktasında zaman zaman sorunlar yaşanmaya başlamıştır.

Çeşitli nedenler ile aile yapısında meydana gelen değişimler, aile içinde önemli rol karmaşalarına ve farklılaşan sorumluluklara neden olmuştur. Geniş aileden çekirdek aileye geçiş, yeni ve daha özgür bir aile ortaya çıkarmış, kişilerin güçlükler ile tek başına savaştırması zorunluluğunu doğurmuştur. Aileler parçalanmış, tek ebeveynli ailelerin sayısı çoğalmıştır. En sağlam, en dengeli ailelerde bile aile üyelerinden birinin evden ayrılışı, karı koca ayrılığı, boşanma, ana, baba ya da kardeşlerden birinin ölümü, aile üyelerinden birinin geçici ya da sürekli ayrılığı gibi durumlar örseleyici olmaktadır (Yörükoğlu 1994). Evlilik bağına devam ettiren ailelerden farklı olarak, tek ebeveynli ailelerde, iki ebeveyn tarafından paylaşılması gereken rol ve sorumluluklar, tek bir ebeveyn tarafından üstlenilmektedir. Ailede annenin ya da babanın olmaması, tek ebeveyn sorumluluğunu üstlenen bireye ağır yükler getirdiği gibi, çocuğun hayatında da doldurulamaz boşluklar yaratır. Ne kadar çaba gösterecekler de tek ebeveynli ailelerde annenin babanın yerini ya da babanın annenin yerini doldurması mümkün değildir. Aile yapısı içerisinde babadan beklenen koruma, kollama ve çalışıp ailenin ihtiyaçları için gerekli geliri kazanma gibi görevler ve anneden beklenen ev içi işlerin idaresi, çocukların bakımı ve büyütülmesi gibi görevler her aşamasında küçük yaştan itibaren çocuklar tarafından izlenir ve model olarak gelecekteki yaşantısına aktarılır. Sadece anne ya da babası ile büyüyen bir çocuk, kendisi için önemli bir modelden yoksun büyüyecek demektir.

2.1.3.1. McMaster Aile İşlevleri Modeli

Yaklaşık otuz yıllık bir süre içerisinde geliştirilen McMaster Aile İşlevleri Modeli, kavramsallaştırma, klinik çalışmalar ile kavramların test edilmesi, araştırma ve eğitimi içeren süreçler sonucunda geliştirilmiştir. McMaster modeli, sistem

teorisine dayanır. Sistem, parçalar arasında muntazam ilişkilerin varlığı anlamına gelen bir kavramdır. Toplumsal bir çevre içinde var olabilen sistemler, çevreleriyle kurdukları ilişkilerin derecesine bağlı olarak açık veya kapalı sistemler olarak nitelendirilirler. Çevreleriyle kuvvetli ilişkileri olan sosyal sistemler açık sistemlerdir ve bu da devamlı değişime uğramalarına yol açmaktadır (Miller ve ark. 2000; Ülkü ve Ülkü 1969). McMaster Aile İşlevleri Modelinin temeli olan sistem teorisinin önemli varsayımları aşağıdaki şekildedir;

- a. Ailenin tüm üyeleri birbiri ile ilişkilidir,
- b. Ailenin bir parçası, aile sisteminin geri kalan kısmından izole edildiğinde anlaşılabilir,
- c. Ailenin işlevselliği, sadece aile üyelerinin ya da ailedeki alt grupların birini anlayarak tam olarak anlaşılabilir,
- d. Aile yapısı ve müessesesi, aile üyelerinin davranışlarını kuvvetle etkileyen ve belirleyen önemli faktörlerdir,
- e. Aile sisteminin işlemsel modelleri kuvvetle aile üyelerinin davranışlarını şekillendirir (Miller ve ark. 2000).

McMaster Aile İşlevleri Modelinin geliştirilmesindeki ana hedef, aile işlevselliği ve aile tedavisinin temel kavramlarını tanımlamaktır. Model, eğer istikrarlı uygulanırsa terapistlere aileler için etkili bir tedavi olanağı sağlar. Yöntemler, kolay öğretilir, farklı ortamlara uyarlanabilir, çeşitli klinik aile sorunlarına uygulanabilir ve deneysel doğrulama ve onaylama yeteneğine sahip olmak üzere geliştirilmiştir. Modelde, bir ailenin etkinliğinin belirlenmesi için işlevselliği her boyut açısından değerlendirilir. Bu boyutlar problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü olmak üzere altı tanedir. Aile yapılandırılmasını anlamak için tüm boyutların incelenmesi ve tartışılması gerekmektedir (Miller ve ark. 2000).

2.1.3.1.1. Problem Çözme Boyutu

Problem çözme boyutu, ailenin etkili aile işleyişini sağlayan düzeyde maddi ve manevi problemlerini çözme yeteneği olarak tanımlanır ve sorunun ortaya

çıkmasından, çözümlenmesine kadar olan dönemi kapsar. Aile bütünlüğünü ve işlevselliğini tehdit eden problemlerin çözümü, aileler için zorlayıcıdır. Ancak tüm problemler bu kapsamda değildir. Bazı aileler bütünlüğünü ve işlevselliğini tehdit eden problemleri çözmeden de işlevselliklerini koruyabilmektedirler (Miller ve ark. 2000; Bulut 1990). Çocuklar aile içinde anne babasının hayatın güçlükleri karşısındaki duruşunu, birbirlerine destek oluşunu, problemlere karşı çözümcü yaklaşımlarını, gösterdikleri gücü ve direnci izler, beyinlerine kaydeder ve ileride hayata karşı genellikle benzer şekilde direnç gösterirler (Canel2011).

Problemler, araçsal ve duyuşsal olarak iki tipe ayrılırlar. Araçsal problemler, günlük hayatın mekanik problemleridir (Para, yaşayacak yer gibi). Duyuşsal problemler ise hisler ve duygusal deneyimler ile ilgili problemlerdir (Miller ve ark. 2000). Araçsal veya duyuşsal problemlerden herhangi birinin varlığı bile aileler için zorlayıcı olabilmekte, bir problemin varlığı diğer problemin ortaya çıkmasını tetikleyebilmektedir. Ailelerin problem çözme becerilerinin gelişmiş olması, ortaya çıkan sorunların etkin çözümüne yardımcı olacak, ailenin işleyişinin devamını sağlayacaktır.

2.1.3.1.2. Roller Boyutu

Roller, bireylerin aile işlevlerinin sürdürülebilirliği için yerine getirdikleri, ailenin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan, tekrarlayan davranış kalıplarıdır. Bunlar, yemek yapmak ya da çöpü dışarı çıkarmak gibi, rutin aile görevleridir (Miller ve ark. 2000; Bulut 1990). Evlilik ve aile hayatı yıllar içerisinde kazanılan rollerle gelişip değişir. Yeni evlenen bir çift önce karı koca olmayı, ilk bebeklerini kucaklarına aldıklarında anne baba olmayı öğrenirler. Çocuklar büyüdükçe roller de çocukların içinde buldukları gelişim evrelerine göre farklılaşır. Çocukların evlenmesi ve çocuk sahibi olması ile çiftlerin rollerine büyük ebeveynlik rolleri de eklenir (Canel2011). Yaşam boyunca değişen rollere uyum sağlayabilmek, aile işlevlerinin sağlıklı sürdürülmesi açısından önemlidir. Ayrıca, aile içinde özellikle anne ve babanın kendilerine ait rolleri yerine getirmemesi, çocukların gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Arı ve Seçer (2003), yaptıkları çalışmada annelerin ev kadınlığı rolünü reddetmelerinin çocukların psikososyal temelli problem çözme becerisini etkilediğini, annenin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyi azaldıkça

çocukların psikososyal temelli problem çözme becerisi puan ortalamalarının yükseldiğini bulmuşlardır (Arı ve Seçer 2003). Ailedeki herhangi bir bireyin, rollerinin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmeyi reddetmesi ya da yeterince yerine getirmemesinin altında birçok farklı neden yatabilmektedir. Değişen yaşam şartları karşısında toplumsal cinsiyet kalıp önyargılarının yarattığı rol algılarının yenilenmeye karşı direnç göstermesi, hane içinde özellikle de eşler arasında rol çatışmalarına neden olabilmektedir.

2.1.3.1.3. İletişim Boyutu

McMaster Aile İşlevleri Modeli, iletişimde özellikle sözlü iletişime önem vermiştir. İletişim boyutu da araçsal ve duyuşsal olarak iki alana ayrılır. Bazı aileler araçsal iletişimde pek sorun yaşamazken, duyuşsal iletişimde zorluklar yaşarlar. Buna ek olarak, iletişimin diğer iki bağımsız boyutu da değerlendirilmiştir. Birinci boyut, iletilen bilginin açık olup olmadığına odaklanır. İletilen mesajın açık ya da bulanık, belirsiz ve gizlenmiş olup olmadığı ile ilgilenir. İkinci boyut ise, mesajın açıkça iletilmek istenen kişiye yönelik olup olmadığına dikkat eder (Miller ve ark. 2000).

Sağlıklı iletişim konusunda yetenekli güçlü ve sağlıklı ailelerde bireyler birbirleri ile açık, daha net, daha sık ve doğrudan iletişim kurarlar. Birbirleri ile duygularını, düşüncelerini, hayallerini, korkularını, ümitlerini, acılarını, sevinçlerini, deneyimlerini ve ihtiyaçlarını paylaşır, fikir alışverişinde bulunarak birbirlerinin bilgi ve tecrübelerine başvurarak birbirlerini anlamaya, birbirlerine destek olmaya, çalışarak sağlıklı bir aile ortamı yaratabilirler (Canel 2012). Aile bireyleri arasındaki sözlü ve sözsüz iletişimin zayıflaması, iletişimin kesilmesi, ailede ilişkilerin zayıflamasına neden olur. Günümüzde televizyon, bilgisayar, internet, cep telefonu gibi araçlar, kişilerin bireyselleşmesine, aile içinde iletişim bağlarının zayıflamasına yol açmıştır. Çocuklar ve gençler yüz yüze iletişimin azalması nedeni ile sosyalleşme sorunları yaşamaktadırlar. Ailede yüz yüze iletişim aşağıdaki önemli etkileri yapmaktadır;

- a. Aile üyelerini çeşitli yönleriyle tanıma, düşünceleri, duyguları, beklentileri, değerlendirmeleri, eleştirileri, beklentileri duyma, kendininkileri açıklama ve etkilerini görebilme

- b. Birbirleri ile bir arada yaşamayı anlamlandırma, birbirlerini anlama olanağı bulma,
- c. Aile içindeki duygu dolaşımını, düşünce alışverişini, değer yargılarını, yaşamın anlamını yaşama, bunlardan kendi yaşamı için anlamlar çıkarma,
- d. Yaşamın paylaşılması yolu ile karakterin ve kişiliğin gelişip zenginleşmesi, aile kültürünün özümsemesi (Atabek 2002).

2.1.3.1.4. Duygusal Tepki Verebilme Boyutu

Duygusal tepki verebilme, ailenin belli uyaranlara uygun nitelikte ve nicelikte duygusal tepki verebilme yeteneği olarak tanımlanır. Aile içindeki duygusal tepkiler ikiye ayrılır. Sevgi, mutluluk, neşe gibi olumlu ve destekleyici duygular ve kızgınlık, üzüntü, korku gibi acil durumlara ilişkin duygular (Miller ve ark. 2000; Bulut 1990). İşlevsel bir ailede aile üyelerinin her türlü duygularını rahatlıkla ifade edebilmeleri beklenmektedir.

2.1.3.1.5. İlgı Gösterme Boyutu

İlgı gösterme boyutu, aile üyelerinin birbirlerine gösterdikleri ilgı, sevgi ve değer verme derecesi olarak tanımlanır. Önemli olan aile üyelerinin birbirlerine gösterdikleri ilginin ne kadar ve ne şekilde olduğudur. İlgı gösterme, ailenin sadece birlikte olması değil aile üyeleri arasındaki tutumun derecesidir (Miller ve ark. 2000). Sağlıklı ailelerin birbirleri ile orta derecede ilgilenmeleri beklenmektedir. Çok ilgilenme, ailenin birbirlerine fazla bağımlı olduğunun, az ilgilenme ise birbirlerine az sevgi ve ilgı gösterdiklerinin belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (Bulut 1990).

2.1.3.1.6. Davranış Kontrolü Boyutu

Davranış kontrolü boyutu üç tip durumda aile davranışını yöneten model olarak tanımlanır. Bu üç durum; fiziksel tehlike durumu, karşılanması zorunlu fizyolojik ihtiyaçlar ve kişiler arası sosyalleşme davranışını içeren durumlardır (Miller ve ark. 2000). Sağlıklı ailelerden bu üç durumda davranışlarını kontrol etmeleri, disiplin altına almaları beklenir.

Sağlıklı aileler üyelerin birbirleri ile anlayış içerisinde iletişim kurmalarını beklerken bu iletişimin uygun şekilde sağlanamaması ailenin işlevselliğini olumsuz etkiler. Aile içinde var olan şiddet davranışı, ailenin işlevselliğini bozar, işlevlerini

yerine getiremeyen, sorunlara çözüm bulamayan ailede şiddet davranışı süregider ve sağlıklı bir aile ortamı doğmasına yol açar. Bu nedenle bundan sonraki bölümde ailenin sağlıklı olmasına neden olan en önemli konulardan biri olan kadına yönelik şiddet konusu ele alınacaktır.

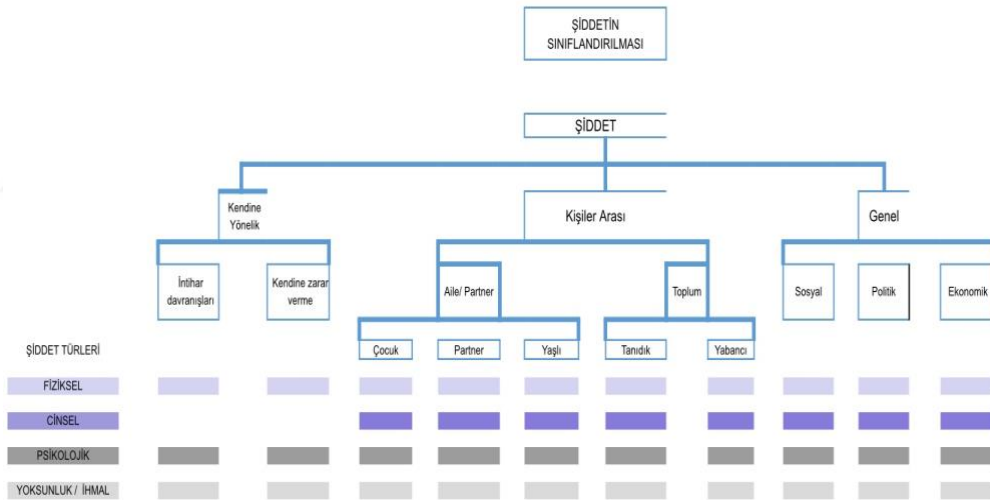
2.2. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

2.2.1. Şiddetin Tanımı

Şiddet, insan hayatının her döneminde ve her alanda görülebilen ve son yıllarda giderek artan önemli bir insani ve toplumsal sorundur. Türkçe'ye Arapça'dan geçmiş olan şiddet kelimesi, bir şeyde gücü ve kuvveti vurgulayan “şedde” fiilinden türemiştir (Öztürk 2008). Şiddet kelimesinin İngilizce karşılığı “Violence” kelimesidir ve “Fiziksel olarak başkalarına zarar vermek amacıyla yapılan davranış” şeklinde tanımlanmıştır (Longman Dictionary of Contemporary English). Dünya Sağlık Örgütü şiddeti; yaralanma, ölüm, psikolojik zarar veya kayıp ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, kişinin kendisine, başka bir kişiye, bir gruba veya topluluğa karşı fiziksel şiddet ve gücün tehdit veya fiili olarak kasıtlı kullanımı olarak tanımlamıştır (Wolf ve ark. 2002). 08.03.2012 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda ise şiddet “Kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak (KSGM 2013), TDK Büyük Türkçe Sözlükte ise “Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma” şeklinde anlamlandırılmıştır. Şiddet içeriğinde aynı zamanda gücü barındırır. Şiddet eğilimi olan kişi diğerinden fiziksel, ekonomik ya da psiko-sosyal açıdan daha güçlü olduğunda şiddet uygulayarak kendince sorun ile baş edebilmektedir.

Şiddet sürekli ya da geçici, doğrudan ya da dolaylı, dar veya geniş anlamlı olabilir (Kocacık 2001). Günümüzün önemli toplumsal sorunlarından biri olan şiddetin varlığı çok eskilere dayanmaktadır ve en çok kadınları ve çocukları hedef almaktadır. Şiddet olgusuna sosyal psikolojik açıdan yaklaşan ilk bilim adamı

Adler'dir. Adler, insanlara ve insanî problemlere yaklaşımda sosyal duyguya ağırlık vermektedir ve saldırgan bir karakterin beş temel özelliğinden bahsetmektedir; boş gurur ve hırs, kıskançlık, haset, cimrilik, kin. Bir diğer sosyal psikolojik yaklaşım da modelden öğrenme teorisiyle konuya farklı bir yaklaşım biçimi getiren Albert Bandura'ya ait yaklaşımdır. Bandura saldırganlığın öğrenilen bir davranış olduğunu vurgulamıştır (Öztürk 2008). Freud, saldırganlığın doğuştan gelen, bütün canlılarda ortak olan, öğrenme ile değişmeyen, evrensel bir içgüdü olduğunu düşünmüş, cinsel içgüdüye bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Daha sonra, şiddeti cinsel içgüdüden ayırarak “ölüm içgüdü (thanatos)” içerisinde açıklamıştır. Freud, “ölüm içgüdü” nün bireyin kendine yönelirse kendini yıkıcı bir dürtüye, bireyin dışına yönelirse başkalarını yıkıma uğratma eğilimi olan bir davranış ya da duyguya dönüştüğünü belirtmektedir. Freud'a göre şiddet; duygusal olarak kalıtsal ve kaçınılmazdır (Baysan Arabacı 2006).

Çizelge 1: Şiddetin Sınıflandırılması Çizelgesi (WHO, 2002)

Şiddet, çoğu zaman kişiye, tanıdığı ve yakın çevresinde bulunan kişiler tarafından uygulansada, tanımadığı kişilerden, kişinin kendinden ve toplumsal yapılardan da gelebilmektedir. Çizelge 1. de WHO tarafından yayınlanan şiddetin genel sınıflandırılması verilmiştir (http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf, Erişim tarihi 28.07.2018). Tabloda şiddetin kimlerden ya da hangi

yapılardan gelebileceği ve hangi şiddet türlerini barındıracağı ayrıntılı olarak verilmiştir. Tablo incelendiğinde, aile üyelerinden çocuğa, partnere ya da yaşlıya/yaşça büyük aile bireyine şiddet uygulanabildiği, ya da şiddetin çocuktan, partnerden ya da yaşça büyük aile bireyinden gelebileceği görülmektedir. Toplum kaynaklı şiddet ise tanıdık ya da yabancı kişiler tarafından uygulanabilmektedir. Genel anlamda bakıldığında ise kişi sosyal, politik ya da ekonomik şiddete çeşitli şekillerde maruz kalabilmektedir. Çizelgede şiddet türleri fiziksel, cinsel, psikolojik ve yoksunluk ya da ihmal şeklinde sınıflandırılmıştır.

Yıllar boyunca çeşitli şekillerde tanımlansa da şiddetin güç unsurunu barındırdığı açıktır. Şiddet uygulayan kendisine bir şekilde muhtaç ya da kendisinden daha güçsüz kişiye istediklerini yaptırmak, kabul ettirmek ya da susturup sindirmek adına çeşitli şekillerde şiddet uygulayabilmektedir. Bu şiddet bazen bağırma, hakaret etme, tehdit etme, bazen vurma, itme, bazende diğer farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Ancak şiddet türleri bağlamında ele alındığında uygulanan şiddet iç içe geçmiştir ve birden fazla şiddet türünü içerebilmektedir. Şiddetin güçlü olan taraf tarafından uygulandığı düşünüldüğünde, aile içinde ekonomik olarak, fiziksel olarak ve duygusal olarak daha hassas ve güçsüz olan taraf ve/veya taraflar, yani kadınlar ve çocuklar daha sıklıkla şiddet mağduru olmaktadır. Kadınlar açısından bakıldığında, doğanın getirdiği erkekte daha farklı fiziksel özellikler güçsüzlük gibi algılanmakta, toplumsal yapı ve baskılarla okuması, çalışması engellenen kadın ekonomik olarak bağımlı kılınmakta, duygusal hassasiyeti şiddete kapı aralamaktadır.

2.2.2. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet

Hepimiz kendi seçimimiz olmadan kız ya da oğlan bebekler olarak dünyaya geliriz. Kız ya da oğlan olarak doğmak, tıpkı ölümlü olmak gibi, biyolojik varlığımızın bir nedenidir. Oysa, cinsiyet sadece biyolojik varlığımızın bir niteliği olmakla kalmayıp, doğduğumuz andan itibaren bulunduğumuz coğrafya, zaman, sınıf, kentsel veya kırsal yaşama biçimleri ile şekillenerek toplumsal varlığımızın da en önemli bileşenlerinden biri haline gelir ve toplumsal bir projeye dönüşür (Ünalı 201).

Kadın ve erkeği tanımlamada önemli olan diğer bir faktör de gender – toplumsal cinsiyet adı verilen, biyolojik cinsiyetin aksine, sosyal yapılandırma sonucu oluşan ve değiştirilebilir özelliği olan kadın ve erkeğin değişik kültürlerdeki tanımlamalarıdır. Pek çok toplumda kadın ve erkeğin kendine ait imkanları, rolleri ve sorumlulukları olduğu kabul edilmektedir. Birçok toplum tarafından kamusal alanda çalışma ve politika erkek, ev işleri ve aile ile ilgili özel alanlar kadın işi olarak benimsenmiştir ve uygulanmaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrımları kadınların ve erkeklerin yaşamını şekillendirir ve eşitsizliklere neden olur (Akın ve Demirel 2003). Toplumsal cinsiyet ilişkileri, erkekler ve erkeklere atfedilen işlevlere ve görevlere, birçok açıdan kadınlara ve kadınlara atfedilen işlevler ve görevlerden daha fazla değer verildiği, hayatın birçok alanında erkeklerin daha baskın olduğu, kadınların genellikle ikinci plana itildiği eşit olmayan güç ilişkisi içermektedir (KSGM 2008). Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesinin birinci maddesinde kadınlara karşı ayırım deyimi, “kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama” olarak tanımlanmaktadır (https://www.unicef.org/turkey/cedaw/_gi18.html, Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2018). Kadına yönelik şiddet cinsiyete dayalıdır, yani kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız bir şekilde etkileyen şiddettir. Temelinde eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri yatar. Kadınlar üzerinde uygulanan yaygın ve sistematik bir kontrol mekanizmasıdır. Şiddet genel kanının aksine geniş bir kapsama sahip olup şiddetin fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet gibi pek çok çeşidi bulunmaktadır (KSGM 2014).

TÜİK tarafından yayınlanan 2013 yılı toplumsal cinsiyet istatistiklerinde şiddet “ister kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadına fiziksel, cinsel ve psikolojik acı ve ızdırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem veya bu tür eylemle tehdit etmektir” şeklinde tanımlanmıştır (http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=294 Erişim Tarihi: 11 Şubat 2018). Aile içi şiddet toplumun her kesiminde olmaktadır.

Eşler arasında ortaya çıkan aile içi şiddeti herhangi bir eş diğerine uygulayabilir. Ancak yapılan araştırmalar, aile içerisinde eşler arası şiddet vakalarının %90'ından fazlasının kadınlara yönelik olduğunu, şiddeti uygulayanlardan %95'ten fazlasının erkek olduğunu göstermektedir (Uysal 2006) İstanbul Sözleşmesinde Kadınlara yönelik şiddet “bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi” olarak anlaşılmaktadır ve zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma da şiddet olarak kabul edilmektedir (KSGM 2013). 6284 Sayılı Kanunda kadına yönelik şiddet; “kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmaktadır (KSGM 2013). Toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde kadına yönelik şiddet, toplum tarafından güçlü konumlandırılan tarafın güçsüz tarafa fikirlerini kabul ettirmek, yönetmek, istediklerini yaptırmak, cezalandırmak, korkutmak amaçları ile uyguladığı her türlü eylemi içermektedir. Tüm toplumlarda kadınlar salt cinsiyetleri nedeni ile özel ve kamusal alanda yaygın şekilde fiziksel, psikolojik, ekonomik ve diğer türde şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durum toplumsal ve kültürel değerlerle meşrulaştırılmakta, hoş görülmekte veyahut göz ardı edilmektedir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015).

Şiddet, kadın erkek eşitsizliğinin korunmasında bir araç olarak kullanılmaktadır ve ataerkil toplumun bir silahı olarak tanımlanmaktadır. Şiddetin kaynağını oluşturan unsurlar; fiziksel güç, maddi güç, statü, nüfuz ve cinsiyettir. Güç sahibi gücünün zayıflama riskinin varlığını hissettiğinde, gücünü kaybetme riski olduğunu düşündüğünde, elindeki gücün tek sahibi olmadığını anladığında, elindeki gücü çok önemseydiğinde, elindeki gücü pek haketmediğini düşündüğünde endişelenmekte, bu durumları tehdit unsuru olarak algılamakta, bu gücü kaybetmemek adına gücünün önemini vurgulayıp, öne çıkarmakta, abartmakta ve gücünün zayıflamasına engel olmak için yollar aramaktadır. Gücü elinde bulunduran birey elindeki gücü sürdürebilmek için zor kullanabilmektedir. Kadına yönelik şiddet; erkekler ve kadınlar arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir tezahürüdür. Bu güç ilişkisi erkekler tarafından kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açmaktadır. Kadınlar aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz, zorla evlendirilme, kadın sünneti, sözde namus adına işlenen suçlarla ciddi

bir insan hakları ihlaline uğramaktadır. Kadına yönelik şiddet kadın ile erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisinin hem sonucu hem de nedenidir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015).

Tarihsel açıdan bakıldığında, erkeklerin kadınlar üzerinde üstünlük kurmak için başlangıçta yalnızca fiziksel gücü kullandıkları, toplumlar geliştikçe oluşturulan sosyal normlar, gelenekler, yasalar ve dinler aracılığı ile kadın üzerindeki kontrollerini sürdürerek bu durumu meşrulaştırdıkları görülmektedir. Kadınların bilinen ilk fiziksel istismarı 3000 yıl öncesine, ilkel toplumlara uzanmaktadır. Erkek mumyaların kafa kemiklerinde %9-20 oranında kırığa rastlanırken bu oran kadın mumyalarda %30-50 civarındadır. Arkeologlar bu kırıkların savaştan çok, bireysel şiddete bağlı olduğu düşünülen kafa kırıkları olduğunu belirtmektedir (Baysan Arabacı 2006). Asırlardır varolan şiddet döngüsünde, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin güçlü bir şekilde desteklenmesi sonucunda ve de bir kadının nasıl olması gerektiği ile ilgili lineer tutumlar nedeniyle kadına yönelik şiddet ciddi oranlarda artmaktadır (Fram, N 2012).

2.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Şiddet çoğu zaman algılandığı gibi vurma, tekmeleme, yaralama, cana kast ya da öldürme gibi sadece fiziksel eylemler anlamına gelmemektedir. Psikolojik, ekonomik, cinsel şiddette görünürlüğü daha az olan ancak sıklıkla uygulanan diğer şiddet türleridir. 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu'nda kadına yönelik şiddet, genel bir bakış açısıyla, şöyle sıralanmıştır:

Dayak dâhil aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet evdeki kız çocuklarının cinsel istismarı, çeyizle bağlantılı şiddet, evlilikte tecavüz, kadının cinsel organına zarar verme ve diğer geleneksel uygulamalar, nikâh dışı şiddet ve istismarla bağlantılı şiddet;

Tecavüz, cinsel taciz, işyerinde, eğitim kurumlarında ve başka yerlerde sarkıntılık ve cinsel zorlama dâhil toplum içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadınların alınıp satılması ve fahişeliğe zorlanması;

Nerede olursa olsun, devletin yürüttüğü ve göz yumduğu fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet.

Kadınlara yönelik şiddetin diğer türleri arasında, silahlı çatışma durumlarında kadınların insan haklarının ihlal edilmesi, özellikle cinayet, sistematik tecavüz, cinsel kölelik ve gebeliğe zorlama vardır. Kadınlara yönelik şiddet hareketleri, aynı zamanda zorla kısırlaştırma ve düşüğe zorlama, kontraseptiflerin zorla/baskıyla uygulanması kız bebeklerin öldürülmesi ve doğum öncesi cinsiyet seçimini de kapsamaktadır (Dişsiz ve Hotun Şahin 2008).

Her ne kadar çalışmamızda şiddet türleri ayrı ayrı ele alınmış olsa da; ne yazık ki erkek tarafından kadına yönelik şiddet sadece fiziksel şiddetle kalmayıp, diğer şiddet türleriyle de beraber uygulandığından, bu durum “birbirini besleyen ve üreten mekanizmalardan oluşan bir şiddet çemberi oluşturmaktadır” (İlkkaracan, Gülçür ve Arın’danakt.,Page ve İnce 2008)

2.2.3.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, cezalandırmak amacıyla tokat, yumruk, tekme atmak, itmek, ısırarak, kolunu bükme, boğazını sıkma, kesici ya da delici bir alet ile yaralamak, işkence yapmak, ateşle ya da kaynar suyla yakmak gibi başkasının vücut bütünlüğüne zarar veren ve ona acı çektiren fiziksel yöntemlerin kullanılmasıdır (Özgentürk ve ark. 2012). TÜİK (2014) kadına yönelik fiziksel şiddeti; eşi veya birlikte olduğu kişi(ler) tarafından kadına yönelik; tokat atma ya da bir şey fırlatma, itme, tartaklama ya da saç çekme, yumruklama ya da bir cisimle vurma, tekmeleme, sürüklenme ya da dövme, boğazını sıkma ya da bir yerini yakma, bıçak, silah gibi aletlerle tehdit etme ya da bunları kullanma olarak tanımlamıştır (http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=294 , Erişim Tarihi: 11 Şubat 2018). Her gün yaklaşık 4400 insan, kişisel ya da toplumsal şiddet nedeni ile hayatını kaybetmekte, binlercesi yaralanmakta ya da ölümcül olmayan acılara maruz kalmaktadır (Wolf R. Vd; 2002). Türkiye’de Adalet Bakanlığı’nın açıklamalarına göre 2002 ile 2009 yılları arasında kadın cinayetlerinin oranı yüzde 1.400 artış göstermiştir. 2002 yılında 66 olan kadın cinayeti sayısı, 2009’un ilk altı ayında 953’e çıkmıştır (Aktaran, Gazioğlu, 2013) Son yıllardaki kadın cinayetlerinin sayısına resmi verilerden ulaşılamazken, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2017 yılında erkekler tarafından öldürülen kadın sayısını

409 olarak belirtmiştir <http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2845/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platfomu-2017-veri-raporu> erişim tarihi 21.09.2018.

Fiziksel şiddet, kontrol etmeyi, acı ve korku yaşatacak istekleri gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Fiziksel şiddet beden gücü ile bazen de sopa, bıçak, ip, jilet, balta, tornavida, kemer gibi araçlarla gerçekleştirilmektedir. ABD’de tüm evliliklerin %50-60’ında en azından bir kez dayak olayının yaşandığı belirtilmektedir. Fransa’da kadınların %51’i, Şili’de %80’i, Pakistan’da %99’u, Tayland’da %50’si eşinden dayak yemektedir (Atan, 2006).

Kadına yönelik şiddetin en trajik olanı kadın cinayetleridir. Başka toplumlarda da olduğu gibi Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerinin başlıca gerekçelerinden biri “namus” kavramı ile ilişkilidir. Türkiye’de namus cinayetleri genelde töre cinayetleriyle ilişkilendirilir (ÇETİN, İ., 2006). 2000-2005 yılları arasında Türkiye’de işlenen namus cinayetlerinin %19’u Marmara, %19’u Ege, %18’i İç Anadolu, %14’ü Güneydoğu Anadolu, %13’ü Akdeniz, %9’u Doğu Anadolu, %8’i ise Karadeniz bölgesinde yaşanmıştır (<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140m.htm>, Erişim Tarihi: 11 Ağustos 2018). Kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için alınacak önlemlerin yanında, Türkiye’de kadına karşı daha eşitlikçi yapıda olduğu düşünülen Marmara ve Ege bölgelerinde, kadın cinayetlerinin diğer bölgelere göre daha fazla olması, üzerinde düşünülmesi, sebeplerinin derinlemesine incelenmesi ve önlem alınması gereken bir konudur.

2.2.3.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet kadına yönelik ağır şiddet türlerinden biridir. Kadın cinsiyetinin aşağılanması, cinsel taciz, bedenin kontrol edilmesi, bekaret kontrolü, çocuk yaşta evlendirme, ensest, cinsel olarak aşağılayıcı eylemlere zorlama, cinsel saldırı, kadının istemediği ilişki biçimlerine zorlanması, cinsel ilişkinin üçüncü kişilere seyrettirilmesi, üçüncü kişilerle cinsel ilişkiye zorlama gibi durumlar cinsel şiddete örnek olarak verilebilir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı, 2015). 2013 yılı toplumsal cinsiyet istatistikleri kitabında cinsel şiddet “Eşi veya birlikte olduğu kişi(ler) tarafından kadına yönelik; zorla cinsel ilişkiye girme, kadının istememesine rağmen korkudan cinsel ilişkiye girmesi, cinsel olarak aşağılayıcı ya da küçük

düşürücü eylemlere zorlanma” olarak tanımlanmıştır(http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KI_TAP_ID=294, Erişim Tarihi: 11 Şubat 2018). Dünya Sağlık Örgütü 2002 yılı raporunda kadınların yaklaşık %47’sinin ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu belirtmiştir (http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf Erişim tarihi 28.07.2018). Kadına dayalı cinsel ayrımcılık ve buna dayalı şiddet olayları, genelde cinsel şiddet olarak ortaya çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 23 Şubat 1994 Tarih ve 48/104 Sayılı Kararı ile kabul edilen Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Deklarasyon’un 2. Maddesinde sınırlamaya tabi olmaksızın; ırza geçme, kadınların cinsel organlarına operasyon uygulayarak bozma, cinsel taciz ve suistimal dahil fiziksel cinsel ve psikolojik şiddet eylemleri ile kadın ticaret ve fuhuşa zorlamanın devlet tarafından yapılması veya yapılmasına göz yumulması halleri, cinsel ayrımcılığa dayalı şiddet olarak kabul edilmektedir. Kadına yönelik cinsel şiddetin bir diğer türü de cinsel yolla hastalık bulaştırılmasıdır.

Bradshaw (1995) cinsel tacizi dört aşamada sınıflandırmıştır;

- a. Elle cinsel amaçlı dokunmayı, okşamayı içeren fiziksel cinsel taciz,
- b. Röntgencilik ve teşhirciliği içeren açık cinsel taciz,
- c. Sözlü, uygun olmayan cinsel konuşmaları, çocuklara hiçbir mahremiyet olanağının tanınmamasını, ebeveynlerinin cinsel davranışlarına tanık olmalarını içeren üstü kapalı cinsel taciz,
- d. Anne babanın aslında kendi duygusal gereksinimlerini karşılamak amacıyla çocuğu kullanmaları ve birinin ya da her ikisinin çocuklardan biriyle olağan dışı bir ilişki içinde bulunmasını içeren duygusal cinsel taciz.

TCK’da cinsel saldırı suçu, ırza geçme, ırza tasaddi ve sarkıntılık ayrımı yapılmaksızın, bu suçların tümünü kapsayan bir nitelik taşımaktadır. Cinsel saldırı suçu herkes tarafından işlenebilen bir suç olup, failleri erkek veya kadın olabileceği gibi, mağdurları da erkek veya kadın olabilmektedir. Ancak, bu suç genel olarak kadınlara karşı işlenen bir suçtur (Odman 2012). 2005 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile cinsel suçlara ilişkin yapı önemli oranda değiştirilmiştir. Eskiden

ırza geçme adını alan, halk arasında tecavüz olarak bilinen suç, 5237 sayılı TCK'da cinsel saldırı suçunun nitelikli bir hali olarak düzenlenmiştir. Yeni kanunla ırz kavramı ortadan kaldırılmış ve kişinin vücut bütünlüğünün ihlali ön plana alınmıştır. Bu değişim cinsel saldırıya maruz kalan kadının "ırzına geçilmiş, kirletilmiş ve kullanılmış" bir kimse olarak değil, vücut bütünlüğü ve cinsel özgürlüğü ihlal edilmiş, zarar görmüş taraf olarak algılanmasının önüne geçebilecek bir katkı olmuştur. Irza geçmede "evlenme" yolu ile cezasızlık kaldırılmış, şehvet hissi ile kaçırma da bir hürriyeti tehdit hali olarak görülmüş ve saikin cezalandırılmasında şiddet sebebi sayılması öngörülmüştür (Aydın 2004). Ceza kanunlarının cinsel saldırı mağduru aleyhine düzenlenmesi caydırıcı etkiler getirirse de mağduriyete uğrayan kadının tüm hayatını olumsuz yönde değiştirecek etkilere sahiptir.

2.2.3.3. Psikolojik Şiddet

Şiddet, güç ve baskı uygulayarak insanın bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel ya da toplu tutum ve davranışlarla, o kişinin yapmayı istediği bir tutum ve davranışı engelleme, ya da yapmak istemediği bir tutum ve davranışa zorlamadır. Psikolojik şiddet aynı zamanda duygusal şiddet olarak da isimlendirilmektedir. Kadını kendi gözünde değersizleştirme, isim takma, hakaret, küfür, başkalarının yanında aşağılama, korkutma, tehdit etme, kontrol etme, çaresizlik duygusu yaratılması psikolojik şiddet örnekleridir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015). Kadının duygularına, kimliğine ve ilişkilerine yöneliktir (Atan 2006). Psikolojik şiddet sözlü hakaret, tehdit, baskı unsurlarını içerebilmektedir. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2015 yılı verilerine göre, Türkiye genelinde yaşamının herhangi bir döneminde duygusal şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %43,9'dur. Araştırmadan önceki son 12 ay içinde ise, evlenmiş kadınların %25,7'sinin duygusal şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir.

2.2.3.4. Ekonomik Şiddet

Ataerkil toplumlarda haneye giren gelirin ortak bütçe gibi algılanması nedeni ile ekonomik şiddet, diğer şiddet türleri kadar gözle görülür olmadığı için tespiti zordur ancak diğer şiddet türleri kadar önem arz eder. Ekonomik şiddete örnek olarak kadın emeğinin sömürülmesi, ücretsiz aile işçiliği, kadının çalışmasına engel olma ya da

işten ayrılmasına neden olma, kadının gelirini elinden alma ve ev harcamaları için para vermeme sayılabilir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015).Ekonomik şiddet kadının eşi, partneri, aile üyeleri, akrabaları hatta çalışma arkadaşları ya da patronu tarafından gerçekleştirilebilir. Fiziksel ve/veya cinse şiddetin acı veren boyutları ile mücadele eden kadın için ekonomik şiddet ikinci derecede önem arz etmektedir (Adaçay ve Güney 2012).

Kadınların iş gücü piyasalarında yer almaları, kariyer hedeflerine ulaşmaları ve tutunmaları, aldıkları eğitim ile doğru orantılıdır. Eğitim, cinsiyet ayrımı olmaksızın tüm insanlar için fırsat eşitliği yaratacak altın anahtardır. Anayasamızın 42. Maddesinde, “kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz” ifadesi yer almaktadır. Ancak 2009 yılı itibari ile 15 yaş üzeri okuma yazma bilmeyen erkeklerin oranı %3,6 iken kadınlarda bu oran %14,7dir (TÜİK2010). 2015 yılında ise 25 ve daha yukarı yaşta olan ve okuma yazma bilmeyen erkeklerin oranı yüzde 1,8, kadınların oranı ise yüzde dokuz olarak görülmektedir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27594>, Erişim Tarihi: 17 Ağustos 2018). 2009 yılı verileri ile 2015 yılı verileri karşılaştırıldığında, okuma-yazma bilmeyen kadınların oranında düşüş görülüyor olsada, zorunlu eğitimin 12 yıla çıktığı düşünüldüğünde yüzde dokuzluk oran hala oldukça yüksek bir orandır. Türkiye, imzaladığı çeşitli uluslararası sözleşmelerde, kadın okuryazarlığı oranını %100 olarak gerçekleştirmeyi taahhüt etmiştir. Ancak Türkiye’de halen okuma yazma bilmeyenlerin oranı %8’dir ve bu oranın büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre okuma yazma bilmeyen 3 825 644 kişiden 3 125 24’ü kadındır. Bunun yanında eğitim düzeyi ve cinsiyete göre nüfus dağılımı incelendiğinde de kadınların eğitim düzeylerinin erkeklere göre çok daha geride olduğu görülmektedir. 10 Ocak 2008’de yayınlanan 60. Hükümet Programında da okullaşma oranının ilköğretimde %100’e, ortaöğretimde %90’a çıkarılması hedeflenmiş ve kız çocuklarının okullaşmasına özel önem verilmesi benimsenmiştir (KSGM, 2011).

Kendisi de diğer şiddet türlerinden etkilenmekle beraber ekonomik şiddet bir anlamda kadınların maruz kaldığı diğer şiddet türlerini etkilemekte, hatta onların önemli bir nedenini de oluşturmaktadır. Çünkü ekonomi, gücü ve iktidarı simgeleyen hatta toplumsal yapıdaki ilişkileri belirleyen, biçimlendiren önemli bir özelliğe

sahiptir (Bilican Gökçaya 2011). Genellikle düşük ücretli işlerde istihdam edilen kadınlar piyasada elde edilen kazançta erkekler kadar pay sahibi değildir. Gürler, 2002 yılında DİE “2002 Yılı Bütçe Anketi” sonuçlarına dayanarak Türkiye’de cinsiyete göre gelir farklılığını belirlemek için yaptığı çalışmada, kadınların ortalama kazancının, erkeklerin ortalama kazancının %52,95’i kadar olduğunu belirlemiştir (Kiren Gürler 2002). Bangladeş’te kadınlar, erkeklerin kazandığının %42’si, Suriye’de %60’ı ve Şili’de %61’i kadar ücret almaktadırlar. Japonya’da kadın işçilerin %37’si düşük ücretli işlerde çalışırken, erkek işçilerin sadece %6’sı bu tür işlerde istihdam edilmektedir (Öztürk ve Çetin 2009). Dünya’daki işlerin %60’ını yapan kadınlar, toplam gelirin %10’una ve dünya üzerindeki mal varlığının ancak %2’sine sahiptirler (Sarıeroğlu2010). Türkiye’de ailenin sahip olduğu gayrimenkullerin kimin üzerine kayıtlı olduğuna bakıldığında, kırsal kesimde %78’inin, kentlerde ise %68,3’ünün erkeğin üzerine kayıtlı olduğu görülmektedir. Kadınlar aile gayrimenkullerinin kırsal kesimde %4,7’sine, kentsel kesimde ise %12,7’sine sahiptirler (Bircan 2002). Bu da kadınların ekonomik açıdan erkeklere göre dezavantajlı oldukları durumlardan bir diğerini oluşturmaktadır.

2.2.4 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Mevzuat

Kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili, 20. yüzyıldan itibaren tüm dünyada yeni yasal düzenlemeler getirilmeye başlanmıştır. Çalışmamız kapsamında kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili mevzuat, uluslararası düzey ve ulusal düzey olmak üzere iki alt başlık halinde ele alınacaktır.

2.2.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Uluslararası Mevzuat

Uluslararası örgütler ile kadın örgütlerinin kadına yönelik şiddet ile ilgili mücadeleyi uluslararası düzeye taşıması 20. yüzyılla birlikte başlamıştır. Birleşmiş Milletler 1975 yılından başlayarak kadın hakları konusunda dört dünya konferansı düzenlemiştir. 1975 yılında Mexico City’de gerçekleştirilen Birinci Dünya Kadın Konferansı, 1980 yılında Kopenhag’da, 1985 yılında Nairobi’de ve 1995 yılında Pekin’de düzenlenen dünya kadın konferansları, uluslararası sözleşmeler aracılığıyla kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin sağlanmasına ve kadına yönelik şiddetle mücadelenin ülkelerin gündemine girmesine önemli katkıda bulunmuştur. Bu konferanslardan sonuncusu olan Pekin Konferansında oluşturulan Pekin

Deklarasyonu ve Eylem Planı içerisinde kadının ilerlemesini ve kadınla erkek arasında eşitliğin sağlanmasını engelleyen oniki kritik alan belirlenmiştir. Bu oniki kritik alanın çerçevesi;

- a. Kadınların sırtında bulunan devamlı ve artan yoksulluk yükü
- b. Eğitim ve öğretimdeki eşitsizlikler ve yetersizlikler, bunlara ulaşılmadığı eşitsizlik
- c. Sağlık ve bağlantılı hizmetlerdeki eşitsizlikler ve yetersizlikler, bunlara ulaşılmadığı eşitsizlik
- d. Kadına yönelik şiddet
- e. Silahlı veya diğer türden çatışmaların, yabancı işgali altında yaşayanlar dahil, kadınlar üzerindeki etkileri
- f. Ekonomik yapılarda ve politikalarda, üretime yönelik her tür faaliyette ve kaynaklara ulaşmada eşitsizlik
- g. Yetki ve karar almanın bütün düzeylerde paylaşılmasında kadınla erkek arasındaki eşitsizlik
- h. Kadının ilerlemesini sağlayacak bütün düzeylerdeki mekanizmaların yetersizliği
- i. Kadının insan haklarına saygı eksikliği, bu hakların yaygınlaştırılması ve korunmasında yetersizlik
- j. Kadının klişeleştirilmesi ve özellikle medya olmak üzere kadının bütün iletişim sistemlerine katılımında ve ulaşılabilirliğinde eşitsizlik
- k. Doğal kaynakların yönetiminde ve çevrenin korunmasında toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler
- l. Kız çocuğuna karşı sürekli ayrımcılık ve kız çocuklarının haklarının ihlali şeklinde çizilmiştir (<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>, Erişim Tarihi 22 Ağustos 2018).

Konferansın çıktıları Pekin+5 ve Pekin+10 konferanslarında ele alınmıştır. 2000 yılında gerçekleştirilen Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Konferansı, kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi ve şiddetin ortadan kaldırılması konusunda devletlere, belirli yükümlülükler getirmiştir. Taraf devletlere kadınlara karşı ayrımı ortadan kaldırıcı bir politika izleme sorumluluğu veren

CEDAW sözleşmesi 1979 yılında hazırlanarak ülkelerin onayına sunulmuştur. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesi Hakkındaki Bildiri'de yer verilen prensiplerin uygulanmasına ve bu amaçla her türlü ayrımcılığın ve görünümünün tasfiye edilmesi için gerekli her türlü tedbiri almaya karar vererek, 30 madde üzerinde anlaşmaya varmışlardır. Avrupa Konseyinin kadına yönelik şiddet konusunda hazırladığı en son sözleşme, İstanbul Sözleşmesi olarak anılan ve 2011 yılında İstanbul'da imzalanan "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi"dir. Kadınlara yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek amacıyla hazırlanan İstanbul Sözleşmesi'nde, kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlali ve kadına yönelik bir ayrımcılık biçimi olarak ele alınmıştır. Sözleşme, aile içi şiddeti "aile içerisinde veya hanede veya mağdur failler aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemi" biçiminde tanımlayarak şiddetin kapsamını genişletmiştir. Ayrıca, ısrarlı takip ve zorla evlendirme gibi şiddet biçimlerine ilişkin detaylı tanımlar da Sözleşme'de yer almaktadır (https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadına_karsi_siddet/%C4%B0STANBUL%20S%C3%96ZLE%C5%9EMES%C4%B0.pdf, Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2018).

2.2.4.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Ulusal Mevzuat

Ülkemizde başta anayasa olmak üzere tüm yasalarda kadın erkek eşitliği güvence altına alınmış, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, kadınların kamusal alana girmesini sağlayan yasal ve yapısal reformlar hızlanmıştır. Aşağıda Türkiye'de ulusal düzeyde kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik atılan adımlar, kronolojik sıra ile verilmeye çalışılmıştır.

1924 yılında Tevhidi Tedrisat kanunu ile kadınlara erkekler ile eşit eğitim imkanları getirilmiştir.

1926 yılında kabul edilen "Türk Medeni Kanunu" ile erkeğin çok eşliliği ve tek taraflı boşanmasına ilişkin düzenlemeler kaldırılmış, kadınlara boşanma, velayet ve mallar üzerinde tasarruf hakkı tanınmıştır.

1930 yılında yerel seçimlerde, 1934 yılında ise milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.

1930 yılında kadın ve çocukların korunmasına ilişkin ilk düzenleme “Umumi Hıfzısıhha Kanunu” ile yapılmış, ayrıca doğum izni düzenlenmiştir.

1933 yılında “Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü” kurulmuş, aynı yıl köy kanununda değişiklik yapılarak kadınlara köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakkı tanınmıştır.

1936 yılında yürürlüğe giren “İş Kanunu” ile kadınların çalışma hayatı düzenlenmiş, 1937 yılında kadınların yeraltında ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması ILO sözleşmesi ile yasaklanmıştır.

1945 yılında analık sigortası yasa ile düzenlenmiştir.

1949 yılında yaşlılık sigortasının kadın ve erkekler için eşit esaslara göre düzenlenmesi sağlanmıştır.

1952 yılında Sağlık Bakanlığı bünyesinde “Ana Çocuk Sağlığı Merkezleri” hizmet vermeye başlamış, 1965 yılında gebeliği önleyici araçların satış ve dağıtımının serbest bırakılmasını ve tıbbi zorunluluk halinde kürtaj hakkının tanınmasını düzenleyen “Nüfus Planlaması Hakkında Kanun” çıkarılmıştır.

1966 yılında eşit değerde iş için kadın ve erkek işçiler arasında ücret eşitliğini sağlayan ILO sözleşmesi imzalanmıştır.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasviye Edilmesine Dair Birleşmiş Milletler CEDAW Sözleşmesi, BM Genel Kurulunun 18 Aralık 1979 tarihli ve 34/180 sayılı Kararıyla kabul edilmiş ve imzaya, onaya ve katılmaya açılmış, 3 Eylül 1981 tarihinde de kabul edilmiştir.

1983 yılında 10 haftaya kadar olan gebeliklerin kürtajla sona erdirilmesi ve gönüllü cerrahi sterilizasyona izin verilmiştir.

1980’li yıllardan sonra kadın hareketinin gündeme getirdiği kadına yönelik şiddet konusu, 1990’lı yıllardan itibaren devletin gündeminde yer almaya başlamış, 1987 yılında “Dayağa Karşı Kadın Yürüyüşü” ile başlayan kadın hareketinin bu alandaki mücadelesi, kampanyalar ve çeşitli etkinlikler aracılığı ile kadına yönelik

şiddetle mücadele açısından yeni kazanımların önünü açmış, aynı yıl Devlet Planlama Teşkilatında “Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu” kurulmuştur.

1989 yılında İstanbul Üniversitesinde ilk “Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi” kurulmuş, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı kurulmuş, aynı yıl İçişleri Bakanlığı kaymakamlık sınavlarına kadınların da alınacağını açıklamıştır.

1990 yılında 422 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile “Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı” kurulmuş, ayrıca kadın hareketinin ilk hukuki kazanımı olan tecavüz mağdurunun hayat kadını olması halinde cezanın indirilmesini öngören Türk Ceza Kanununun 438. Maddesi, TBMM tarafından yürürlükten kaldırılmış, aynı yıl kadınların kocanın iznine bağlayan Medeni Kanununun 159. Maddesi Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş, iptal kararı 1992 yılında Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Kadın örgütlerinin ilk kurumlarından olan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 1990 yılında, Kadın Dayanışma Vakfı ise 1993 yılında kurulmuştur. SHÇEK bünyesinde

1990 yılında açılmaya başlayan kadın konukevleri sayısı 2000 yılında 7’ye, kapasiteleri ise 170’e ulaşmıştır.

1993 yılında cinsiyete dayalı veri tabanı oluşturulması amacı ile Devlet İstatistik Enstitüsü’nde Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesi kurulmuştur. Aynı yıl İstanbul Üniversitesinde ilk “Kadın Araştırmaları Anabilim Dalı” açılmış ve yüksek lisans programı vermeye başlamıştır.

1995 yılında Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından bölgedeki kadınların durumunun iyileştirilmesi ve kalkınma sürecine entegre edilmesi amacı ile planlanan Çok amaçlı Toplum Merkezlerinin (ÇATOM) ilki Urfa’da açılmıştır. Halen 9 ilde (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak) 44 ÇATOM mevcuttur (<http://www.gap.gov.tr/cok-amacli-toplum-merkezleri-sayfa-75.html>).

1997 yılında İçişleri Bakanlığınca yayımlanan genelge ile nüfus cüzdanlarında medeni hal kısmında *evli bekar / dul / boşanmış* gibi ifadelerin yerine sadece “Evli” veya “Bekar” ifadelerinin kullanılması düzenlenmiş, ayrıca kadının evlendikten

sonra kocasının soyadı ile birlikte kendi bekarlık soyadını kullanabilmesi, Medeni Kanununun 153. Maddesinde yapılan değişiklik ile sağlanmıştır. Aynı yıl zorunlu eğitim sekiz yıla çıkarılmış, anne ve ocuk ölümlerinde önemli düşüşler olmuş, düzenlenen okuma-yazma kursları ile kadın okuryazarlığı oranı yükseltilmiştir.

1998 yılında Anayasa Mahkemesi kadının zinasını suç olarak düzenleyen Türk Ceza Kanununun 440. Maddesini anayasanın eşitlik ilkesine aykırılığı gerekçesi ile iptal etmiş, aynı yıl Adalet Bakanlığı , bekaret kontrolünün ancak takibi şikayete bağlı suçlarda, mağdurun rızası alınarak, ırza geçme gibi re'sen takip edilen suçlarda ancak hakim kararı ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise Cumhuriyet Savcısının yazılı izni ile yapılabilereğini düzenleyen bir genelge yayınlamıştır.

1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile kadına yönelik şiddet ile ilgili ilk yasal düzenleme yürürlüğe girmiştir. Her ne kadar bu kanun kadına yönelik şiddet ile mücadeleyi konu alsa da şiddeti aile ile sınırlandırmış olması kadına yönelik şiddetin tam anlamı ile önlenmesini sağlamaktan uzak kalmıştır.

1998 yılında Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan bir değişiklik ile aile reisinin beyanname vermesi esası kaldırılarak kadınların kocalarından ayrı olarak beyanname vermesi sağlanmıştır.

1998 yılında Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu tarafından Ankara Adliyesi içinde şiddete uğrayan kadınlara hukuki danışmanlık ve psikolojik destek hizmetleri vermek üzere Kadın Danışma Merkezi kurulmuştur.

1999 yılında İstanbul Barosu Kadın Hukuku Komisyonu tarafından Kadın Hakları Uygulama Merkezi Kurulmuştur.

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu yeni şekliyle kadın-erkek eşitliğini gözetten, cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadınları, aile ve toplum içerisinde erkekler ile eşit kılan bir düzenleme olmuştur. Düzenleme ile daha önce geçerli olan “mal ayrılığı rejimi”, “edinilmiş mallara katılma rejimi” ne dnşmştir. Yeni Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte Aile Mahkemelerinin kurulması konusu gündeme gelmiş ve hazırlanan “Aile

Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun” 2003 yılında yürürlüğe girmiştir.

2003 yılında Yeni İş kanunu ile çalışma yaşamında kadın erkek eşitliğinin sağlanması yönünde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. 2004 yılında Anayasanın 10. Maddesine “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür” hükmü eklenmiştir.

2005 yılında yürürlüğe giren yeni Türk ceza kanunu ile kadının mağdur olduğu birçok suç kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınarak cezaları ağırlaştırılmıştır. Kişilere karşı işlenen suçlar altında yer alan cinsel dokunulmazlığa yönelik suçlar ilk sırada sayılabilecek düzenlemedir. Aynı yıl içinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. Maddesinde yer alan “büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar” ibaresi ile belediyelere konukevi açma sorumluluğu getirmiştir.

2007 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun kapsamı genişletilmiştir.

20 Mart 2012 de Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Ayrıca Türkiye, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) başta olmak üzere, Avrupa Sosyal Şartı, Çocuk Hakları Sözleşmesi, ILO, OECD, AGİK gibi kuruluşların sözleşme, karar ve tavsiyeleri, Kahire Dünya Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Planı, 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı ve Pekin Deklarasyonu, Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Belgesi ve Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde ulusal mevzuatına aktarması gereken kadın-erkek eşitliği ile ilgili AB direktifleri doğrultusunda politikalar geliştirmeyi, yasal düzenlemeler yapmayı ve bu yasaları uygulamaya geçirmeyi taahhüt etmiştir.

1990 yılından itibaren kadın sorunları alanında ulusal mekanizma görevini üstlenen Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), 2011 yılında çıkarılan 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlanmıştır. KSGM, kadına yönelik şiddetle mücadele için çeşitli bakanlıklar ile işbirliğiyle eğitim programları hazırlamakta ve yürütmekte, Ulusal Eylem Planları hazırlamaktadır.

İstanbul Sözleşmesi olarak anılan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” 8 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İstanbul Sözleşmesi, uluslar arası hukukta “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubu (GREVİO)” tarafından izleme mekanizması getirmekte ve devletler hakkında düzeli denetim raporlarının hazırlanmasını öngörmektedir. 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılan Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), 47 üye devleti ve bu devletlerde yaşayan 800 milyon yurttaşı temsil etmektedir. Türkiye sözleşmeyi imzaya açıldığı gün, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzalamıştır ve 24 Kasım 2011 tarihinde TBMM tarafından onaylanarak, 8 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeyi çekincesiz olarak onaylayan ilk devlet Türkiye'dir. Sözleşme ile fiziksel şiddetin yanında ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddet te bir sindirme mekanizması olarak tanımlanmış ve kadın sözcüğü reşit olmayan, cinsiyeti kadın olan grupları da içermiştir. Sözleşmenin getirdiği düzenlemeler, Anayasa 90. Maddesi uyarınca artık Türkiye iç hukukunun bir parçası olmuştur. Sözleşme kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yasal çerçeve oluşturan ve uluslararası bağlayıcılığa sahip ilk düzenleme olması açısından önemlidir. Kadına yönelik şiddetle mücadele, önleme (prevention), koruma (protection), kovuşturma (prosecution) ve politika üretme (policy) boyutlarıyla ele alınmıştır. Sözleşme hükümleri, devletlere “özen yükümlülüğü” çerçevesinde hareket etme zorunluluğu getirmektedir. Söz konusu Sözleşme bu alanda yasal çerçeve oluşturan ve uluslararası bağlayıcılığa sahip ilk düzenleme olması açısından önemlidir. İstanbul Sözleşmesi ile birlikte 4320 sayılı Kanun'un uygulamadaki aksaklıklarının giderilmesi amacı ile 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile şiddete maruz kalan bireylere yönelik koruyucu tedbir kararlarının kapsamı genişletilmiş ve kişinin kimlik bilgilerinin değiştirilmesi gibi önlemler dahil edilmiş, şiddet uygulayan kişiler için de önleyici tedbir kararları alınabilmesi amacıyla hakim yanı sıra gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk kuvvetlerinin yetkileri yapılandırılmıştır. 6284 sayılı Kanun'un 14. Maddesi gereği Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur. ŞÖNİM, öncelikli olarak 14 pilot ilde uygulamaya

geçmiştir

http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=294, Erişim Tarihi: 11 Şubat 2018;Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015; Sarı 2016; Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2015; Aslan 2012).

Şiddet, birinci derecede şiddete maruz kalan bireyi etkiliyor olsada, ailedeki tüm bireyler maruz kalsınlar ya da şahit olsunlar yaşanan şiddetten olumsuz etkilenmektedirler.

2.2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Aile ve Aile Bireyleri Üzerinde Etkileri

Sosyal bir çevre içine doğan birey, beden ve ruhun birleşmesinden meydana gelen bir varlıktır. Bireyin varlığını oluşturan bu iki unsurdan birinin dengesi bozulacak olursa, huzursuz olacak ve bu bozulmanın huzursuzluğunu ve rahatsızlığını hissedecektir. Bireylerin sosyal çevreleri ile kurduğu ilişkiler, sosyalleşme süreci ile yakından alakalıdır ve kişinin sosyal gelişimi, kimlik ve kişiliğini kazanması doğuştan getirdiği özellikleri ile birlikte çevrenin destek ve yardımıyla kuracağı ilişkilerle kazanacağı karakter ve şahsiyetini de oluşturacaktır (Öztürk, 2014). Normal koşullarda her insan bir aile içinde dünyaya gelir ve hayatının her döneminde aile sisteminin sağladığı avantajlara ihtiyaç duyar. Sevmek, sevilmek, ait olmak, güvenmek ve güvenliğini sağlamak, temel ihtiyaçların karşılanması gibi birçok hususta aile, her insan için çok büyük ölçüde önem arzeder. Ailenin kuruluş amacı ya da birincil fonksiyonu “üreme ve çocukların küçük yaşlardaki sosyalizasyonu ve eşler arasında psikolojik dengenin sağlanmasıdır” (Kongar’dan akt. Tufan 1983). Aile içerisinde yaşanacak anlaşmazlıklar ve şiddet, eşlerin güven ve sevgi beklentilerini karşılamaktan uzaklaşacak ve psikolojik açıdan tüm bireyleri çeşitli şekillerde olumsuz yönde etkileyebilecektir. Şiddetle karşılaşma, kadınların ruh sağlığında ve yaşam kalitesinde bozulmalara, sağlık hizmetlerini kullanma oranında artışa neden olmaktadır (Bonomi ve ark. 2006, Kernic ve ark. 2003 ten aktaran, Güleç Öyeçkin ve ark. 2012). Genellikle eşler tarafından gerçekleştirilen kadına yönelik aile içi şiddet hem fiziksel hem de zihinsel sağlık sorunları oluşturabilir. Şiddete maruz kalan kadınlarda depresyon, kaygı, post-travmatik stres bozukluğu, sınırda kişilik bozukluğu, dissosiyatif bozukluk, somatizasyon ve kendine zarar verme davranışları görülebilmektedir (Stewart ve Robinson 2008).

Aile içi şiddete maruz kalan kadınların özellikleri şunlardır;

- a. Katı bir aile ortamında pasif olma, kaygı duyma ve depresyon,
- b. Sosyal açıdan zayıf olma,
- c. Şiddetin bütün ailelerde olduğuna inanma,
- d. Şiddetten kendini sorumlu tutma,
- e. Değişeceğine dair inancı kaybetmeme,
- f. İtaatkar olma,
- g. Düşük özbenlik saygısı,
- h. Bağımlı kişilik yapısı,
- i. Şiddeti benimseme ve kabul etme eğilimi,
- j. Aile içi ve çevresinde gelenekselci olma,
- k. Korku yaşama,
- l. Çarpıntı, halsizlik, bitkinlik hissi yaşama,
- m. Öfke patlamaları, titreme ve sık sık ağlama krizleri,
- n. Uyku sorunları, korkulu rüyalar görme,
- o. Konuşurken göz iletişimi kuramama, donuk bakma vb. fiziksel sorunlar,
- p. İçten içe aşırı kızgınlık ve intikam alma isteği,
- q. Unutkanlık, çekingenlik, umutsuzluk, çaresizlik,
- r. Güvensizlik, kendini sevmeme,
- s. Şiddetle bağlantılı olarak kendini suçlama gibi duygusal sorunlar,
- t. Geleceğe yönelik plan yapmama,
- u. Karar vermede güçlük,
- v. Kendinde bir sorun olduğuna inanma, özgüvende giderek azalma,
- w. Her şey için başkalarını suçlama gibi düşünsel sorunlar yaşama
- x. Madde kötüye kullanımı (Aktaran, Sinop Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü 2013; İbiloğlu, 2012).

Kadınlarda yaralanmaların ana nedenlerinden biri şiddettir. Fiziksel şiddet nedeni ile incinmeler, hematomlar, diş kırıkları, burun dudak yaralanmaları, morarmış göz, yanıklar, kronik ağrı, kırıklar, bıçak izleri, iç organlarda yaralanma, beyin hasarı, görme ve işitme kaybı ortaya çıkabilir. Uygulanan şiddet kadının fiziksel sağlığına zarar verdiği gibi özbenliklerine zarar vermekte ve depresyon,

postravmatik stres bozukluğu, intihar, madde ve alkol kullanımı gibi mental sağlık problemlerine neden olabilmektedir. Fiziksel ve cinsel kötüye kullanım, cinsel taciz, cinsiyet ayrımı, istenmeyen gebelik gibi konular da kadının ruhsal durumunu olumsuz etkilemektedir. Kadınlardaki alkolizmin %40'ının nedeni devam eden şiddettir. Kadın psikiyatr hastalarının %30-50'sinde şiddete maruz kalma öyküsü vardır. Kadınlardaki intihar girişimlerinin %25'inde dayak öyküsü vardır. Dövülen kadınlar şiddet sonucu gelişen rahatsızlıklar yüzünden işyerlerinde bulunamamakta, bunun sonucu olarak da işlerini kaybetmektedirler. Ayrıca şiddet gören kadınlar dayak yediği için utanır ve bireylerin desteğini kabul etmez (Atan 2006). Fiziksel şiddet bazen geriye dönüşü olmayan kalıcı sonuçlara neden olabilmektedir. Örneğin, fiziksel şiddet mağduru olan bir kadının eşi kafasına herhangi bir cisimle vurduğunda öncelikle darbe sonucunda bir şişlik, olası deri yaralanması ve kanama gözlemlenebilir ancak daha ciddi boyutta nörolojik sonuçlar yaşanabilir ve sağlıklı bir kadınsa bir anda bilişsel fonksiyonlarında kayıplar hatta kafasının neresine vurulduğu ile bağlantılı olarak ta hasarların boyutları da değişebilir, hatta mağdur ölümle yüz yüze kalabilir (Fraim 2012).

Kadına karşı cinsel şiddet ve diğer şiddet türleri, kadının kendisine saygısını, güvenini, yaşam kalitesini ve kendi yaşamını kontrol etme yetisini yitirmesine neden olmakta, kadınların hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik statülerinin yükselmesine engel olmaktadır (Odman 2012).

Şiddet, sadece şiddete maruz kalanı değil, hane içinde yaşayan çocukları da olumsuz yönde etkilemektedir. Kendileri fiziksel şiddete, dayığa maruz kalmasalar bile, şiddete şahit olmak çocukları duygusal açıdan örselemektedir. Aile içi şiddetin olduğu ailelerde çocuklar;

- Evin içinde sürekli bir korku içinde dolaşırlar, özgüvenleri giderek azalır,
- Şiddet gören kişiyi korumaya, rahatlatmaya veya şiddet göstereni sakinleştirmeye çalışırlar,
- Gelişimlerinde gerilemeler görülebilir,
- Arkadaşlarıyla ilişkileri bozulur, isteksizlik ve ümitsizlikleri artar,

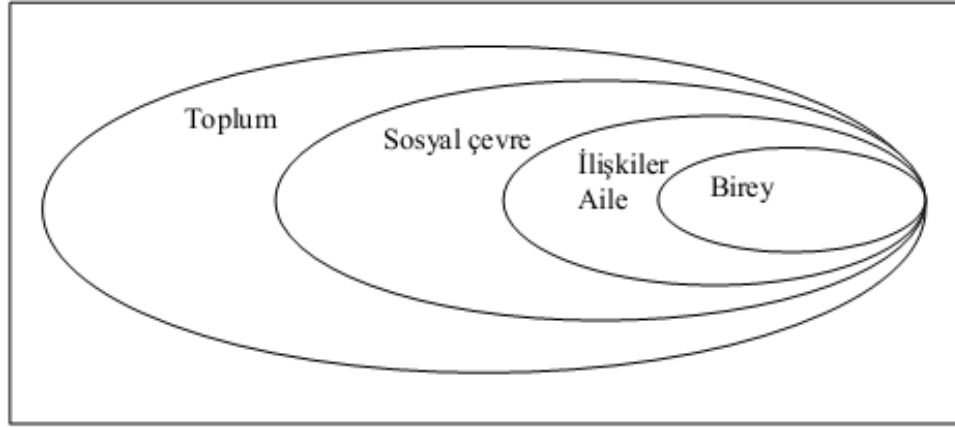
- Fiziksel, duygusal ve davranışsal bozukluklar gösterirler, öfkeli davranırlar, zayıf dürtü kontrolü, uyku bozuklukları izlenebilir,

- Güçlü olanın güçsüz olana vurma hakkı olduğunu, şiddet yoluyla istediklerini elde edebileceklerini, büyüdüklerinde kendilerinin de şiddet uygulayabileceklerini, kimseye güvenmemeyi öğrenirler (Aktaran, Sinop Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü 2013; İbiloğlu 2012).

Aile içi şiddet olgularında çocuklar bazen şiddet eylemlerinin şahidi, bazen mağduru, bazen de faili olabilmektedirler. (Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri, 2013) Skinner ve Watson, insan davranışını biçimlendiren asıl faktörün toplumsal koşullanma olduğunu belirtmektedir. Dünyaya gelen her canlı, tüm değerlerini bir kültür içinde yaşayarak öğrenir. Engelleyici ya da tahrik edici bir davranışla karşılaştığında da daha önce benzer koşullarda öğrendiği türden davranışlar ortaya koyar. Çocuk veya genç, kişiliğini anneden, babadan, yakın ve uzak çevreden toplumdan gelen örneklerle kazanır, geliştirir (Baysan Arabacı 2006). Çocuğun sosyal çevresinde şiddet içeren olaylara şahit olması, maruz kalması yetişkinlik döneminde sorun çözme yöntemi olarak kendisinin de şiddete başvurması için öğrenilmiş bir zemin hazırlamaktadır. Güleç Öyeçkin ve arkadaşlarının Edirne şehir merkezinde yaşayan 306 kadın ile yüz yüze görüşmeler ile yaptıkları araştırmada katılan kadınların %54,6'sı psikolojik, %30,4'ü fiziksel, %19,3'ü ekonomik, %6,3'ü ise cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Çalışmada eşin çocukluğunda dayak öyküsünün varlığı, aile içinde şiddet ile büyümenin hem sürekli fiziksel şiddeti hem de psikolojik şiddeti en çok arttıran risk faktörleri olduğu saptanmıştır. Eşlerin çocukluklarında fiziksel şiddet öyküsünün bulunması kadınlara yönelik fiziksel şiddeti 3,5 kat, psikolojik şiddet uygulamayı yaklaşık 6 kat arttırmaktadır. Ekonomik şiddet gelirin düşüklüğüyle bağlantılı bulunmuştur. Cinsel şiddet sosyal desteğin azalması ile ve artan MMQ-M (Maudsley Marital Questionnaire – Evlilik İlişkisi Ölçeği) puanıyla ifade edilecek şekilde evlilik ilişkisinin kötülemesiyle artmaktadır (Öyeçkin ve ark. 2012).

Şiddetin sadece şiddet mağdurunu olumsuz yönde etkilemediği, diğer aile bireyleri yakın çevre ve toplumu da olumsuz yönde etkilediği sistem yaklaşımı çerçevesinde de açıklanabilir. Toplumun yarısını oluşturan kadınların birçoğunun aile içinde ya da toplumda şiddete maruz kalmasının içinde yaşadıkları toplumu

hiçbir suretle etkilemeyeceğinin düşünülmesi doğru olmayacaktır. Tabloda görüldüğü gibi iç içe geçmiş ekolojik modelde de toplum sosyal çevreyi, ilişkileri, aileyi ve bireyi etkilediği gibi bu etkileşim tam ters yönde de gerçekleşmektedir (http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/ Erişim Tarihi: 05.08.2018).

Çizelge 2: İç içe geçmiş ekolojik model çizelgesi (WHO, 2002)

Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren, içinde yaşayacakları toplumda var olabilmek için kendilerine gerekli bilgiyi çevrelerini izleyerek toplamaya başlarlar. Özellikle ilk yıllarda hayatının çok büyük bir kısmını ailesi ile geçiren çocuk, en yakınlarını izleyerek model alır. Anne, baba ve ev içinde yaşayan diğer bireyler çocuk için birincil rol-modellerdir. Her çocuk babasını olumlu anlamda güçlü biri olarak görmek, kendisini güvende hissetmek ve o şekilde özdeşim yapmak gereksinimi içindedir. Çocuk sevme-sevilme, ait olma, güven duyma gibi duygusal gereksinimlerinde annesine olduğu kadar babasına da ihtiyaç duyar. Oysa şiddet uygulayan bir baba, çocuk için güven ve sevgi kaynağı olmaktan çıkar, korku kaynağı, öfke kaynağı, tutarsız, güvenilmez biri haline gelir. Çocuk için birincil bağlanma unsuru olan annesine destek olan, sevgi ile yaklaşan değil, onu aşağılayan, hor gören biridir şiddet uygulayan baba. Çocuk bu davranış kalıpları içerisinde, ailenin bakımını üstlenen, çocuğuna sevgi duyan baba imgesi ile şiddet uygulayan baba imgesi arasında gidiş gelişlere, değişimlere uyum sağlamakta güçlük çeker. Çocuklar anne ve babaları ile kurdukları özdeşimler ile büyür. Ancak özdeşim

kurdukları kişiler kurban ya da saldırgan rollerine büründüğünde, çocuğun özdeşim süreçleri zorlaşır ve zedelenir. Hem kız hem erkek çocukları özdeşim süreçlerinde içselleştirilen saldırganlıktan payını alacaktır. Şiddet yaşantısının kendisi kuşaktan kuşağa aktarıldığı gibi, bu durumu çerçeveleyen duygusal atmosfer, içselleştirilen öfke, korku ve çökkünlük duyguları da kişinin davranışlarını yaşam boyu etkileyebilmektedir (Vahip 2002).

Tümüyle düşünüldüğünde, şiddetten sadece mağdurun değil, aynı hanede yaşayan herkesin etkilendiği açıktır. Şiddetin hangi türü olursa olsun, hane içinde kime uygulanırsa uygulansın, tüm bireylerde ömür boyu taşıyacakları olumsuzluklar yaratacaktır.

2.3. KADIN KONUKEVLERİ

Kadına yönelik şiddet, sosyal hizmetler, kolluk kuvvetleri, adalet sistemi ve sağlık sektörü gibi pek çok hizmet alanının ortak çabalarıyla azaltılabilecek ve önlenilecek bir sorundur. Bütün bu sektörel yapılar önleyici, müdahale edici ve rehabilitasyon hizmeti vermektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddete maruz kalan veya risk altındaki kadına sunulan müdahale hizmetlerinden en önemlisi kadın konukevlerinde sunulan hizmetlerdir (KSGM 2008) Tarih boyunca kadına yönelik şiddeti önleyebilmek ve kadınları koruyabilmek adına çok çeşitli yol ve yöntemlere başvurulmuştur. Geniş ailelerin çoğunlukta olduğu dönemlerde, aile ve yakın çevre kadınları korumak adına birincil derecede önemli olsada, özellikle tarım toplumundan sanayii topluma geçiş süreci ve sonrasında ailelerin küçülmesi ile birlikte daha kurallı, planlı ve programlı kurumsal yapılara ihtiyaç duyulmuştur. Kadınların mağduriyetleri sürecinde korunmaları, kendileri ya da çocukları ile birlikte geçici ya da sürekli olarak barınabilmeleri, güçlendirilmeleri amacı ile konukevi, sığınmaevi, sığınak, şevkatevi gibi isimlerle kuruluşlar açılmış ve kadınlara destek çalışmaları yürütülmeye başlanmıştır. Ülkemizde de bu ve diğer destek unsurları ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı ya da denetiminde kadın konukevleri açılmış ve hizmet vermeye başlamıştır.

Kadın konukevleri, fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile

birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Türkiye’de konukevleri, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından bakanlığın izni ile kurulup işletilmektedir. Tüm kadın konukevleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından denetlenmektedir. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik 5 Ocak 2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin 19. maddesinde kadın konukevlerinde sunulacak hizmetler şu şekilde sıralanmıştır; güvenlik, psiko-sosyal destek, istihdama yönelik destek, hukuki destek, kreş yardımı, harçlık, yönlendirme ve rehberlik, tıbbi destek, geçici maddi yardım, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler. 2016 yılı Aralık ayı itibari ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı 101 kadın konukevi, 2647 kapasite; yerel yönetimlere bağlı 32 kadın konukevi 741 kapasite; STK’lara bağlı 4 kadın konukevi 45 kapasite olmak üzere toplam 137 kadın konukevi 3433 kapasite ile hizmet vermektedir (KSGM2016) şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak, şiddete uğramış ya da şiddete uğrama riski bulunan kadınların başvurabileceği, danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleriyle, ihtiyaç duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetleri veren; izleme çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasını yürüten ve şiddetle mücadele alanındaki diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde koordineli olarak çalışmalarını sürdüren şiddet nleme ve izleme merkezleri de (şöNİM) 2014 yılında 14 pilot ilde faaliyet göstermeye başlamıştır (KSGM 2014).

Kadın konukevleri ihtiyaçlar temelinde çeşitli yapılarda faaliyet göstermektedirler. Türkiye ve çeşitli ülkelerde karşılaşılan uygulamalar şu şekildedir;

2.3.1. Kollektif Müstakil Evler

Kadınların çoğu zaman yatak odaları da dahil olmak üzere yaşam alanlarını ortaklaşa kullandıkları konukevleridir. Bu tip konukevlerinde mahremiyetin yeterince sağlanamaması önemli bir sorun olarak gündeme gelmektedir. Ayrıca bu tip konukevlerinde 12 yaşından büyük erkek çocuklarının kalması yasal olarak mümkün değildir.

2.3.2. Bağımsız Odalar

Mutfak, oturma odası gibi alanların ortak kullanıldığı, her kadının isterse çocukları ile birlikte kalabileceği odaların bulunduğu konukevleridir. Bu tip konukevlerinde hem mahremiyet, hem de dayanışma olanağı yaratabilecek ortak alanlar sağlanabilmektedir.

2.3.3. Bağımsız Daireler

Konukevine uzun süreli olarak ihtiyaç duyan kadınların çocukları ile birlikte kalabildiği ya da birkaç kadınla paylaşabildiği bağımsız apartman daireleridir. Bu yapıdaki evler kısa süreli kalınan istasyon tipi konukevleri için de uygundur. En büyük avantajı kiralanmış oldukları için kolaylıkla yerlerinin değiştirilebiliyor olması ve güvenlik riskinin bu yolla azaltılabilesidir.

2.3.4. Kamu Kuruluşları İçinde Özel Bir Bölüm

Kamu misafirhaneleri, huzurevleri, yetiştirme yurtları ya da hastanelerin bir bölümünün konukevi olarak ayrıldığı yerlerdir.

2.3.5. Düşük Ücretli Konutlar

Düşük ücretli ya da ücreti devlet tarafından karşılanan bağımsız konutlardır. Konukevlerinin devamı niteliğindedir (Tosun ve Öztürk2010).

Ülkemizde konukevine kabulünü isteyen kadınların Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne, ŞÖNİM'e, benzeri görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yönlendirici birimlerine veya kolluğa başvurmaları gerekmektedir. Ayrıca şiddetten haberdar olan üçüncü kişilerin bildirimleri de ihbar olarak değerlendirilmektedir. Kadınların konukevlerine doğrudan başvuruları kabul edilmemektedir. Konukevine kabul yaşı onsekizdir. Onsekiz yaşından küçük kız çocukları ancak anneleri ile birlikte konukevinden yararlanabilmektedir. Oniki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınların ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde, kira ve iâşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev kiralanarak barındırılmaları yoluna gidilmektedir. Konukevinde kalma süresi kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden

itibaren altı aydır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, Erişim Tarihi: 10.06.2018).

2014 yılı itibari ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait 90, Yerel Yönetimlere ait 32, Sivil Toplum Kuruluşlarına ait üç olmak üzere Türkiye genelinde 125 kadın konukevinde hizmet verilmektedir (KSGM 2014).

Tablo 1. Türkiye’de Bağlı Olduğu Kurumlara Göre Kadın Konukevi Sayı ve Kapasiteleri - 2014

Bağlı Olduğu Kurum	Sayı	Kapasite
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	90	2471
Yerel Yönetimler	32	779
Sivil Toplum Kuruluşu	3	36
TOPLAM	125	3286

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Kadına yönelik aile içi şiddet, uzun yıllardır gündemi meşgul eden çözülmesi zor, altyapısında karmaşık ilişkileri barındıran önemli sosyal sorunlardan biridir.

Bu çalışmada kadınların aile içinde uğradıkları şiddetinaile işlevleri algıları üzerine etkilerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmada “Aile Değerlendirme Ölçeği” kullanılmış, sosyo-demografik bilgi formu aracılığı ile elde edilen veriler ile karşılaştırılmış ve şiddetin aile işlevleri algısı üzerindeki etkileri Aile Değerlendirme Ölçeği’nin 7 boyutu bakımından irdelenmiştir.

3.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

3.2.1. Araştırmanın Genel Hipotezi

Aile içi şiddet yaşantısı, kadınların aile işlevleri algıları üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir.

3.2.2. Araştırmanın Alt Hipotezleri

Fiziksel şiddet, diğer şiddet türlerine göre aile işlevleri algısını daha olumsuz yönde değiştirir,

Eğitim düzeyi yükseldikçe, kadınların aile işlevleri algıları olumsuz yönde değişir,

Ailedeki çocuk sayısı arttıkça, kadınların aile işlevleri algıları olumsuz yönde değişir,

Gelir düzeyi düştükçe, kadınların aile işlevleri algıları olumsuz yönde değişir,

Çalışan kadınların aile işlevleri ile ilgili algıları, çalışmayan kadınlara göre daha olumsuzdur.

3.3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma modeli olarak tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, araştırmaya

konu olan birey ya da nesneyi kendi koşulları içerisinde var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlar. Çalışma kapsamında İzmir ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASPB) İl Müdürlüğü'ne bağlı kadın konukevlerinde kalmakta olan kadınlar ile görüşmeler yapılmış, kadınlar ile yapılan yüz yüze görüşmelerde araştırmacı tarafından hazırlanan “Sosyo-Demografik Veri Formu” doldurulmuş, yine aynı kadınlara “Aile Değerlendirme Ölçeği” uygulanmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilerek, şiddet görmüş ve görmemiş kadınların aile kurumunun işlevlerini algılayış biçimleri karşılaştırılmıştır.

3.4. ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırmanın süresi; gerekli izinlerin alınması anket formunun son halinin oluşturulması ve verilerin işlenmesi göz önüne alınarak 18 ay olarak belirlenmiştir. Literatür üzerine çalışmalar 2016 yılının Eylül ayında başlatılmış, aynı zamanda veri toplama formuna son hali verilmiş ve Ekim ayı içerisinde çalışmanın veri toplama aşaması İzmir’de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı) bağlı kadın konukevlerinde gerçekleştirilmiş, 2018 yılının Ocak ve Şubat aylarında veri işleme ve çözümleme aşamaları tamamlanmış, Nisan ayı ortasında araştırma metnine son hali verilmiştir.

3.5. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini; İzmir ilinde kadın konukevlerinde kalan kadınlar oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini; İzmir’de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü'ne bağlı kadın konukevlerinde kalan kadınlardan çalışmanın yürütüldüğü tarihler arasında kalan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan kadınlar oluşturmaktadır.

3.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu yaklaşım içinde yapılan araştırmada; ailelerin demografik bilgilerini elde etmek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanan “Sosyo-Demografik Veri Formu” ve aile fonksiyonlarını saptamak amacı ile “Aile Değerlendirme Ölçeği” (ADÖ) (Bulut 1990) kullanılmıştır. Araştırma verileri 01.10.2016-01.09.2017 tarihleri arasında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASPB) İzmir İl

Müdürlüğü'ne bağlı kadın konukevlerinde kalan kadınlar ile yapılan görüşmeler ile toplanmıştır. Veri Toplama sürecinde, kadın konukevlerinden öncelikli olarak şiddet mağduru kadınların faydalanması esası nedeni ile şiddet öyküsü olmayan kadınlar ile veri toplanma süreci zaman almıştır.

“Sosyo-Demografik Veri Formu” ile kadınların demografik özelliklerinin ve aile içinde kadına yönelik şiddetin varlığının ortaya konması amaçlanmıştır. Her iki alana ait bilgilerin toplanabilmesi amacı ile kadınlara toplam oniki soru yöneltilmiştir. Okuma-yazma bilmeyen ya da formu doldurmakta zorlanan kadınlara sorular araştırmacı ya da kadın konukevi sosyal servis görevlisi tarafından yöneltilmiş ve verdikleri yanıtlar işaretlenmiştir.

Aile Değerlendirme Ölçeği (McMaster Family Assesment Device), ABD’de Brown Üniversitesi tarafından Butlar Hastanesi işbirliği ile Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiş, ailenin işlevlerini hangi konularda yerine getirebildiğini ve getiremediğini belirleyen bir ölçüm aracıdır. Epstein ve Bishop tarafından 1983 yılında geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ADÖ, daha önce geliştirilen McMaster Aile İşlevleri Modelinin (McMaster Model of Family Functioning – MMFF) klinik olarak aileler üzerinde uygulanmasıyla elde edilmiştir. Ölçek, Türkiye’de Bulut(1989) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak dilimize kazandırılmıştır. Bu ölçek, ailenin yapısal ve örgütsel özelliğini ve aile üyeleri arasındaki etkileşimi “sağlıklı” ve “sağlıksız” olarak ayırt edebilecek şekilde düzenlenmiştir. (Bulut 1990)

ADÖ, McMaster Aile İşlevleri Modeli’nde ele alınan altı alt ölçek ve ADÖ’de eklenen bir alt ölçek olmak üzere yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü, aile işlevlerindeki sorun alanlarını tek tek ele alırken, daha sonra eklenen genel fonksiyonlar ise ailenin sağlıklı olup olmadığını genel olarak değerlendirmektedir. McMaster Aile İşlevleri Modeline göre 53 olan soru sayısı, üç alt boyutun (iletişim, problem çözme ve roller) geçerliliğini artırmak amacıyla boyutlar arası korelasyonu etkilemeyecek biçimde 60 soruya çıkarılmıştır. Maddelerin bazıları sağlıklı işlevleri, bazıları da sağlıksız işlevleri tanımlamaktadır. Her madde aile yaşamına ilişkin olumlu ve olumsuz ifadelerin yer aldığı bir cümleden meydana gelmektedir. Ölçeğin

başında ayrı bir sayfa halinde soruların nasıl cevaplandırılacağına ait bir yönerge bulunmaktadır. Bu yönergeye göre aile üyelerinin son iki ayı dikkate alarak maddeleri okuyup uygun seçenekleri işaretlemesi istenir. Ölçekte 2 , 12 , 24 , 38 , 50 ve 60. sorular problem çözme boyutu ile ilgili ifadeleri, 3, 14, 18, 22, 29, 35, 43, 52, ve 59. sorular iletişim boyutu ile ilgili ifadeleri, 4, 8, 10, 15, 23, 30, 34, 40, 45, 53 ve 58. sorular roller boyutu ile ilgili ifadeleri, 9, 19, 28, 39, 49 ve 59. sorular duygusal tepki verebilme boyutu ile ilgili ifadeleri, 5, 13, 25, 33 , 37 , 42 ve 54. sorular gereken ilgiyi gösterme boyutu ile ilgili ifadeleri, 27 , 32 , 44 , 47 , 48 ve 55. sorular davranış kontrolü boyutu ile ilgili ifadeleri, 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36 , 41, 46, 51 ve 56. sorular ise genel fonksiyonlar boyutu ile ilgili ifadeleri içermektedir. (Bulut 1990)

ADÖ ölçeği, 12 yaşın üzerindeki tüm aile bireylerine bireysel olarak uygulanıp, tüm üyelerin aldığı puanların ortalaması alındığında söz konusu ailenin aile işlevselliği puanını verir. Tek bir aile bireyine uygulandığında ise söz konusu bireyin aile işlevselliğine ilişkin algısını ortaya koyar. Ölçek uygulama aşamasında, örneklem grubundaki kadınlar ile yüz yüze görüşme yapılmış, soruları anlamakta zorluk çeken kadınlara sorular uygulayıcı tarafından okunmuştur. Her bir ölçek uygulaması yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Her madde için cevap seçenekleri dört sınıfta toplanmaktadır. Bunlar, 1. Aynen katılıyorum, 2. Büyük ölçüde katılıyorum, 3. Biraz katılıyorum ve 4. Hiç katılmıyorum seçenekleridir. Ölçeği oluşturan maddeler sağlıklılık ve sağlıksızlık gösteren ifadelerdir. 26 maddede “Aynen Katılıyorum” seçeneği sağlıklı aile işlevlerini gösterirken, diğer 34 maddede ise “Hiç Katılmıyorum” seçeneği sağlıksızlık göstergesi olmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde hesaplamada kolaylık sağlamak amacı ile sağlıksızlık gösteren maddelere verilen puanlar 5’ten çıkarılarak her maddede “Aynen Katılıyorum” seçeneğinin en sağlıklı, “Hiç Katılmıyorum” seçeneğinin ise en sağlıksız aile işlevini göstermesi sağlanmaktadır. Her bir boyutta o boyutun içerdiği maddelerin %40’ından fazlası cevapsız bırakılmış ise, ortalama puan hesaplanmamış ve o kişi fire olarak kabul edilmiştir. Ölçeğin değerlendirilmesinde, 2,00 ayırdedici bir sayı olarak kabul edilmektedir. 2,00 nin üzerindeki puan ortalamalarının aile işlevlerinde sağlıksızlığa doğru bir gidişin göstergesi olduğuna dikkat çekilmektedir. Ancak bu

durumda en küçük puanın 1,00 olması nedeniyle sağlıksızlık alanının daha geniş tutulduğu göze çarpmaktadır. (Bulut1990)

Aile Değerlendirme Ölçeğinin geçerlilik çalışması, 1983'te Epstein ve Bishop tarafından yapılmıştır. Ölçek, 218 normal, 98 psikiyatrik hasta ailesinden yalnız birer kişiye uygulanmış, her alt ölçekte ailelerinin aldıkları puan ortalamaları, hasta ailelerin aldığı puan ortalamalarından daha düşük yani daha sağlıklı çıkmıştır. Aynı kişiler ADÖ uyum geçerliliğini saptamak amacıyla 60 yaşlarındaki 178 emekli çiftte ADÖ ile birlikte Philadelphia Geriatrik Moral Skalası ve Locke Wallace Evlilik Doyum Skalasını aynı anda uygulayarak regresyon analizi yapmışlar, ADÖ ile Locke Wallace Evlilik Doyum Skalası arasında önemli bir ilişki bulmuşlardır ($R = 0,53$). Ayrıca, ADÖ'nden alınan puanlar ile gerek erkekler, gerekse kadınların Philadelphia Geriatrik Moral Skalasından aldıkları puanlar arasındaki ilişki 0,47 olarak bulunmuştur (Bulut1990). İkinci geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 1985 yılında yapılmıştır. Ölçeğin sosyal beğenirlik yönelimlerinden etkilenme durumunu saptamak amacı ile 72 aile içindeki 164 aile üyesine ADÖ, Marlowa-Crowne Sosyal Beğenirlik Yönelimlerinden Etkilenme Ölçeği ile birlikte verilmiş, bu ölçeğin her altı boyut ile yapılan korelasyonları düşük çıkmıştır. Bu sonuç ADÖ'nin sosyal beğenirlikten etkilendiğini göstermiştir. (Miller, Bishop, Epstein, Keitner, 1985'ten akt. Bulut, 1990) Puan değişmezliği konusundaki güvenilirlik çalışması için ölçek 45 kişilik bir gruba onbeş gün ara ile iki kere uygulanmış, iki uygulama arasındaki korelasyonlar, 0,66 (Problem Çözme) ile 0,76 (Duygusal Tepki Verebilme) arasında değişmiştir. Bu da ölçeğin puan değişmezliği konusunda güvenilir olduğunu ortaya çıkarmıştır. ADÖ uyum geçerliliği için ölçek Olson tarafından geliştirilmiş Circumplex Aile Fonksiyonları Modelinin ölçü aracı olan FACES II ve Aile Birimi Envanteri ile birlikte aynı gruba uygulanmış, FUI ile ADÖ arasında yüksek bir korelasyon bulunmuştur. FACIS II ile korelasyonlar ise anlamlı değildir. Araştırmacılar bu sonucun Circumplex Aile Modelinin puanlamasındaki farklılıktan da kaynaklanabileceğini belirtmektedirler. ADÖ'nin dış ölçüte göre geçerliğinin incelenmesinde, aile üyelerinin ADÖ puanları ile, deneyimli bir aile terapistinin aileye ilişkin klinik değerlendirmeleri karşılaştırılmıştır. Terapistin sağlıksız olarak değerlendirdiği alt ölçeklerde kişilerin ADÖ ortalama puanları da "Davranış Kontrolü" alt ölçeği hariç, sağlıksız bulunmuştur. (Bulut 1990)

Türkiye’de ölçeğin yapı geçerliliği için 25 boşanma sürecinde olan kadın veya erkeğe, 25 de normal evlilik sürdüren çiftlerden birine ölçek uygulanmıştır. Boşanma sürecinde olan ve olmayan gruplar arasında manidar düzeyde ayırt edici fark bulunmuştur. Ayrıca ruh hastası bulunan ve bulunmayan ailelerdeki deneklerin ADÖ’den aldıkları puan ortalamaları arasında da anlamlı olduğu görülmektedir. (Bulut1990)

3.7. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

İzmir ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı kadın konukevleri ve ilk kabul biriminde yapılan görüşmelerin ilk sefer veri toplama işlemi araştırmacı tarafından yapılmış, bu görüşmeden sonra kadın konukevine gelen kadınların görüşmeleri uygulamanın önemli noktaları belirtildikten sonra kurumlarda görev yapan psikologlar tarafından uygulanmıştır.

Araştırma görüşmelerinde kadın konukevleri ve ilk kabul birimi tek tek ziyaret edilerek orada konaklayan kadınlar çalışmaya davet edilmiştir. Katılımcıya önce araştırmanın amacı ve süreci ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiş ve katılımcının olabilecek soruları cevaplandırılmıştır. Katılımcıya araştırmaya katılmanın gönüllülük usulüne bağlı olduğu ve katıldığında herhangi bir aşamada devam etmek istemediğinde görüşmeyi sonlandırma hakkı olduğu bildirilmiştir. Son olarak, katılımcının vereceği bilgilerin gizli kalacağı ve sadece bilimsel yazılarda ve kongre bildirilerinde kullanılacağı kendisine açıklanmıştır. Katılımcıya, bu bilgileri içeren bir “Bilgilendirilmiş Onay Formu” okunmuş (isterse kendisi okumuştur) ve araştırmaya katılımı için sözlü onayı alınmıştır. Konunun hassasiyeti ve gizlilik esası sebebiyle görüşmecilerin kimlik bilgileri kullanılmamıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan kadınlarla görüşme yapmaya elverişli bir ortamda yaklaşık 30 dakika süren tek seferlik bir görüşme yapılmıştır. Görüşme sürecinde isteyen kadın, sosyo-demografik veri formu ve aile değerlendirme ölçeğini kendisi okuyarak soruları cevaplandırmıştır. Her kadına tek tek formları nasıl cevaplandıracağı anlatılmış ve formlar tamamlanana kadar aynı ortamda kalınarak sorduğu sorular yönlendirme yapılmadan cevaplanmıştır. Kendisi doldurmak istemeyen ya da okuma-yazma bilmeyen kadınlara form araştırmacı ya da kurum psikoloğu tarafından okunmuş ve kadın tarafından ifade edilen cevap işaretlenmiştir.

3.8. VERİLERİN ANALİZİ

Örnekleme oluşturan kadınlar tarafından doldurulan toplam 96 veri toplama ölçeğine ait veriler kodlanarak bilgisayara girilmiştir. Elde edilen verilerin analizleri, SPSS22.0 istatistik programı ile yapılmıştır.

Kadınların Sosyo-Demografik Veri formunda belirttikleri demografik özellikleri, sayı ve yüzde dağılımları ile belirtilmiştir. Araştırmanın alt problemlerinin analizinde, birbirinden bağımsız iki gruba ait veriler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamak için nonparametrik testlerden mann-whitney u testi kullanılarak elde edilen veriler yorumlanmıştır. İki'den fazla gruba ait veriler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için ise kruskal-wallis h testi kullanılmıştır.

Kadınların ADÖ yedi alt boyutuna verdikleri cevaplar puanlanıp hesaplanmış, her alt boyut için ayrı ayrı ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Kadınların aile işlevlerini algılama biçimleri, sağlıklı ve sağlıklı olarak ölçeklendirilip verileri SPSS programına girilerek analiz edilmiştir. Verilen cevaplarda alt boyut ortalaması 2 ve 2'den küçükse kadının o alt aile işlevini sağlıklı algıladığı, 2'den büyükse sağlıklı algıladığı yönünde ölçeklendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi, 0,05 olarak kabul edilmiştir.

3.9. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırma; İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğüne bağlı kadın konukevlerinde 01.10.2016 ile 01.06.2017 tarihleri arasında kalan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan kadınları kapsamaktadır.

3.10. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 22.06.2016 tarih ve 233 sayılı toplantısında araştırmanın etik yönden uygun olduğuna karar verilmiştir (Ek 2).

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların katılımcıların “sosyo-demografik bulgular”, “şiddet deneyimlerine ilişkin bulgular”, “aile işlevleri ve şiddet arasındaki ilişki” başlıkları altında değerlendirilmesi uygun görülmüş olup bu bulgular aşağıda sunulmaktadır.

4.1.SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmaya katılan kadınların sosyo-demografik bulgularına ait elde edilen verilere yer verilecektir.

Tablo 2. Kadınların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş durumu	Sayı	Yüzde
18-25 yaş arası	22	22,9
25-39 yaş arası	56	58,3
40-49 yaş arası	15	15,6
50 ve üzeri yaş	3	3,1
Toplam	96	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmanın katılımcılarının %58,3 ile büyük çoğunluğunu 25-39 yaş arasındaki bireyler oluşturmaktadır.

Ankara ilinde yer alan dört sığınmaevinde kalan kadınlarla ve sığınmaevi personeli ile yürütülen “Suskunluğun Çılgılığı” Projesi kapsamında görüşülen sığınmaevinde kalan kadınların yaş ortalaması 31 olarak bulunmuştur (2015). Serin (2016), ASPB’ye bağlı ilk kabul sığınma evinde kalan 50 kadın ile yürüttüğü çalışmada, yaş ortalamasını 28,98 olarak belirlemiştir.

Akyazı (2010), sığınmaevinde kalan şiddet mağduru 18-53 yaş arası 59 kadın ile yürüttüğü çalışmada yaş ortalamasını 31,31 olarak bulmuştur. Kadınların yaş grubu çoğunlukla 20-40 (%81,4) arasında toplanmıştır. Bu sonuçlarda araştırmamıza katılan kadın profilinin yaş dağılımlarına paralel niteliktedir.

Evliliğin ilk yıllarında ve genç yaşlarda bireylerin yaşadıkları şiddete daha fazla tepki verdikleri, çıkış yolu aradıkları, ilerleyen yaşla birlikte şiddetin sıradanlaştırılmaya başlandığı ve çözüm arayışlarından vazgeçildiği, ayrıca geçen yıllarla birlikte dünyaya gelen çocukların sorumluluğu gibi birçok sorumluluğun daha kadınların omuzlarına yüklendiği, kadınların bu sorumluluklar ile birlikte bağımsız yaşayabilecekleri ile ilgili inançlarını ve özgüvenlerini yitirdikleri, konukevine gitme düşüncesinin bu ve bunun gibi nedenlerle yaş ilerledikçe zorlaştığı ve azaldığı ve konukevine gelen kadınların çoğunluğunun daha genç yaştaki kadın profilinden oluştuğu düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan kadınların sadece %3,1'i 50 yaş ve üzeri olduklarını ifade etmişlerdir. 05.01.2013 tarih ve 28519 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik” hükümleri gereği, konukevine yerleşmede üst yaş sınırı altmıştır. Altmış yaş üstü kadınlar, huzurevi hizmetlerine yönlendirilmektedir. Ellibeş yaşından itibaren ise, özel huzurevlerine yerleştirilmeleri mümkün olabilmektedir. Elli yaş üstü kadınların hem konukevlerine başvurmadan daha fazla imtina gösterdikleri, hem de üst yaş sınırı nedeni ile daha az oranda konukevlerinden faydalandıkları düşünülmektedir.

Tablo 3: Kadınların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni durumu	Sayı	Yüzde
Resmi evlilik	66	68,8
Boşanmış-Ayrılmış	16	16,7
Gayri resmi birliktelik	8	8,3
Bekar	6	6,3
Toplam	96	100,0

Tablo 3'te görüldüğü üzere araştırmanın katılımcılarının %68,8 ile büyük çoğunluğunu resmi olarak evli bireyler oluşturmaktadır.

Arslan'ın(1998), İstanbul Kadın Misafirhanesinde kalan ve şiddet nedeni ile misafirhaneye gelen 40 kadın ile yürüttüğü çalışmaya katılan kadınlardan, %7,5'inin

bekar, %60'ının resmi nikahlı %20'sinin imam nikahlı, %10'unun boşanmış ve %2,5'unun ise dul olduğu belirlenmiştir. Serin'in (2016), ASPB'ye bağlı ilk kabul sığınmaevinde kalan kadınlar ile yürüttüğü çalışmada ise kadınların %68'inin evli, %20'sinin nikahsız veya imam nikahlı, %12'sinin ise boşanmış veya ayrı yaşıyor olduğu görülmüştür. Söz konusu araştırmalara katılan kadın profillerinin medeni Durum dağılımlarının, araştırmamıza katılan kadınların medeni durum dağılımına benzer olduğu görülmektedir.

Şiddet mağduru kadınların, boşanmak istediklerinde daha yoğun tehdit ya da şiddete maruz kaldıkları, bu nedenle boşanamadıkları düşünülmektedir. Konukevlerinde verilen hizmetler arasında hukuki danışmanlık hizmeti de yer almaktadır. Konukevinde iken kadınların adli birimlere ve danışabilecekleri, destek alabilecekleri hukuk birimlerine ve avukatlara erişimleri daha kolay olmaktadır. Birçok kadın konukevine yerleştikten sonra boşanma davası açmayı tercih edebilmektedir.

Ankara ilinde yer alan dört sığınmaevinde kalan kadınlarla ve sığınmaevi personeli ile yürütülen “Suskunluğun Çılgılığı” Projesi kapsamında görüşülen sığınmaevinde kalan 43 kadından 7'sinin evli, 17'sinin ise henüz boşanma aşamasında olduğu bulunmuştur. Halen resmi olarak evli olan kadınların oranı %55,8'dir (2015). Bu sonuçta yine araştırmamız sonuçlarına yakın bir bulgudur. Ayrıca toplumsal algı nedeni ile kadınların şiddet sonrası konukevine yerleşseler bile boşanmaktan imtina ettikleri düşünülmektedir.

Taşkale'nin (2014), Kadın Sığınma ve Konuk Evleri'nde kalan şiddet mağduru 79 kadın ve şiddet mağduru olmayan 78 evli katılımcı ile yürüttüğü çalışmasında, şiddet mağduru kadınların boşanma sonrası eşten şiddet görme ihtimali, çocuklarla ilgili sebepler, toplumun boşanmış kadına bakış açısı ve ekonomik sorunları evliliklerini bitirmelerine engel olarak gördüklerini belirlemiştir. Taşkale tarafından yürütülen çalışmada yine de şiddet gören kadınların asla evli kalmak istemediklerini belirttikleri görülmüştür.

Kadınlar konukevlerine, boşanmadan önce başvurmayı tercih etmektedir. Bir diğer nedenin de kadınların evlilik birlikteliği devam ederken şiddet görmeleri ve şiddet sonrası konukevine yerleştirilmeleri olduğu düşünülmektedir. Devlet koruması

altında iken boşanma davası açmak, kadınların can güvenliği ve yaşayabilecekleri riskler açısından daha güvenli görülmektedir.

Tablo 4: Kadınların Yaşadıkları Evliliklerin Süresine Göre Dağılımı

Evlilik süresi	Sayı	Yüzde
0-2 yıl arası	19	21,1
3-5 yıl arası	15	16,7
5-10 yıl arası	19	21,1
10 ve üzeri yıl	37	41,1
Toplam	90	100,0

Tablo 4’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan kadınların %41,1 ile büyük çoğunluğunun evliliklerinin ya da birlikteliklerinin süresi 10 yıl ve üzerindedir. Tablo kapsamında hali hazırda boşanmış ya da ayrılmış olan kadınların boşanmadan/ayrılmadan önceki evliliklerinin/birlikteliklerinin süresi baz alınmıştır. Bunun yanı sıra 6 katılımcının evli olmadığı görülmektedir. Evli olmayan 6 kadın tabloya dahil edilmemiştir. Tablodan elde edilen bulgular, kadınların birçoğunun şiddet ve baskı şartları altında uzun süre evliliklerini devam ettirdikleri sonucunu düşündürmektedir.

Serin’in (2016), ASPB’ye bağlı ilk kabul kadın konukevlerinde 50 kadın ile yürüttüğü çalışmada, katılımcı kadınların ortalama evlilik süreleri 99,82 ay olarak bulunmuştur. Bu da 8 yıldan fazla bir süre demektir. Aynı çalışmada kadınların %100’ünün duygusal şiddete, %98’inin fiziksel şiddete, %82’sinin cinsel şiddete, %92’sinin ekonomik şiddete maruz kaldıklarını belirttikleri görülmektedir. Üstelik kadınların %72’si hemen hemen her gün şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Kadınlar yaşadıkları şiddete ve şiddetin sıklığına rağmen evli kalmaya devam etmiştir.

Türkiye 2014 boşanma nedenleri araştırması sonuçlarına göre, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın boşanmış bireylerin %34,2’si şiddeti boşanma gerekçeleri olarak belirtmişlerdir. Kadınlar bazında ise şiddet ilk sıradaki boşanma gerekçesidir. Görüşülen kadınların yarısı evliliklerinin sona ermesindeki gerekçelerden birini

şiddet olarak tanımlamıştır. Çocuk sahibi olan bireylerde şiddet nedeniyle boşanma, çocuksuz bireylere kıyasla daha yaygındır. Kadınlarda özellikle şiddete maruz kalma durumu yaygındır. Eski eşlerin hakaret, küfür, aşağılama, baskı / kontrol altına alma, kendisine veya yakın çevresine yönelik tehdit gibi psikolojik şiddet içeren davranışlar sergiledikleri ve özellikle evliliğin son dönemlerinde bu davranışın iyice arttığı anlaşılmaktadır. Kadınların psikolojik şiddetin yanı sıra fiziksel bütünlüklerini bozmaya yönelik davranışlara, vurma, dövme, yumruk atma, tokat, eşya fırlatma, yaralama, boğmaya çalışma, itme, odaya kilitleme, saç çekme gibi, maruz kaldığı da anlaşılmaktadır. Erkekler vurmak amacıyla el kaldırma veya öldürme tehdidiyle bıçak çekme gibi fiziksel şiddet içeren tehdit davranışları da sergilemektedir. Daha az sayıda kadınsa eski eşlerinin kendisine istemediği halde cinsel ilişkiye zorlama, cinsel ilişkiyi reddettiğinde baskı yapma gibi cinsel şiddet uyguladığına değinmiştir. Eski eşlerinden şiddet gören kadınların bir bölümü bu durumu aileleriyle paylaşamadıklarına değinmiştir. Boşanmalara sebep olan şiddet olayları çoğunlukla görüşmecilerin eşlerinden kaynaklanmaktadır. Şiddeti yakın çevresinin uyguladığını belirtenlerin oranı çok düşüktür. Şiddeti boşanma gerekçesi olarak gösteren erkeklerin oranı düşük olmakla birlikte sadece üçte biri kendisinin şiddet uyguladığını kabul etmiştir. Bu konuda eski eşini suçlayan erkeklerse daha çok sözlü, diğer ifadeyle psikolojik şiddete işaret etmiştir (ASPB 2014). Her ne kadar söz konusu araştırmada şiddet boşanma nedenleri arasında ilk sırada gelse, Toplumsal düzen ve baskı, boşanma sonrası yaşanacak sorunların yarattığı endişe ve kaygı, kadınların kötü deneyimler yaşasalar da ev ortamından uzaklaşamamalarına, boşanmış kadın, dul kadın damgası ile yaşamaktansa şiddete boyun eğmelerine neden olabilmektedir.

Boşanma, kadın ve erkek açısından farklı sonuçlar doğurmaktadır. Stewart, Alison ve Bailey boşanma sonrasında cinsiyet açısından farklılıkları altı etkenle açıklamışlardır. Para, iş, çocuğun bakımı, çocuğun yetişmesi, sosyal destek ve psikolojik gerginlik açısından kadın ve erkek farklı düzeyde etkilenmektedir. 1979-1988 N.L.S. of Youth'un sonuçları, alt kültür grupları arasında boşanmanın, kadın için, erkekte daha ciddi sonuçlarının olduğunu göstermektedir. Boşanma sonrası kadının ekonomik durumu, tüm alt gruplar için erkeklerden daha zayıf olmaktadır. Boşanmanın kadın üzerindeki etkileri konusunda İtalya, Romanya, Kanada ve

Polonya’da yürütülen bir araştırmanın sonuçlarına göre, mülkiyetin çoğunlukla erkeğe ait olduğu ve boşanma halinde kadının maddi ve manevi olarak zarara uğradığı görülmektedir. Çocuğun velayetinin kadına verilmesi de çocuğun bakımı ile ilgili sorunların doğrudan kadına ait olmasına neden olmaktadır. Bireyselleşmenin yoğun olduğu kentsel yaşamda, boşanmış ve çalışan kadının çocuğunun bakımı konusunda hizmet verecek örgütlenmelere ihtiyacı bulunmaktadır. Toplumumuzda da boşanmanın acısını daha çok kadınların çektiği bir gerçektir. Genellikle alınan istatistikler, boşanma sonrası kadın ve çocukların %73’ünün ekonomik olarak daha kötü durumda olduklarını göstermektedir. Birçok araştırma, eşitsizliğin, doğrudan veya dolaylı olarak, ev işleri, çocuk bakıcılığı gibi, kadının temel rollerinden ileri geldiğini göstermektedir. Boşanmış ailelerin çocukları büyük bir olasılıkla eskisine göre iki katı daha yoksul olmaktadır. Pek çok boşanma sonrası, çocuğun kadının velayetinde kalması, kadına büyük bir ekonomik yük getirmektedir. (Demircioğlu 2000) Velayeti tek başına üstlenen kadınların çoğunun gelirlerinde %30 ile %70 oranları arasında düşüşler olmaktadır. Menaghan ve Lieberman’ın (1986) araştırmasında velayeti üstlenen kadınların 1/3’ünün kendilerinin ve çocuklarının günlük ihtiyaçlarını karşılayamadıkları için yoğun anksiyete içinde oldukları ve yaşam standartlarında düşüklük hissettikleri belirlenmiştir. Öte yandan gelir düzeyi düştükçe, boşanmaya uyum da azalmaktadır. Yoksulluk çeken boşanmış kadınlar işsizlik, hastalık ve suçluluk oranlarının yüksek olduğu bölgelerde ucuz ve sağlıksız konutlara taşınmakta, bu da yetişme çağındaki çocuklarının suça itilmelerini kolaylaştırabilmektedir (Arıkan,1992).

Kadının özellikle eğitiminin ve becerilerinin bir meslek edinmeye uygun olmaması ve daha önce istihdam alanlarında bulunmamış olmaları ve buna bağlı olarak boşanma sonrasında hem kendilerinin hem de çocuklarının yaşayacağı ekonomik sıkıntılar kadınları yaşadıkları şiddete rağmen şiddet uygulayan kişi ile aynı evde kalmaya itmektedir. Sekiz ülke genelinde yapılan bir başka araştırmada, yalnız annelerin yoksulluk oranları (Avustralya %38, Kanada %40, Fransa %25, Almanya %39, Hollanda %25, İsveç %31, Amerika %47), yalnız babaların yoksulluk oranlarından (Avustralya %27, Kanada %17, Fransa %11, Almanya %11, Hollanda %0, İsveç %6, Amerika %22) çok daha yüksek çıkmıştır (Christopher, 2000). Yoksulluk oranları incelendiğinde, İsveç dışındaki tüm ülkelerde, yalnız annelerin

yalnız babalara göre daha fazla oranda yoksul oldukları görülmektedir. Türkiye’de 2006 yılı içerisinde hane reisinin kadın olduğu hanelerde yaşayanların yoksulluk oranı %22,3 bulunmuştur. Hane reisinin erkek olduğu hanelerde yaşayanların yoksulluk oranı ise %18’dir (Aran ve ark. 2010). Sekiz ülke genelinde 18-57 yaş arası kadınlar ile yapılan bir araştırmada, yalnız annelerin yoksulluk oranlarının, evli annelerin yoksulluk oranlarından çok daha fazla olduğu bulunmuştur. Araştırma yapılan bütün ülkelerde, eşi ve işi olmayan kadınların yoksulluk oranlarının, diğer kategorilerdeki kadınlara oranla oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Evli kadınlar, çalışmıyor olsalar dahi bekar annelere göre yoksulluktan daha az oranda etkilenmişlerdir (McLanahan,1992). Bütün bu çalışmalar ve veriler ışığında, kadının yaşadığı olumsuzluk ve hatta şiddete rağmen evliliğini devam ettirmiş olması, anlaşılabilir değildir. Kadınlar kendileri ve çocukları için koşullar ne olursa olsun son noktaya gelene kadar hane içinde kalmaya devam edebilmektedir.

Tablo 5: Kadınların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk sayısı	Sayı	Yüzde
Çocuk sahibi değil	18	18,8
1 çocuğu var	37	38,5
2 çocuğu var	27	28,1
3 çocuğu var	6	6,3
4 ve üzeri çocuğu var	8	8,3
Toplam	96	100,0

Tablo 5’te görüldüğü üzere araştırmanın katılımcılarının %38,5 ile büyük çoğunluğu yalnızca bir çocuğa sahiptir. Öte yandan dört veya daha çok çocuğa sahip olan 8 kadının bulunduğu görülmektedir.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2017 yılı verilerinde, Türkiye’de ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,4 olarak bulunmuştur (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27597>). TÜİK 2016 yılı doğum istatistikleri ise toplam doğum hızının 2,10 çocuk olduğunu göstermektedir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24647>, Erişim Tarihi: 11 Ağustos

2018). TÜİK verileri de araştırmamız verilerini destekler niteliktedir. Araştırmamız kapsamında da çocuk sayısı iki ve daha fazla olan kadınlardan itibaren, konukevinde bulunan kadınların sayısında azalma göze çarpmaktadır. Türkiye ortalaması dışında, çocuk sayısı arttıkça kadınların gördükleri şiddet karşısında çaresizliklerinin de arttığı, şiddete çocukların bakımlarını ve ayrı kalmaları halinde yaşayacakları dışlanmayı düşünerek rıza göstermek zorunda kaldıkları, ayrıca konukevlerine 12 yaşından büyük erkek çocuklarını yanlarında götüremiyor olmalarının da bazı kadınların konukevine gitme düşüncesinden vazgeçmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kadınların, aile bütünlüğünü bozmanın ve babadan uzaklaşmanın çocukları üzerinde yaratacağı etkileri düşünerekde olumsuz şartlara rağmen evlerinden uzaklaşmadıkları düşünülmektedir.

Küçükali, 2015 yılında ASPB'na bağlı Erzurum, Erzincan ve Bayburt illeri kadın konukevlerinden yararlanan 81 kadın ile yürüttüğü çalışmada, 25 kadının %30,9'luk bir oranla en büyük yüzdeyi oluşturan 1 çocuklu anne konumunda olduğunu, 2 çocuklu anne oranının %21, 3 çocuklu anne oranının %18,5, 4 çocuklu anne oranının %8,6, 5 çocuk ve üzeri çocuğa sahip olan anne oranının ise ancak %2, olduğunu belirlemiştir. Araştırmamızda da en büyük yüzdeyi %38,5 oranı ile 1 çocuklu annelerin oluşturduğu görülmektedir. Bu çalışma ile Küçükali'nin çalışmada belirlenen kadınların çocuk sayısı oranları birbirine paralel sayılar taşımaktadır.

Aile içi ilişkiler yapısı, ailenin işlevlerini sağlıklı bir biçimde gerçekleştirme sürecinde önemli bir belirleyici olarak görülmektedir (Bulut, 1993). Aile yapısında meydana gelen değişikliklere ve yaşanan çok çeşitli sıkıntılara rağmen, ailenin çocukların yetiştirilmesi ve hayatlarındaki önemi değişmemektedir. Aile, bireyin yetişmesinde en büyük güce ve etkiye sahiptir. Toplum içerisinde hiçbir yapı birey için ailesinin yerini tutamaz. Bu nedenle çocukların yetiştirilmesi sürecinde aile yapısının ve işlevlerinin korunması büyük önem taşımaktadır. İnsanın yaşamı boyunca seçme özgürlüğüne sahip olmadığı yegane şey ailesidir. Aile bireyleri ile olan ilişkileri, çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve yaşama olan tutumlarının temelini oluşturur. Ailenin sosyal yapısı ve biçimi, aile üyeleri ile olan ilişkisi de çocuğun gelişiminde etkin rol oynar. Özellikle ilk yıllarda aile üyeleri çocuklar üzerinde daha etkilidir. Çocukluk döneminde anne ve babası ile başarılı bir diyalog

kurabilen çocuk, ergenlik döneminde kişisel sorunlarını kolayca çözebilir. Büyüme aşamalarında başarılı olan çocuklar, anne ve babasından yeterince sevgi ve ilgi görmüş, güven duygusu ile iyi aile ilişkileri içerisinde yetiştirilmiş kişilerdir. (Yavuzer 1992) Vergani, çocuğun kişiliğinin ruhsal ve psiko-sosyal alandaki oluşum döneminde en ağır sorumluluğu aileye yüklemektedir. Yakın çevrenin çocuğa yeterince sevgi göstermemesi ya da aşırı sevgi göstermesi, toplumun kabul ettiği kuralları gereği gibi değerlendirememesi, kişi üzerinde olumsuz etki yapan durumlar olarak kabul edilmektedir. Sapmış ya da sapma eğilimi gösteren çocukların aileleri ile inceleme yapmış olan de Menasce, ailenin çocuğun uyumsuzluğunu belirleyen en önemli etken olduğu sonucuna varmıştır (Yavuzer 1992).

Aile içinde anne ve babanın çocuk üzerinde farklı etkileri vardır. Yaşamın ilk 2 yılında, anne ile çocuk biyolojik ve psikolojik olarak yoğun bir ilişki içerisinde, çocuk daha çok anneye bağımlıdır ve anneye ihtiyaç duyar. Ancak baba da çocuğun gelişimi için anne kadar önemlidir. Çocuğun büyüme döneminde örnek alabileceği bir erkek ve bir kadın modeline ihtiyacı vardır. Anne ya da baba bu her iki rolü birden oynayamaz, birbirinin yerini tutamaz. Babanın etkisinin daha sonraki yıllarda daha kesin olduğu ileri sürülmektedir. Baba, çocuğu yaşamın güçlüklerine karşı koruyan, ona yön veren rehber ve bir dayanaktır. (Akyüz 1978; Aydın 2008) Ailenin “güven subabı” olarak değerlendirilen, toplum ile ilişkilerini kuran önemli bir köprü konumunda olan baba, çocuğun “sosyal gelişiminde” ve “özgüven” kazanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Babanın yokluğu durumunda çocukta bazı korkulara, güvensizlik belirtilerine ve sosyal gelişimde gecikmelere rastlanabilir. (Yavuzer 2003) Babaların çocuklarının bakımına doğrudan katılımlarının birçok olumlu etkisi vardır. Amerika ve Avrupa’da yapılan çalışmalar, baba ilgisinin çocukların zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde oldukça fazla etkisinin olduğunu göstermiştir (Engle ve Breaux 1998). Ancak çocukların sağlıklı bir ailede, şiddet ile iç içe, şahit olarak ya da maruz kalarak büyümeleri de büyük bir sorundur. Şiddet uygulanan ortamda büyüyen çocuk, yetişkin yaşantısına bunu yansıtabilmektedir. Çocuk için özdeşim nesnesi olan biri (örneğin baba), aile içinden bir başkasına, yineleyici biçimde şiddet uyguluyorsa, çocuğun şiddet uygulayan yetişkin ile özdeşimi, doğrudan şiddete maruz kalan çocuğun özdeşiminden daha kolay olabilmektedir (Vahip 2002). Eşinden sistematik olarak şiddet gören ancak çocuklarının bakım

sorumluluğu ve geleceği ile ilgili kaygıları nedeni ile evden ayrılamayan kadınlar, hem Şiddete boyun eğmekte, hem de çocuklarının gözünde yardım edilmesi gereken aile üyesi durumuna düşmektedir. Çocukların yaşadıkları psikolojik yıkımlar, Şiddet olayı bittikten sonra da devam edecektir. Kendisine annelik yapmasını beklediği ebeveynini korumak, ilgi göstermek gereksinimi ile küçük birer anne gibi davranma ihtiyacı içerisinde girebilecek, aile içi rollerde bu şekilde gereğince yerine getirilemez hale gelecektir.

Tablo 6: Kadınların Konukevine Gelmeden Önce Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı

Yaşanan yer durumu	Sayı	Yüzde
Köy	7	7,6
Kasaba-Belde	2	2,2
İlçe merkezi	23	25,0
İl merkezi	60	65,2
Toplam	92	100,0

Tablo 6’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan kadınların %65,2 ile büyük çoğunluğu, konukevinde gelmeden önce il merkezinde yaşamıştır. Ayrıca 4 katılımcının bu soruyu yanıtızsız bıraktığı görülmektedir.

Yaşanılan yer küçüldükçe, konukevine gitme oranı da düşmektedir. Bunda küçük yerleşim yerlerinde insanların birbirlerini daha fazla tanıyor olmaları nedeni ile aile içinde yaşanan olumsuzlukların gizlenmesi, kadınların Şiddet karşısında susmaları yönünde oluşturulan toplum ve yakın çevre baskısı, konukevlerine ulaşmanın küçük yerlerden daha güç olması gibi etmenlerin etkili olduğu düşünölmektedir. Ayrıca il merkezlerinde kadınları Şiddet karşısında bilinçlendirecek daha fazla uyarıcı ve bilgi kaynağının mevcut olduğu, Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin il merkezlerinde konumlanması nedeni ile ulaşılabilirliğinin daha yüksek olduğu kanaati oluşmuştur.

Tablo 7: Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim durumu	Sayı	Yüzde
Hiç eğitim almamış	6	6,3
Okur yazar	5	5,2
İlkokul mezunu	23	24,0
Ortaokul mezunu	22	22,9
Lise mezunu	33	34,4
Yüksekokul-Üniversite	7	7,3
Toplam	96	100,0

Tablo 7’de görüldüğü üzere araştırmanın katılımcılarının %41,7 ile büyük çoğunluğunu en az lise mezunu kadınlar oluşturmaktadır. Ayrıca 6 katılımcının okur-yazar dahi olmadığı görülmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması, lise düzeyinde eğitimi olan her dört kadından birinin, üniversite ve üzeri eğitimi olan her beş kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermektedir (2015). Çalışmamızda da lise eğitimi sonrasında kadınların şiddet öykülerinde azalma olsada, eğitim almış olmanın şiddet görmenin önüne geçemediği görülmektedir.

Akyazı (2010), sığınmaevinde kalan şiddet mağduru 18-53 yaş arası 59 kadın ile yürüttüğü çalışmada kadınların %8,5’inin okur-yazar olmadığını, %61’inin ilkokul mezunu olduğunu, %13,6’sının ortaokul, %16,9’unun ise lise mezunu olduğunu belirlemiştir. Kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması, istihdam alanlarında yer almalarını da olumsuz etkilemekte, bu da kendi yaşam alanını ekonomik nedenler ile oluşturamayan kadınların konukevi hizmetlerine yönelmesine neden olmaktadır.

Tablo 8: Kadınların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

Çalışma durumu	Sayı	Yüzde
Çalışmıyor	72	75,0
Düzenli geliri olan işi var	12	12,5
Günderlik işler	8	8,3
Ücretsiz aile işçisi	4	4,2
Toplam	96	100,0

Tablo 8’de görüldüğü üzere araştırmanın katılımcılarının %75,0 ile büyük çoğunluğunu herhangi bir işte çalışmayan kadınlar oluşturmaktadır. Çalıştığını ifade eden %4,2’lik katılımcı ise, ücretsiz aile işçisi olduğunu ifade etmiştir. Ücretsiz aile işçisi olmaları nedeni ile herhangi bir gelire sahip olmayan kadınlar da çalışmayan kadınlara eklendiğinde, %79,2 oranında kadının ekonomik özgürlüğünün olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Çalışmayan kadınların konukevinde yoğunlukta olması, ekonomik güce sahip olmayan kadınların yaşadıkları şiddet sonrasında daha çoğunlukla çıkmaza düştükleri ve konukevine sığınma sürecine yöneldikleri düşüncesini oluşturmaktadır. Tüm katılımcılar içinde düzenli bir gelirinin olduğunu ifade eden katılımcıların oranı %12,5 olarak bulunmuştur.

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması, kadınların ücretli bir işte çalışmalarının şiddete maruz kalmaları açısından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığını göstermektedir. Ancak, şiddete en fazla maruz kalan boşanmış/ayrı yaşayan kadınlar arasında, aynı zamanda ücretli bir işte çalışma yüzdesi de diğer kadınlara göre fazla bulunmuştur (2015). Bu sonuç ta araştırmamız bulgularını destekler niteliktedir.

Düzenli gelire sahip olmak, kadınların şiddete karşı duruşlarında önemli rol oynamaktadır. Türkiye’de kadınların işgücü ve emek piyasalarına aktif katılımının uluslararası standartların altında olmasının temel nedeni, kentsel alanlarda yetersiz eğitim düzeyine sahip kadınların işgücüne katılımının düşük olmasıdır. Bu kadınlar bir iş sahibi olmayı düşündüklerinde de sosyal güvenceden yoksun düşük ücretli işlere erişebilmekte, toplum tarafından kadına yüklenen çocuk bakımı, ev işlerinin idaresi gibi işlerin kendileri mesaide iken yapılmasını finanse edecek yeterli mali

kaynağa sahip olamayacakları için çoğu zaman çalışmaktan vazgeçmelerine neden olmaktadır. Bu durum kadınların “Yetersiz katılım çıkmazı” olarak adlandırılan bir olgu ile karşı karşıya kalmalarına neden olabilmektedir. Kadın istihdamının düşük olması gelecek nesiller için de ayrıca risk olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın istihdam düzeyinin düşük olduğu ülkelerde aileler genellikle kız çocuklarının eğitimi için yetersiz düzeyde yatırım yapmaktadır. Ayrıca çalışan kadınlar, çocuklarının eğitim ve sağlığı ile ilgili kararlarda genellikle daha etkin rol almaktadır ve bu da gelecek nesillerin refahını olumlu yönde etkilemektedir (http://siteresources.worldbank.org/TURKEYEXTN/Resources/361711-1268839345767/Female_LFP-tr.pdf, Erişim Tarihi: 16 Haziran 2018).

Kadınların aldıkları eğitimin düzeyi, istihdama katılımlarını etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Kiren Gürler, (2002) eğitimin kadınların işgücüne katılımını en fazla etkileyen değişken olduğunu, eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılım oranının arttığını, belirlemiştir. Ayrıca üniversite mezunu kadınların geliri lise mezunlarından %77,6 oranında daha fazladır. Eğitim süresindeki bir yıllık her artış, kadınlar lehine %74,84 dolaylarında katkı yapmaktadır. TÜİK 2006 hane halkı işgücü anketi sonuçlarına göre, 15 yaş üzeri kadınlar arasında, okur-yazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı %16,2, lise altı eğitim düzeyine sahip kadınlarda işgücüne katılım oranı %21,8 olurken, lise ve dengi meslek lisesi mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %31,4, yüksekokul ve fakülte mezunu kadınların işgücüne katılım oranı ise %69,8 bulunmuştur (www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=15 Erişim Tarihi: 12.03.2018).

Çocuklu kadınların işgücü piyasasına katılımında çocuklarının bakım ücretlerini karşılamakta ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Ülkemizde halen kadın istihdamının önündeki çocuk bakım engelini aşacak ücretsiz ve nitelikli bakım hizmetleri ile ilgili olanaklar yaratılmamıştır. Çalışmak isteyen ya da zorunda olan kadınların çocuklarının bakımı için harcayacakları para, neredeyse alacakları maaş ile eşit miktarda hatta bazen daha da üzerinde olabilmekte, bu durumda kadınlar çalışmamayı tercih edebilmektedirler.

Tablo 9: Kadınların Ekonomik Durumları İle İlgili Algılarına Göre Dağılımı

Ekonomik durumu	Sayı	Yüzde
Çok yetersiz	18	18,8
Yetersiz	26	27,1
Orta	37	38,5
İyi	13	13,5
Çok iyi	2	2,1
Toplam	96	100,0

Tablo 9’da görüldüğü üzere araştırmanın katılımcılarının %45,9 ile önemli bir kısmı ekonomik durumlarını yetersiz ya da çok yetersiz, %38,5’i orta, %17,6’sı iyi ya da çok iyi olarak tanımlamışlardır.

Dindaş’ın (2008) kadına yönelik eş şiddetinin sosyoekonomik durum ve yaşam kalitesi ile ilişkisini incelediği araştırması kapsamına alınan kadınların %51,3’ünün ailenin gelirini orta olarak değerlendirdiği görülmüştür. Dindaş’ın çalışmasında gelir düzeyi algısının, araştırmamız sonuçlarına göre orta gelir düzeyine daha yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Kadınların Konukevinde Kalma Sürelerine Göre Dağılımı

Konukevinde kalma süresi	Sayı	Yüzde
1 haftadan az süre	25	26,0
1 hafta – 1 ay arası	33	34,4
1 ay – 3 ay arası	17	17,7
3 ay – 6 ay arası	11	11,5
6 ay ve üzeri süre	10	10,4
Toplam	96	100,0

Tablo 10’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan 96 kadının, kadın konukevinde en çok oranda 1 hafta ya da 1 aylık süreler arasında kalıyor olduğu görülmektedir.

Küçükali, 2015 yılında ASPB'na bağlı Erzurum, Erzincan ve Bayburt illeri kadın konukevlerinden yararlanan 81 kadın ile yürüttüğü çalışmada, kadınların %65,5'inin 1 aydan daha kısa bir süre için konukevlerini tercih ettiklerini, kadınların %12,3'ünün 6 ay ve daha uzun süredir konukevi hizmeti aldıklarını belirlemiştir. Akyazı (2010), sığınmaevinde kalan şiddet mağduru 18-53 yaş arası 59 kadın ile yürüttüğü çalışmada sığınmaevinde kalan şiddet mağduru kadınların % 18,6'sının konukevlerinde 0-7 gün arasında, % 16,9'unun 7-15 gün arasında, % 20,3'ünün 15-30 gün arasında, % 20,3'ünün 1-3 ay arasında, % 6,8'nini 3-6 ay arasında, % 16,9'u ise 6 aydan fazla süredir kalmakta olduğunu belirlemiştir. Akyazı ve Küçükali'nin elde ettikleri bulgular araştırmamız bulguları ile paralel oranlar vermiştir.

Kadın Konukevleri Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik Kalış Süresi başlıklı 14. Madde 1. Fıkrası gereği, konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır. Aynı madde 2. Fıkrasında da kalış süresinin, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılabileceği hükmü yer almaktadır (KSGM 2013). Gerek çalışmamıza katılan kadınların, gerekse araştırmamız kapsamında kaynak olarak incelenen çalışmalara katılan kadınların konukevlerinde kalma süreleri değerlendirildiğinde, yoğunluğun 0-1 ay arasında konukevinde kalmakta olan kadınlardan oluşuyor olduğu görülmektedir. İlk 1 aylık süreçten sonra konukevinde uzun süre kalan kadınların oranı giderek azalmaktadır.

Tablo 11: Kadınların Şiddet Yaşantısı Durumlarına Göre Dağılımı

Şiddet yaşantısı	Sayı	Yüzde
Şiddet yaşantısı var	59	61,5
Şiddet yaşantısı yok	37	38,5
Toplam	96	100,0

Tablo 11'de görüldüğü üzere araştırmamızın 96 katılımcısından 59'unun şiddet yaşantısı olduğu, 37'sinin ise şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında İzmir ilinde bulunan ve ASPB'na bağlı olarak hizmet veren iki kadın konukevi ile bir ilk kabul biriminde görüşmeler yapılmış, veri toplama

süreci tamamlanmıştır. Türkiye’de konukevlerine yerleştirme sürecinde, şiddet öyküsü olan kadınlara öncelik tanınması esastır. Şiddet yaşantısı ve özellikle can güvenliği riski bulunan kadınlar vakit kaybedilmeksizin önce ilk kabul birimine, ardından da daha uzun süre kalmaları planlanan konukevlerine yerleştirilmektedir. Sadece barına problemi bulunan kadınlar, şartları değerlendirilerek konukevlerinin imkanları dahilinde konukevinde kalabilecekleri yasal süreler, daha önce konukevinden barınma amacı ile yararlanıp yararlanmadıkları da dikkate alınarak yönlendirilmekte, gerektiğinde barınma problemleri ekonomik nedenli ise ilgili birimler ile iletişime geçilerek uygun sosyal hizmet modellerinden faydalanmaları sağlanmaktadır. Bu nedenle araştırma sürecinde, çalışmanın yürütüldüğü konukevlerinde şiddet öyküsü olmayan kadınlara ulaşmak zaman almıştır. Karşılaştırmalarda dağılımın dengeli olabilmesi için, uzun süre, şiddet öyküsü olmayan kadınlar ile çalışma yapabilmek adına beklemek gerekmiş, sadece barınma sorunu nedeni ile konukevi hizmetinden yararlanan kadınlar ile de yeterli sayıya ulaşılan dek görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında konukevinde kalan ve şiddet öyküsü olmayan 37 kadının araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Tablo incelendiğinde, şiddet öyküsü olan kadınların, çalışma kapsamında görüşülen toplam kadın sayısının %61,5’ini, şiddet öyküsü olmayan kadınların ise %38,5’ini oluşturduğu görülmektedir.

Küçükali, 2015 yılında ASPB’na bağlı Erzurum, Erzincan ve Bayburt illeri kadın konukevlerinden yararlanan 81 kadın ile yürüttüğü çalışmada, kadınların %69,1’inin farklı şiddet nedenleri ile konukevine yerleştirildiklerini, %23,5’inin ise barınma sorunu nedeni ile konukevi hizmetlerinden yararlanıyor olduğunu, %2,5’inin cinsel istismar, %2,5’inin can güvenliği riski ve %2,5’inin diğer nedenler ile konukevinde barınmıyor olduğunu belirlemiştir.

Tablo 12: Kadınların Fiziksel Şiddet Yaşantısı Durumlarına Göre Dağılımı

Fiziksel şiddet yaşantısı	Sayı	Yüzde
Fiziksel şiddet var	53	55,2
Fiziksel şiddet yok	43	44,8
Toplam	96	100,0

Tablo 12’de görüldüğü üzere araştırmanın 96 katılımcısından 53’ünün fiziksel şiddet yaşantısı olduğu, 43’ünün ise fiziksel şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir.

Ülkemizde Aile Araştırma Kurumu’nun 1997 yılındaki bir araştırmasında ülke genelinde 2578 hanede kadına yönelik fiziksel şiddet sıklığı %16,5, sözel şiddet sıklığı %12,3 olarak bulunmuştur. (T.C. Başbakanlık 1997). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasına göre, Türkiye genelinde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %35,5’tir. Her 10 evlenmiş kadından 4’ü eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmıştır (2015). Çalışmamızın konukevinde kalan kadınlara yoğunlaşmış olması nedeni ile bu oran yaklaşık birbuçuk katına ulaşmıştır. Araştırmamıza katılan ve şiddet yaşantısı olan 59 kadının 53’ü fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.

Fiziksel şiddet kadınların en fazla maruz kaldıkları şiddet türüdür ve kadının bedenine zarar vermeye yöneliktir. Öfkenin kontrol edilemediği durumlarda en hızlı tepkiyi kontrol etme yöntemi olarak kullanılan fiziksel şiddet, kadınların hareket alanlarını, itiraz haklarını elinden almaya yönelik uygulanan bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece erkek karşı tarafı örseleyerek uğraşmadan istediği sonuca ulaşmaktadır. Fiziksel şiddetin son noktası cana kast ve kadın cinayetleridir. Adalet Bakanlığı’nın açıklamalarına göre 2002 ile 2009 yılları arasında kadın cinayetlerinin oranı yüzde 1.400 artış göstermiştir. 2002 yılında 66 olan kadın cinayeti sayısı, 2009’un ilk altı ayında 953’e çıkmıştır (Aktaran, Gazioğlu 2013).

Tablo 13: Kadınların Cinsel Şiddet Yaşantısı Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsel şiddet yaşantısı	Sayı	Yüzde
Cinsel şiddet var	23	24,0
Cinsel şiddet yok	73	76,0
Toplam	96	100,0

Tablo 13'te görüldüğü üzere araştırmanın 96 katılımcısından 23'ünün cinsel şiddet yaşantısı olduğu, 73'ünün ise cinsel şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir.

Cinsel şiddet kadına yönelik ağır şiddet türlerinden biridir. Kadın cinsiyetinin aşağılanması, cinsel taciz, beden kontrol edilmesi, bekaret kontrolü, çocuk yaşta evlendirme, ensest, cinsel olarak aşağılayıcı eylemlere zorlama, cinsel saldırı, kadının istemediği ilişki biçimlerine zorlanması, cinsel ilişkinin üçüncü kişilere seyrettirilmesi, üçüncü kişilerle cinsel ilişkiye zorlama gibi durumlar cinsel şiddete örnek olarak verilebilir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015).

Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasına göre, Türkiye genelinde yaşamının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %12'dir. Araştırmaya göre cinsel şiddet içeren üç farklı davranış arasından "kadının istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi" en sık rastlanan cinsel şiddet biçimi olmuştur (2015). Araştırmamıza katılan profilin genelinde cinsel şiddete maruz kalma oranı, iki katına çıkarak %24,0 olmuştur.

Tablo 14: Kadınların Psikolojik Şiddet Yaşantısı Durumlarına Göre Dağılımı

Psikolojik şiddet yaşantısı	Sayı	Yüzde
Psikolojik şiddet var	54	56,3
Psikolojik şiddet yok	42	43,8
Toplam	96	100,0

Tablo 14'te görüldüğü üzere araştırmanın 96 katılımcısından 54'ünün psikolojik şiddet yaşantısı olduğu, 42'sinin ise psikolojik şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir.

Psikolojik şiddet aynı zamanda duygusal şiddet olarak ta isimlendirilmektedir. Kadını kendi gözünde değersizleştirme, isim takma, hakaret, küfür, başkalarının yanında aşağılama, korkutma, tehdit etme, kontrol etme, çaresizlik duygusu yaratılması psikolojik şiddet örnekleridir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015).

Tablo 15: Kadınların Ekonomik Şiddet Yaşantısı Durumlarına Göre Dağılımı

Ekonomik şiddet yaşantısı	Sayı	Yüzde
Ekonomik şiddet var	37	38,5
Ekonomik şiddet yok	59	61,5
Toplam	96	100,0

Tablo 15’te görüldüğü üzere araştırmanın 96 katılımcısından 37’sinin ekonomik şiddet yaşantısı olduğu, 59’unun ise ekonomik şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir.

Şiddetin varlığını oluşturan unsurlar; fiziksel güç, maddi güç, statü, nüfuz ve cinsiyettir. Çoğu zaman ekonomik özgürlüğe sahip olmayan kadın, parasız bırakılmakta, çalıştırılmamakta, ya da zorla çalıştırılıp parası elinden alınmaktadır. Evin geçimini sağlayan ve fiziksel olarak daha güçlü olan erkek, kadının ekonomik gereksinimlerini de birinci elden istediği şekilde yönetebileceği algısıyla evliliği devam ettirmektedir. Ekonomik şiddet, ataerkil toplumlarda haneye giren gelirin ortak bütçe gibi algılanması nedeni ile diğer şiddet türleri kadar gözle görülür olmadığı için tespiti zordur ancak diğer şiddet türleri kadar önem arz eder. Ekonomik şiddete örnek olarak kadın emeğinin sömürülmesi, ücretsiz aile işçiliği, kadının çalışmasına engel olma ya da işten ayrılmasına neden olma, kadının gelirini elinden alma ve ev harcamaları için para vermeme sayılabilir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015).

Dindaş’ın (2008) Konya ilinde üç merkezde 15-49 yaş arası evli kadınların eşleri tarafından şiddete maruz kalma durumlarını, sosyoekonomik durumlarının şiddete maruz kalma ve yaşam kalitesi ile ilişkisini değerlendirmek üzere tanımlayıcı- karşılaştırmalı türde yaptığı çalışmada, şiddet türlerine bakıldığında; kadınların

%28'inin sözel, %25,9'unun duygusal, %14'ünün fiziksel, %11,4'ünün ekonomik ve %8'inin cinsel şiddete maruz kaldığı görülmüştür.

Tablo 16: Şiddet Öyküsü Olan Kadınların (n=59) Yaşadıkları Şiddetin Türü

Şiddetin türü	Sayı	Yüzde
Fiziksel şiddet var	53	89,8
Fiziksel şiddet yok	6	10,2
Cinsel şiddet var	23	39,0
Cinsel şiddet yok	36	61,0
Psikolojik şiddet var	54	91,5
Psikolojik şiddet yok	5	8,5
Ekonomik şiddet var	37	62,7
Ekonomik şiddet yok	22	37,3

Tablo 16 değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan ve şiddet öyküsü olan 59 kadından 53'ünün fiziksel şiddet, 23'ünün cinsel şiddet, 54'ünün psikolojik şiddet, 37'sinin ekonomik şiddet yaşantısının olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Elde edilen veriler kadınların yaşadıkları şiddetin tek bir şiddet türü ile sınırlı kalmadığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında çalışılan ve şiddet gören kadınların en fazla maruz kaldıkları şiddet türleri psikolojik şiddet ve fiziksel şiddet olmuştur. Şiddet denildiğinde çoğu zaman akla fiziksel şiddet gelmektedir. Ancak psikolojik şiddetin de fiziksel şiddet gibi yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Ataş (2015), Karadeniz Ereğli Devlet Hastanesi Psikososyal Destek ve Krize Müdahale Birimi'ne erkek şiddeti sebebiyle acil servis, psikiyatri, nöroloji, kadın doğum polikliniklerinden yönlendirilmiş; tedavileri ve/veya kontrolleri süren, 18 yaş üstü toplam 49 kadın katılımcı ile yürüttüğü çalışmasında, kadınların %91,8'inin birden fazla şiddet türüne maruz kaldıklarını, en yaygın şiddet türlerinin fiziksel ve psikolojik şiddet olduğunu belirlemiştir.

Güler (2012), İstanbul Küçükçekmece ve Eyüp Sığınma Evleri'nde kalan şiddet mağduru olan ve olmayan iki ayrı grup kadınlarda rastlanan kişilik bozukluğu

belirtilerinin incelenmesi ve şiddet gören kadınlardaki bu belirtilerin çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkiye bakılması amacıyla yürüttüğü çalışmada; şiddet mağduru kadınların %70,6'sı (n=36) fiziksel şiddet, %62,7'si (n=32) psikolojik şiddet, %21,6'sı (n=11) cinsel şiddet ve %17,6'sı (n=9) ekonomik şiddet gördüğünü belirlemiştir. Yine bu çalışmada da en yaygın şiddet türleri fiziksel ve psikolojik şiddettir ve kadınların uğradığı şiddet tek bir tür ile kalmamış, kadınlar birden fazla şiddet türüne maruz kalmışlardır. Söz konusu çalışmalarda elde edilen bulgular araştırmamız bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 17: Şiddet Öyküsü Olan Kadınların Kimden Şiddet Gördüğü

Kimden şiddet gördüğü	Sayı	Yüzde
Eş-Partner	54	91,5
Diğer aile üyesi	5	8,5
Toplam	59	100,0

Tablo 17'de görüldüğü üzere şiddet yaşantısı olan 59 kadının %91,5 ile büyük çoğunluğu eşlerinden ya da partnerlerinden şiddet gördüğünü ifade etmektedir.

Damka (2009), sığınmaevinde kalan şiddet mağduru kadınlar ile yürüttüğü çalışmada, araştırmaya katılan şiddete maruz kalan kadınların sığınma evlerine başvuru nedenlerinin başında %44.3 oranıyla evsiz kalmanın geldiğini, eş şiddetinin %40.6 olarak görüldüğünü, anne şiddeti, baba şiddeti, taciz, eş ve aile şiddeti gibi başvuru nedenleri daha düşük oranlarla dağılımın kalan bölümünü oluşturduğunu belirlemiştir. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre kadınlar, genellikle en yakınlarındaki erkeklerden şiddet görmektedirler. Bu erkekler eş ya da nişanlı/sözlü/erkek arkadaş başta olmak üzere, baba ağabey ve akrabalar biçiminde sıralanmaktadır. 2008 ve 2014 yılı araştırmalarının her ikisinde, şiddetin hem baba hem koca evinde devam ettiği, kadınların en çok aile ortamı içinde, en yakınlarında bulunan erkekler başta olmak üzere, daha çok aile bireylerinin şiddetine maruz kaldıklarını göstermektedir (Kaptanoğlu ve ark. 2015). Ataş, Karadeniz Ereğli Devlet Hastanesi Psikososyal Destek ve Krize Müdahale Birimi'ne erkek şiddeti sebebiyle acil servis, psikiyatri, nöroloji, kadın doğum polikliniklerinden yönlendirilmiş; tedavileri ve/veya

kontrolleri süren, 18 yaş üstü toplam 49 kadın katılımcı ile yürüttüğü çalışmada, kadınların %79,9'una şiddetin eşleri tarafından uygulandığını, 14,3'üne diğer aile bireyleri, %6,1'ine ise erkek arkadaşları tarafından şiddet uygulandığını belirlemiştir. Söz konusu araştırma sonuçları, araştırmamız bulgularımızı destekler yöndedir. Araştırmamızda da eş/partner, kadına şiddet uygulayan kişilerin başında gelmektedir. Kadına hayatı paylaştığı ve değer vererek mutlu olacaklarına dair inanç ile birlikte yaşamaya karar verdiği eşi ya da partneri tarafından şiddet uygulanması, kadını hem fiziksel, hem sosyal, hem de duygusal yönden örseleyecek olumsuz bir yaşantıdır.

4.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde karşılaştırmalı bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 18: Kadınların Yaş Dağılımı İle Şiddet Yaşantısı Arasındaki İlişki

Yaş	Şiddet Durumu		Ki kare	P
	Var	Yok		
18-25 yaş arası	14	8	,058	,971
25-39 yaş arası	34	22		
40 ve üzeri yaş	11	57		

Tablo 18'de görüldüğü üzere kadınların şiddet yaşantısı durumları ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Aslan'ın (2012) Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne başvuran 100 gebe ile yürüttüğü çalışmada, gebelik öncesi dönemde ve gebelik döneminde eş / partner şiddeti ile gebelerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Her iki çalışmada da kadının yaşının şiddet yaşantısı ile ilişkisinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 19: Kadınların Eğitim Düzeyi ile Şiddet Yaşantısı Arasındaki İlişki

Eğitim düzeyi	Şiddet Durumu		Ki kare	P
	Var	Yok		
İlkokul mezunu ve daha düşük	25	9	4,353	,1
Ortaokul mezunu	14	8		13
Lise ve üzeri	20	20		

Tablo 19’da görüldüğü üzere kadınların şiddet yaşantısı durumları ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Aslan’ın (2012) Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi’ne başvuran 100 gebe ile yürüttüğü çalışmada, gebelerin eğitim düzeyleri ile gebelik öncesi dönemde ve gebelik döneminde eş/partner şiddeti arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Kalyoncu (2012), kişilik bozukluğu belirtilerinin sığınma evinde kalan şiddete maruz kalmış kadınlar ve sığınma evinde kalan ancak şiddete maruz kalmamış grup arasındaki farklılıkları incelemek amacı ile Eyüp ve Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi’nde barınan 18-55 yaş aralığındaki eşi tarafından şiddet görmüş 51 kadın ve eşi tarafından şiddet görmemiş ama başka sebeplerden dolayı kadın sığınma evinde barınmak zorunda kalan kadınlar 17 kadın ile yürüttüğü çalışmada, kadınların yaşadıkları şiddet türü ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 20: Kadınların Ekonomik Durum Algıları ile Şiddet Yaşantısı Arasındaki İlişki

Ekonomik durum	Şiddet Durumu		Ki kare	P
	Var	Yok		
Çok yetersiz	15	3	5,367	,147
Yetersiz	16	10		
Orta	21	16		
İyi ve çok iyi	7	8		

Tablo 20’de görüldüğü üzere kadınların şiddet yaşantısı durumları ile ekonomik durum algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Kadınların ailenin ekonomik durumunu algılayış biçimleri ile şiddetin varlığı arasında önemli bir etkileşim bulunmamaktadır.

Tablo 21: Kadınların Çalışma Durumu ile Şiddet Yaşantısı Arasındaki İlişki

Çalışma durumu	Şiddet Durumu		Ki kare	P
	Var	Yok		
Çalışmıyor	55	29	4,580	,032
Düzenli geliri olan iş	4	8		

Tablo 21’de görüldüğü üzere kadınların şiddet yaşantısı durumları ile çalışma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.05$).

Aslan’ın (2012) Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi’ne başvuran 100 gebe ile yürüttüğü çalışmada, çalışmayan gebelerde fiziksel eş / partner şiddeti sıklığı, çalışanlara oranla daha yüksek bulunmuştur. Bulgular kadının kendine ait ekonomik gelirinin olmamasının, gelir getiren bir işte çalışmıyor olmasının eğitim düzeyinden bağımsız olarak kadının maruz kalacağı şiddette bir risk unsuru olduğunu göstermektedir. Kadının ekonomik gücünün bulunmaması, eş şiddetine maruz kaldığında katlanmak zorunda kalmasına neden olabilmektedir. Ayrılması ya da boşanması durumunda, geçimini sağlamak, çocuğu var ise çocukların bakımını sağlayabilmek ile ilgili taşıdığı endişeler, kadınların problem yaşasalar dahi haneyi terk etmelerine engel olabilmektedir. Kadınların eğitim olanaklarının erkekler ile eşit şartlara getirilmesi, istihdam alanlarında yer almaları ve kariyer fırsatları yakalamaları, şiddet karşısında duruşlarını olumlu yönde etkileyecek, özgüvenlerini destekleyecektir.

Tablo 22: Kadınların Aile Değerlendirme Ölçeği Alt Puanları

ADÖ Alt Puanları	Ortalama	Standart sapma
Problem çözme	2,67	1,03
İletişim	2,30	0,80
Roller	2,45	0,72
Duygusal tepki verebilme	2,44	0,98
Gereken ilgiyi gösterebilme	2,48	0,70
Davranış kontrolü	2,39	0,56
Genel işlevler	2,63	0,97

Tablo 22’de kadınların Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının ortalamaları ve standart sapma puanları verilmektedir.

Tablo 23: Kadınların Yaşı İle Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Yaş	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	18-25 yaş arası	22	48,14	0,586	,900
	25-39 yaş arası	56	49,47		
	40-49 yaş arası	15	44,17		
	50 ve üzeri yaş	3	54,67		
İletişim	18-25 yaş arası	22	53,41	0,981	,806
	25-39 yaş arası	56	47,56		
	40-49 yaş arası	15	45,73		
	50 ve üzeri yaş	3	43,83		
Roller	18-25 yaş arası	22	52,18	1,303	,728
	25-39 yaş arası	56	47,16		
	40-49 yaş arası	15	45,57		
	50 ve üzeri yaş	3	61,17		
Duygusal Tepki Verebilme	18-25 yaş arası	22	52,45	2,032	,566
	25-39 yaş arası	56	49,01		
	40-49 yaş arası	15	39,80		
	50 ve üzeri yaş	3	53,50		
Gereken İlgiyi Gösterme	18-25 yaş arası	22	53,11	1,993	,574
	25-39 yaş arası	56	47,63		
	40-49 yaş arası	15	42,47		
	50 ve üzeri yaş	3	61,17		
Davranış Kontrolü	18-25 yaş arası	22	53,14	1,006	,800
	25-39 yaş arası	56	46,46		
	40-49 yaş arası	15	48,37		
	50 ve üzeri yaş	3	53,33		
Genel İşlevler	18-25 yaş arası	22	51,75	0,503	,918
	25-39 yaş arası	56	47,17		
	40-49 yaş arası	15	47,87		
	50 ve üzeri yaş	3	52,67		

Tablo 23'te görüldüğü üzere kadınların yaşları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Yaş, kadınların aile işlevleri algıları üzerinde belirleyici bir değişken olmamıştır.

Çakıcı (2006), Ankara’da yürüttüğü, alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne çocuk ilişkilerinin ve aile işlevlerinin anne çocuk ilişkisine etkisini incelediği çalışmasında, ailelerin Aile Değerlendirme Ölçeği puanlarına annelerin yaşları açısından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığını belirlemiştir.

Akgül Gök, 2013 yılında Ankara’da yürüttüğü Evli kadın ve erkeklerin evlilik süreleri ile ADÖ puanları arasındaki ilişkiyi irdelediği çalışmasında, evli kadın ve erkeklerin yaşa göre ADÖ puan ortalamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında, problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlar puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Her iki araştırma sonuçları da araştırmamızın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Aile işlevlerinin algılanmasında yaşın önemli bir değişken olmadığı, konukevinde bulunan ve yaşamda çeşitli zorluklar ile karşılaşan kadınların, yaştan bağımsız olarak aile işlevlerini değerlendirdikleri görülmektedir.

Tablo 24: Kadınların Medeni Durumu İle Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki

İşlevler	Medeni durumu	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Resmi evlilik	66	47,79	0,176	,981
	Boşanmış-Ayrılmış	16	49,69		
	Gayrı-resmi birliktelik	8	49,38		
	Bekar	6	52,00		
İletişim	Resmi evlilik	66	49,09	3,138	,371
	Boşanmış-Ayrılmış	16	39,16		
	Gayrı-resmi birliktelik	8	53,69		
	Bekar	6	60,00		
Roller	Resmi evlilik	66	47,70	,456	,929
	Boşanmış-Ayrılmış	16	47,78		
	Gayrı-resmi birliktelik	8	53,81		
	Bekar	6	52,08		
Duygusal Tepki Verebilme	Resmi evlilik	66	48,59	0,717	,869
	Boşanmış-Ayrılmış	16	44,41		
	Gayrı-resmi birliktelik	8	54,06		
	Bekar	6	51,00		
Gereken İlgiyi Gösterme	Resmi evlilik	66	46,16	2,011	,570
	Boşanmış-Ayrılmış	16	51,16		
	Gayrı-resmi birliktelik	8	59,63		
	Bekar	6	52,33		
Davranış Kontrolü	Resmi evlilik	66	46,70	1,532	,675
	Boşanmış-Ayrılmış	16	49,16		
	Gayrı-resmi birliktelik	8	53,56		
	Bekar	6	59,75		
Genel İşlevler	Resmi evlilik	66	47,42	1,771	,621
	Boşanmış-Ayrılmış	16	45,28		
	Gayrı-resmi birliktelik	8	58,88		
	Bekar	6	55,17		

Tablo 24'te görüldüğü üzere kadınların medeni durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Aile içerisinde şiddet ile karşılaşan ya da çeşitli sorunlar nedeni ile

konukeyine yerleşen kadınların, aile işlevleri algıları üzerinde medeni durumları belirleyici bir etken olmamıştır.

Evli ya da birliktelik yaşayan kadınların medeni durumlarının, yaşadıkları olaylar sonrasında aile işlevlerini değerlendirmeleri açısından resmi nikah olup olmaması önem arzetmemiş, yaşananlar algılarına şekil vermiştir. Aynı şekilde bekar ya da boşanmış/ayrılmış olmaları da aile işlevleri algıları üzerinde fark yaratmamıştır.

Tablo 25: Kadınların Evlilik Süresi İle Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki

İşlevler	Evlilik süresi	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	0-2 yıl arası	19	47,39	1,572	,666
	3-5 yıl arası	15	39,57		
	5-10 yıl arası	19	42,63		
	10 yıl ve üzeri	37	48,41		
İletişim	0-2 yıl arası	19	41,82	0,781	,854
	3-5 yıl arası	15	46,50		
	5-10 yıl arası	19	43,82		
	10 yıl ve üzeri	37	47,85		
Roller	0-2 yıl arası	19	43,45	0,828	,843
	3-5 yıl arası	15	41,63		
	5-10 yıl arası	19	45,45		
	10 yıl ve üzeri	37	48,15		
Duygusal Tepki Verebilme	0-2 yıl arası	19	47,39	0,733	,865
	3-5 yıl arası	15	43,97		
	5-10 yıl arası	19	41,58		
	10 yıl ve üzeri	37	47,16		
Gereken İlgiyi Gösterme	0-2 yıl arası	19	49,87	1,884	,597
	3-5 yıl arası	15	45,80		
	5-10 yıl arası	19	38,74		
	10 yıl ve üzeri	37	46,61		
Davranış Kontrolü	0-2 yıl arası	19	51,13	3,675	,299
	3-5 yıl arası	15	41,73		
	5-10 yıl arası	19	37,05		
	10 yıl ve üzeri	37	48,47		
Genel İşlevler	0-2 yıl arası	19	46,05	1,409	,703
	3-5 yıl arası	15	40,37		
	5-10 yıl arası	19	42,61		
	10 yıl ve üzeri	37	48,78		

Tablo 25'te görüldüğü üzere kadınların evlilik süreleri ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Çakıcı (2006), Ankara’da yürüttüğü, alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne çocuk ilişkilerinin ve aile işlevlerinin anne çocuk ilişkisine etkisini incelediği çalışmasında, ailelerin Aile Değerlendirme Ölçeği puanlarına eşlerin evlilik süreleri açısından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığını belirlemiştir. Bu çalışmanın sonucu da çalışmamız sonuçlarını destekler niteliktedir.

Aile yaşamının temelini, eşler arasındaki etkileşim ve iletişim oluşturur. Evlendikten sonra eşler, aynı evi paylaşırlar ve aile ile ilgili kararlarda ortak sorumluluk yüklenirler. Aile ile ilgili kararların alınmasında ve sorumlulukların paylaşılması, çocukların yetiştirilmesi gibi durumlarda, eşler arasında sorunlar yaşanabilmekte, Evlilikte ortaya çıkan bu sorunların yoğunluğu, evlilik süresine ve eşlerin kişilik özelliklerine göre farklılıklar gösterebilmektedir (Canel, 2007). Ancak çalışmamızda evlilik ya da birliktelik süresi, kadınların aile işlevleri algıları üzerinde belirleyici bir etken olmamıştır.

Tablo 26: Kadınların Çocuk Sayısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki

İşlevler	Çocuk sayısı	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Çocuğu yok	18	39,17	11,405	,022
	1 Çocuk	37	55,27		
	2Çocuk	27	38,26		
	3Çocuk	6	62,17		
	4 ve daha fazla	8	62,50		
İletişim	Çocuğu yok	18	45,14	10,545	,032
	1 Çocuk	37	54,91		
	2Çocuk	27	36,09		
	3Çocuk	6	53,00		
	4 ve daha fazla	8	64,94		
Roller	Çocuğu yok	18	39,78	7,823	,098
	1 Çocuk	37	52,31		
	2Çocuk	27	41,89		
	3Çocuk	6	57,33		
	4 ve daha fazla	8	66,19		
Duygusal Tepki Verebilme	Çocuğu yok	18	43,11	9,541	,049
	1 Çocuk	37	55,77		
	2Çocuk	27	37,39		
	3Çocuk	6	51,58		
	4 ve daha fazla	8	62,19		
Gereken İlgiyi Gösterme	Çocuğu yok	18	46,11	4,886	,299
	1 Çocuk	37	50,58		
	2Çocuk	27	42,98		
	3Çocuk	6	43,83		
	4 ve daha fazla	8	66,38		
Davranış Kontrolü	Çocuğu yok	18	45,31	1,324	,857
	1 Çocuk	37	51,08		
	2Çocuk	27	45,22		
	3Çocuk	6	55,50		
	4 ve daha fazla	8	49,56		
Genel İşlevler	Çocuğu yok	18	39,58	9,626	,047
	1 Çocuk	37	56,55		
	2Çocuk	27	38,94		
	3Çocuk	6	53,75		
	4 ve daha fazla	8	59,63		

Tablo 26’da görüldüğü üzere kadınların sahip oldukları çocuk sayısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Alacahan (2010), Sivas Aile Danışma Merkezi’ne müracaatta bulunan ve psikolojik destek almak isteyen bireylerin ailelerinin aile işlevlerini belirlemek amacı ile 67 aile ile yürüttüğü çalışmada, ailedeki birey sayısı arttıkça işlevselliğin zayıfladığını, ayrıca ailelerin en çok sorun yaşadığı ve yerine getiremediği işlevin

gereken ilgiyi gösterme işlevi olduğunu, hanede bulunan birey sayısının fazla olmasının bu duruma etki eden faktörlerin başında yer aldığını belirlemiştir. Çocuğun aile içerisinde yaşanan olayları ve gelişen süreçleri yorumlamasında aile yapısının ve işlevlerinin önemi büyüktür. “Çocuklar aile içi ilişkilere yönelik olarak olumlu veya olumsuz yönde oluşturdukları zihinsel temsiller aracılığıyla aile içi işlevselliğe dair bir güven duygusu hissetmekte ve bu da çocuğun sosyal-duygusal işlevselliğini etkilemektedir” (Cummings ve Davies 1994’den akt. Evirgen 2010).

Sağlıklı işlevlere sahip ailelerde anne ile baba arasında, ebeveynler ile çocuklar arasında ve kardeşler arasında karşılıklı saygı barındıran ve koşula bağlı olmayan, her bireyin duygu ve düşüncelerini kaygı duymadan ifade edebileceği bir iletişim mevcuttur. Ailedeki tüm bireyler sahip oldukları tüm yönleri ile kabul görür ve sevilir. Aile bireyleri her durumda en çok güvenecekleri kişilerin aile bireyleri olduğunu bilir.

Aile üyeleri herhangi bir aile bireyinin yaşadığı sorunda destek olur ve gerektiğinde çözüm için ortak güç birliği oluşturur. Ancak aile işlevleri sağlıksızlığa doğru kaydıkça, aile bireylerinin birbirlerine olan güveni azalır. Kişiler sorunları olduğunda ailelerinden destek göremeyeceğini düşünerek ilk başvurmaları gereken sosyal grubun desteğinden mahrum kalır ve dış gruplardan yardım bekler hale gelebilir. Sevmek ve beğenmek başarılı olmak, istenen davranışı yerine getirmek gibi koşullara bağlıdır.

Evirgen, yaptığı araştırma kapsamında annelere aile içi işlevsellik düzeylerini değerlendirmek üzere Aile Değerlendirme Ölçeği uygulamış ve çocukların annelerinin bildirmiş olduğu aile işlevsellik düzeyine bağlı olarak Öykülerle Yansıtılmış Aile İlişkileri Testi’nde ifade ettikleri öyküsel anlatımlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda, aile işlevsellik düzeyleri farklı olan çocukların aile içi ilişki algılarının da değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Buna göre, anneleri tarafından “sağlıksız aile içi işleve” sahip olduğu bildirilen ailelerin çocukları öykü tamamlama çalışmalarında aile içi ilişkilere yönelik olumsuz temsillerde bulunurken, “sağlıklı” aile işlevlerine sahip olan ailelerin çocuklarının ise olumlu temsillerde buldukları görülmüş, çocukların aile içi ilişkilere dair

algılarının, ailenin duygusal ortamı ve aile yaşamının bir yansıması olabileceği düşünölmüştür (Evirgen, 2010).

Sorunlara ortak çözüm yolları üretmeyen, iletişim bağları kopuk, sorunlar karşısında duygusal tepkilerini kontrol edemeyen bir ailede yetişen bir çocuk, kendisini aile içinde yeterince güvende ve ait hissedemeyecek ve duyu ve düşüncelerini olumlu şekillendiremeyecektir.

Tablo 27: Kadınların Konukevine Gelmeden Önce Yaşadıkları Yer İle Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki

İşlevler	Eş ile yaşanan yer	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Köy	7	66,86	7,367	,061
	Kasaba-Belde	2	55,50		
	İlçe merkezi	23	52,17		
	İl merkezi	60	41,65		
İletişim	Köy	7	70,07	8,440	,038
	Kasaba-Belde	2	57,75		
	İlçe merkezi	23	50,96		
	İl merkezi	60	41,67		
Roller	Köy	7	56,07	2,269	,518
	Kasaba-Belde	2	52,00		
	İlçe merkezi	23	50,70		
	İl merkezi	60	43,59		
Duygusal Tepki Verebilme	Köy	7	62,64	4,722	,193
	Kasaba-Belde	2	53,50		
	İlçe merkezi	23	51,20		
	İl merkezi	60	42,58		
Gereken İlgiyi Gösterme	Köy	7	55,93	4,852	,183
	Kasaba-Belde	2	55,50		
	İlçe merkezi	23	54,48		
	İl merkezi	60	42,04		
Davranış Kontrolü	Köy	7	67,00	8,619	,035
	Kasaba-Belde	2	49,75		
	İlçe merkezi	23	54,22		
	İl merkezi	60	41,04		
Genel İşlevler	Köy	7	64,64	5,584	,134
	Kasaba-Belde	2	61,25		
	İlçe merkezi	23	50,04		
	İl merkezi	60	42,53		

Tablo 27’de görüldüğü üzere kadınların konukevine gelmeden önce yaşadıkları yer ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından iletişim arasında ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.05$).

Akgül Gök, 2013 yılında Ankara’da yürüttüğü Evli kadın ve erkeklerin evlilik süreleri ile ADÖ puanları arasındaki ilişkiyi irdelediği çalışmasında, evli kadın ve erkeklerin en uzun süre yaşadıkları yerin ADÖ puanına etkisini gösteren varyans analizi sonuçlarına göre, en uzun süre yaşanan yer ile problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme ve genel fonksiyonlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını, bununla birlikte en uzun süre yaşanan yer ile davranış kontrolü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu, en uzun süre ilde yaşayanların davranış kontrolü açısından sağlıklılık eğiliminin daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Aile içinde sevgi, mutluluk, kırgınlık, üzüntü, korku gibi duyguların sağlıklı bir şekilde paylaşılması, ancak üyeler arası olumlu iletişim ile olur. Kişiler kendilerini aile içinde güvende ve rahat hissetmek isterler. Her birey duygularının anlaşılmasını ister. Aile içi ilişkilerin sağlıklı ve sağlıklı olmayan olmasında iletişimin önemi büyüktür. Sağlıklı iletişim yapısına sahip aileler hep birlikte zaman geçirmeye önem vererek, iyi ve kötü günlerini paylaşarak, birbirlerinin bireysel ihtiyaçlarına, isteklerine, duygularına, hayallerine, fikir ve ideallerine saygı duyarak, sürekli hatalara odaklanmayarak, aralarında çıkan çatışmaları olumlu bir şekilde çözmeye gayret ederek, birbirlerini can kulağıyla dinleyerek ve küskünlükleri fazla uzatmayarak hem aile birlikteliğinin sağlıklı yürümesini sağlarlar, hemde yetiştirdikleri çocukların iletişim becerilerinin olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunurlar (Canel 2013).

Şener ve Terzioğlu (2008), Ankara ilinde yaptıkları bir araştırmada, eşlerin duygu ve düşüncelerini paylaşma derecesi arttıkça, iletişim düzeyinden memnuniyetlerinin de arttığını, duygu ve düşüncelerini paylaşma ve iletişim düzeyinden memnuniyet derecesi arttıkça da konu ile ilgili yaşanan anlaşmazlık derecesinin azaldığını belirlemişlerdir. Özetle aile içinde eşler arasındaki iletişimin kuvvetli ve olumlu olması evlilik uyumunu olumlu yönde etkilemektedir.

Tablo 28: Kadınların Eğitim Durumu ile Aile Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki ilişki

İşlevler	Eğitim durumu	Sayı	Sıra Ort.	Ki kare	P
Problem çözme	Hiç eğitim almamış	6	67,58	3,914	,562
	Okur yazar	5	54,00		
	İlkokul mezunu	23	50,00		
	Ortaokul mezunu	22	46,84		
	Lise mezunu	33	44,36		
	Yüksekokul-Üniversite	7	48,00		
İletişim	Hiç eğitim almamış	6	55,83	1,957	,855
	Okur yazar	5	62,30		
	İlkokul mezunu	23	46,43		
	Ortaokul mezunu	22	48,89		
	Lise mezunu	33	46,56		
	Yüksekokul-Üniversite	7	47,07		
Roller	Hiç eğitim almamış	6	62,67	7,039	,218
	Okur yazar	5	70,10		
	İlkokul mezunu	23	47,72		
	Ortaokul mezunu	22	51,68		
	Lise mezunu	33	41,41		
	Yüksekokul-Üniversite	7	46,93		
Duygusal Tepki Verebilme	Hiç eğitim almamış	6	65,42	6,296	,278
	Okur yazar	5	57,80		
	İlkokul mezunu	23	52,09		
	Ortaokul mezunu	22	51,41		
	Lise mezunu	33	41,71		
	Yüksekokul-Üniversite	7	38,43		
Gereken İlgiyi Gösterme	Hiç eğitim almamış	6	68,33	10,072	,073
	Okur yazar	5	67,10		
	İlkokul mezunu	23	52,11		
	Ortaokul mezunu	22	51,23		
	Lise mezunu	33	40,24		
	Yüksekokul-Üniversite	7	36,71		
Davranış Kontrolü	Hiç eğitim almamış	6	67,33	5,205	,391
	Okur yazar	5	53,60		
	İlkokul mezunu	23	50,02		
	Ortaokul mezunu	22	50,84		
	Lise mezunu	33	41,56		
	Yüksekokul-Üniversite	7	49,07		
Genel İşlevler	Hiç eğitim almamış	6	62,00	5,586	,349
	Okur yazar	5	64,40		
	İlkokul mezunu	23	51,91		
	Ortaokul mezunu	22	49,25		
	Lise mezunu	33	41,58		
	Yüksekokul-Üniversite	7	44,64		

Tablo 28’de görüldüğü üzere kadınların eğitim durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Çakıcı (2006), Ankara’da yürüttüğü, alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne çocuk ilişkilerinin ve aile işlevlerinin anne çocuk ilişkisine etkisini incelediği çalışmada, ailelerin Aile Değerlendirme Ölçeği puanlarına annelerin öğrenim düzeyleri açısından bakıldığında , “ duygusal tepki verebilme ” boyutu açısından ortaokul mezunu olan annelerin ; “ roller ” boyutu açısından ise alt sosyoekonomik düzeydeki lise ve üst sosyoekonomik düzeydeki ortaokul mezunu annelerin diğer öğrenim durumlarındaki annelere göre daha sağlıklı işlevler gösterdiklerini belirlemiştir.

Akgül Gök, 2013 yılında Ankara’da yürüttüğü Evli kadın ve erkeklerin evlilik süreleri ile ADÖ puanları arasındaki ilişkiyi irdelediği çalışmada, evli kadın ve erkeklerin eğitim durumuna göre ADÖ puan ortalamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında, problem çözme, iletişim ve roller puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemekle birlikte; duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlar puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu, eğitim durumu arttıkça gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlarda puanların azaldığı, dolayısıyla da aile işlevleri açısından sağlamlık eğiliminin arttığını belirlemiştir.

Tablo 29: Kadınların Şiddet Yaşantısı İle Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Şiddet durumu	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Şiddet var	59	64,43	7,103	,000
	Şiddet yok	37	23,09		
İletişim	Şiddet var	59	64,78	7,240	,000
	Şiddet yok	37	22,54		
Roller	Şiddet var	59	63,31	6,583	,000
	Şiddet yok	37	24,89		
Duygusal Tepki Verebilme	Şiddet var	59	63,17	6,531	,000
	Şiddet yok	37	25,11		
Gereken İlgii Gösterme	Şiddet var	59	60,27	5,242	,000
	Şiddet yok	37	29,73		
Davranış Kontrolü	Şiddet var	59	61,81	5,921	,000
	Şiddet yok	37	27,28		
Genel İşlevler	Şiddet var	59	65,26	7,454	,000
	Şiddet yok	37	21,77		

Tablo 29’da görüldüğü üzere kadınların şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Güleç Öyeçkin ve arkadaşlarının Edirne şehir merkezinde yaşayan 306 kadın ile yüz yüze görüşmeler ile yaptıkları araştırmada katılan kadınların %54,6’sı psikolojik, %30,4’ü fiziksel, %19,3’ü ekonomik, %6,3’ü ise cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Çalışmada eşin çocukluğunda dayak öyküsünün varlığı, aile içinde şiddet ile büyümenin hem sürekli fiziksel şiddeti hem de psikolojik şiddeti en çok arttıran risk faktörleri olduğu saptanmıştır. Eşlerin çocukluklarında fiziksel şiddet öyküsünün bulunması kadınlara yönelik fiziksel şiddeti 3,5 kat, psikolojik şiddet uygulamayı yaklaşık altı kat arttırmaktadır. Ekonomik şiddet gelirin düşüklüğüyle bağlantılı bulunmuştur. Cinsel şiddet sosyal desteğin azalması ile ve artan MMQ-M puanıyla ifade edilecek şekilde evlilik ilişkisinin kötülemesiyle artmaktadır (Güleç ÖYEÇKİN ve ark. 2012). Özyurt ve Deveci, Manisa Muradiye Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan 15-49 yaş arası 225 kadının şiddet yaşantılarının depresif belirtiler ile ilişkisini inceledikleri çalışmada, depresyon belirtilerinin aile içi şiddete

maruz kalan ve kronik hastalığı olan kadınlar arasında önemli derecede yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Tablo 30: Kadınların Fiziksel Şiddet Yaşantısı İle Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Fiziksel şiddet	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Fiziksel şiddet var	53	65,40	6,622	,000
	Fiziksel şiddet yok	43	27,67		
İletişim	Fiziksel şiddet var	53	64,49	6,252	,000
	Fiziksel şiddet yok	43	28,79		
Roller	Fiziksel şiddet var	53	63,40	5,823	,000
	Fiziksel şiddet yok	43	30,14		
Duygusal Tepki Verebilme	Fiziksel şiddet var	53	64,20	6,145	,000
	Fiziksel şiddet yok	43	29,15		
Gereken İlgii Gösterme	Fiziksel şiddet var	53	60,05	4,521	,000
	Fiziksel şiddet yok	43	34,27		
Davranış Kontrolü	Fiziksel şiddet var	53	61,95	5,263	,000
	Fiziksel şiddet yok	43	31,92		
Genel İşlevler	Fiziksel şiddet var	53	66,23	6,930	,000
	Fiziksel şiddet yok	43	26,65		

Tablo 30'da görüldüğü üzere kadınların fiziksel şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.001$).

Şiddet, kadın erkek eşitsizliğinin korunmasında bir araç olarak kullanılmaktadır ve ataerkil toplumun bir silahı olarak tanımlanmaktadır. Şiddetin kaynağını oluşturan unsurlar; fiziksel güç, maddi güç, statü, nüfuz ve cinsiyettir. Güç sahibi gücünün zayıflama riskinin varlığını hissettiğinde, gücünü kaybetme riski olduğunu düşündüğünde, elindeki gücün tek sahibi olmadığını anladığında, elindeki gücü çok önemseydiğinde, elindeki gücü pek de hak etmediğini düşündüğünde endişelenmekte, bu durumları tehdit unsuru olarak algılamakta, bu gücü kaybetmemek adına gücünün önemini vurgulayıp, öne çıkarmakta, abartmakta ve gücünün zayıflamasına engel olmak için yollar aramaktadır. Gücü elinde bulunduran birey elindeki gücü sürdürebilmek için zor kullanabilmektedir. Kadına yönelik şiddet; erkekler ve

kadınlar arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir tezahürüdür. Bu güç ilişkisi erkekler tarafından kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açmaktadır. Kadınlar aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz, zorla evlendirilme, kadın sünneti, sözde namus adına işlenen suçlarla ciddi bir insan hakları ihlaline uğramaktadır. Kadına yönelik şiddet kadın ile erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisinin hem sonucu hem de nedenidir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı 2015).

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, kadınların yakın ilişkide buldukları erkeklerden gördükleri şiddet biçimleri arasında, fiziksel şiddet ilk akla gelendir. Fiziksel şiddet, her on kadından neredeyse birinde gebelik sırasında da devam etmektedir. Türkiye genelinde fiziksel şiddet yaygınlığı, yirmi yıllık süre içinde neredeyse değişmemiş, 2008 yılı araştırmasında yüzde 39, 2014 yılında yapılan araştırmada %36 düzeyinde bulunmuştur. Kadınların maruz kaldıkları şiddet biçimleri, kadınların yaşamlarının sınırlandırılmasına ve kendi yaşamları hakkında karar verme haklarının ellerinden alınmasına neden olurken, onların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların üçte biri yaşamlarının herhangi bir döneminde intihar etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu oran, şiddet mağduru olmadığını dile getiren kadınlar arasında onda bir oranındadır. Ayrıca şiddet mağduru kadınların intihar girişiminde bulunma durumu, şiddet görmeyen kadınlardan beş kat daha fazladır (Kaptanoğlu ve ark. 2015)

Tablo 31: Kadınların Cinsel Şiddet Yaşantısı İle Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Cinsel şiddet	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Cinsel şiddet var	23	69,39	4,140	,000
	Cinsel şiddet yok	73	41,92		
İletişim	Cinsel şiddet var	23	72,67	4,779	,000
	Cinsel şiddet yok	73	40,88		
Roller	Cinsel şiddet var	23	70,17	4,284	,000
	Cinsel şiddet yok	73	41,67		
Duygusal Tepki Verebilme	Cinsel şiddet var	23	66,87	3,636	,000
	Cinsel şiddet yok	73	42,71		
Gereken İlgiyi Gösterme	Cinsel şiddet var	23	61,48	2,569	,010
	Cinsel şiddet yok	73	44,41		
Davranış Kontrolü	Cinsel şiddet var	23	61,80	2,632	,008
	Cinsel şiddet yok	73	44,31		
Genel İşlevler	Cinsel şiddet var	23	71,76	4,598	,000
	Cinsel şiddet yok	73	41,17		

Tablo 31’de görüldüğü üzere kadınların cinsel şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Şiddetle karşılaşma, kadınların ruh sağlığında ve yaşam kalitesinde bozulmalara, sağlık hizmetlerini kullanma oranında artışa neden olmaktadır (Bonomi ve ark. 2006, Kernic ve ark. 2003 ten aktaran, Güleç Öyeçkin ve ark. 2012). Kadına yönelik aile içi şiddetin en önemli sonuçlarından biri, hanedeki bireylerin özellikle kadınların ve çocukların fiziksel ve ruhsal sağlığına olumsuz etkileridir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçları, eşinin veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kalan kadınların dörtte birinin bu şiddet nedeni ile yaralandığını göstermektedir. Üstelik gördüğü şiddet sonucu yaralandığını söyleyen her on kadından altısının birkaç kez veya daha fazla kez yaralandıkları

görülmektedir. Fiziksel yaralanmaların dışında, şiddete maruz kalmış kadınlar arasında fiziksel ve ruhsal sağlık durumu hakkında olumsuz beyanda bulunma eğilimi, şiddete maruz kalmayan kadınlara göre çok daha yaygındır. Benzer şekilde anneleri şiddet yaşamış 6-14 yaş arası çocukların bazı ruhsal sorunları şiddet yaşamamış annelerin çocuklarına göre daha yaygın olarak görülmektedir (Eryurt ve Seçkiner 2015)

Tablo 32: Kadınların Psikolojik Şiddet Yaşantısı İle Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Psikolojik şiddet	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Psikolojik şiddet var	54	66,93	7,376	,000
	Psikolojik şiddet yok	42	24,81		
İletişim	Psikolojik şiddet var	54	65,00	6,589	,000
	Psikolojik şiddet yok	42	27,29		
Roller	Psikolojik şiddet var	54	63,47	5,978	,000
	Psikolojik şiddet yok	42	29,25		
Duygusal Tepki Verebilme	Psikolojik şiddet var	54	63,54	6,012	,000
	Psikolojik şiddet yok	42	29,17		
Gereken İlgii Gösterme	Psikolojik şiddet var	54	59,55	4,417	,000
	Psikolojik şiddet yok	42	34,30		
Davranış Kontrolü	Psikolojik şiddet var	54	62,34	5,531	,000
	Psikolojik şiddet yok	42	30,70		
Genel İşlevler	Psikolojik şiddet var	54	66,45	7,169	,000
	Psikolojik şiddet yok	42	25,42		

Tablo 32’de görüldüğü üzere kadınların psikolojik şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.05$).

Şiddet, güç ve baskı uygulayarak insanın bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel ya da toplu tutum ve davranışlarla, o kişinin yapmayı istediği bir tutum ve davranışı engelleme, ya da yapmak istemediği bir tutum ve davranışa zorlamadır (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalıştayı, 2015).

Gladding'e göre (2002) sağlıklı ailenin genel karakteristik özellikleri arasında; aile üyelerinin birbirlerine ve aileye bağlı olması, aile üyelerinin birbirlerine minnettarlık duyuyor olması, birlikte zaman geçirmeye istekli olmaları., aile içerisinde etkili iletişim örüntülerinin varlığı, kriz durumlarında pozitif davranabilme yeteneği, aile üyelerinin birbirlerini cesaretlendirmeleri, desteklemeleri, aile üyelerinin birbirlerinin rol beklentilerine uygun davranabilmeleri bulunmaktadır (Gladding'den akt. Canel2007). Yaşadıkları sorunlarda ailenin problemi çözmemesi, gerektiğinde etkili iletişimde bulunamıyor olması, aile üyelerinin üzerlerine düşen rol ve sorumlulukları yerine getirmemesi, ihtiyacı olan bireyin diğer aile üyelerinden duygusal desteği görememesi, kriz durumlarında davranışların kontrol edilememesi ve negatif davranışlar sergilenmesi durumlarında ailenin aile kurumu işlevselliğinin sağlıksız alana doğru kayacağı açıktır.

Evirgen, yaptığı araştırma kapsamında annelere aile içi işlevsellik düzeylerini değerlendirmek üzere Aile Değerlendirme Ölçeği uygulamış ve çocukların annelerinin bildirmiş olduğu aile işlevsellik düzeyine bağlı olarak “Öykülerle Yansıtılmış Aile İlişkileri Testi” nde ifade ettikleri öyküsel anlatımlarının farklılaşım farklılaşmadığı incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda, aile işlevsellik düzeyleri farklı olan çocukların aile içi ilişki algılarının da değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Buna göre, anneleri tarafından “sağlıksız aile içi işleve” sahip olduğu bildirilen ailelerin çocukları öykü tamamlama çalışmalarında aile içi ilişkilere yönelik olumsuz temsillerde bulunurken, “sağlıklı” aile işlevlerine sahip olan ailelerin çocuklarının ise olumlu temsillerde buldukları görülmüş, çocukların aile içi ilişkilere dair algılarının, ailenin duygusal ortamı ve aile yaşamının bir yansıması olabileceği düşünülmüştür (Evirgen 2010).

Şiddet ve şiddetin yarattığı korku normal aile fonksiyonları üzerinde yıkıcı etki yapar. Ev içinde yaşanan şiddet özellikle kadını ve çocuğu etkiler. Ev içi şiddetle birlikte yaşama; tüm aile üyelerinde fiziksel ve emosyonel hasara neden olur (Ünal

2005). Kısacası aile işlevlerinin sağlıklı ya da sağlıklı olmaması aynı hanede yaşayan çocukların psiko-sosyal gelişimleri için de önem arz etmektedir. “Çocuklar aile içi ilişkilere yönelik olarak olumlu veya olumsuz yönde oluşturdukları zihinsel temsiller aracılığıyla aile içi işlevselliğe dair bir güven duygusu hissetmekte ve bu da çocuğun sosyal-duygusal işlevselliğini etkilemektedir” (Cummings ve Davies,1994’den akt. Evirgen 2010).

Tablo 33: Kadınların Ekonomik Şiddet Yaşantısı İle Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Ekonomik şiddet	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Ekonomik şiddet var	37	67,07	5,191	,000
	Ekonomik şiddet yok	59	36,86		
İletişim	Ekonomik şiddet var	37	69,22	5,778	,000
	Ekonomik şiddet yok	59	35,51		
Roller	Ekonomik şiddet var	37	65,23	4,665	,000
	Ekonomik şiddet yok	59	38,01		
Duygusal Tepki Verebilme	Ekonomik şiddet var	37	64,85	4,566	,000
	Ekonomik şiddet yok	59	38,25		
Gereken İlgiyi Gösterme	Ekonomik şiddet var	37	57,97	2,648	,008
	Ekonomik şiddet yok	59	42,56		
Davranış Kontrolü	Ekonomik şiddet var	37	64,22	4,386	,000
	Ekonomik şiddet yok	59	38,64		
Genel İşlevler	Ekonomik şiddet var	37	66,41	4,993	,000
	Ekonomik şiddet yok	59	37,27		

Tablo 33’te görüldüğü üzere kadınların ekonomik şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.05$).

Tüm toplumlarda kadınlar salt cinsiyetleri nedeni ile özel ve kamusal alanda yaygın şekilde fiziksel, psikolojik, ekonomik ve diğer türde şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durum toplumsal ve kültürel değerlerle meşrulaştırılmakta, hoş görülmekte veyahut göz ardı edilmektedir (Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalışmayı

2015). Kadınlar, çalışma yaşantılarında ekonomik olarak erkekler ile aynı işi yapsalar dahi daha az kazanmakta, çalışma hayatında uğradıkları bu haksızlığa ilave olarak, evlilik yaşantısında da eşlerinden ya da birlikte yaşadıkları erkeklerden ekonomik şiddet görebilmektedirler. Çalışan kadının geliri birlikte yaşadığı erkek tarafından kontrol edilebildiği gibi, çalışsın ya da çalışmasın kendi ihtiyaçları ya da çocuklarının, evin geçimi ve ihtiyaçları için gerekli paraya da ulaşması engellenebilmektedir. Temel ihtiyaçlarını dahi karşılamak için gereken maddi imkana ulaşamayan kadının, aile içinde huzurlu olmasını beklemek de çok doğru olmayacaktır. Ailenin temel işlevlerinden biri olan ekonomik ihtiyaçların karşılanmaması durumunda, kadının bulunduğu şartları benimsemekte zorlanması yadsınacak bir durum olmayacaktır.

Eğitim seviyesi düşük kadınlar genelde düşük ücretli işlerde çalışmaktadırlar. Ücretlerin düşük olması ise kadınların birçoğunun çalışmak yerine ev kadını olarak kalmayı tercih etmelerine sebep olmaktadır. Kadınların işgücü piyasasında yer almaları durumunda da toplumsal cinsiyet eşitsizliği rol alarak, istihdam alanlarına ve mesleklere yönelik kadın erkek ayrımına neden olmaktadır. İstihdamdaki bu ayrımlar da ekonomik şiddetin farklı bir boyutudur. Kadınlar yardımcı profesyonel mesleklerde erkeklere nispeten ilerideyken, yüksek mevkili görevlerde erkeklerden çok daha düşük oranda varlık gösterebilmişlerdir. Kadınlar, eğitim, beceri ve deneyim gibi niteliklere bakılmaksızın, kariyer basamaklarını tırmanırken, erkeklerden daha dezavantajlı konuma düşmektedirler. Çalışan erkeklerin %11,3', kanun koyucu, üst düzey yönetici ve müdür olarak görev yaparken, çalışan kadınların sadece %2,7'si benzer düzeyde pozisyonlarda yer bulabilmektedirler (www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=15Erişim Tarihi: 12.03.2018).

Tablo 34: Kadınların Çalışma Durumu İle Aile Değerlendirme Ölçeği puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Çalışma durumu	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Çalışmıyor	72	48,86	8,846	,031
	Düzenli geliri olan iş	12	30,63		
	Günelik işler	8	64,81		
	Ücretsiz aile işçisi	4	63,00		
İletişim	Çalışmıyor	72	48,25	5,983	,112
	Düzenli geliri olan iş	12	36,17		
	Günelik işler	8	57,75		
	Ücretsiz aile işçisi	4	71,50		
Roller	Çalışmıyor	72	47,97	5,547	,136
	Düzenli geliri olan iş	12	36,83		
	Günelik işler	8	63,06		
	Ücretsiz aile işçisi	4	63,88		
Duygusal Tepki Verebilme	Çalışmıyor	72	49,06	10,372	,016
	Düzenli geliri olan iş	12	28,92		
	Günelik işler	8	61,75		
	Ücretsiz aile işçisi	4	70,75		
Gereken İlgiyi Gösterme	Çalışmıyor	72	49,06	10,278	,016
	Düzenli geliri olan iş	12	28,79		
	Günelik işler	8	66,06		
	Ücretsiz aile işçisi	4	62,50		
Davranış Kontrolü	Çalışmıyor	72	49,29	8,272	,041
	Düzenli geliri olan iş	12	30,58		
	Günelik işler	8	57,50		
	Ücretsiz aile işçisi	4	70,00		
Genel İşlevler	Çalışmıyor	72	49,13	9,643	,022
	Düzenli geliri olan iş	12	29,13		
	Günelik işler	8	63,81		
	Ücretsiz aile işçisi	4	64,75		

Tablo 34'te görüldüğü üzere kadınların herhangi bir işte çalışma durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.05$).

OECD ülkeleri karşılaştırıldığında kadının istihdama katılma oranı 2011 yılında %77,3 ile en yüksek oranda İzlanda'da en düşük oranda ise %27,8 ile Türkiye'dedir. Kadınlar gelir dağılımındaki bozulmadan en fazla etkilenen gruptur. Ekonomik kriz dönemlerinde işten ilk çıkartılanlar kadın çalışanlardır (UNFPA 2014). Çalışmıyor olmak ekonomik ve sosyal yönden aile içinde kadını güçsüzleştirmektedir. Kadın yoksulluğu ile ilgili üç unsur öne çıkmaktadır; a) Kadınlar erkeklere göre daha yüksek oranda yoksuldur, b) Kadın yoksulluğu erkek yoksulluğundan daha şiddetlidir, c) Zamanla kadınların yoksulluk oranı erkeklere göre daha fazla artmaktadır (Çağatay 1998).

Çalışmamızda herhangi bir ekonomik geliri olmayan kadınların ailelerinin problem çözme, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt işlevlerini daha sağlıklı algıladıkları görülmektedir. Maddi imkana sahip olmayan kadınların ailelerinin özellikle ekonomik ihtiyaçları ile ilgili sorunları olduğunda daha çaresiz kaldıkları, olumsuzluklara rağmen evden ayrılmaları durumunda bağımsız yaşama ile ilgili kaygıları nedeniyle karşılaştıkları zorluklara rağmen olumsuzluklar ile yaşamaya devam ettikleri, istedikleri gibi duygusal tepki veremedikleri, ihtiyaçları olduğunda bekledikleri ilgiyi göremedikleri ve sorunlarda aile bireylerinin davranışlarına itiraz edemedikleri düşünülmektedir. Ailenin sorunlarını çözememesi ve işlevlerini gereğince yerine getirememesi, hanede yaşayan çocukları da olumsuz etkileyeceği gibi, aile yaşantısı ile ilgili algıları da olumsuz yerleşmektedir. Çocuklar küçük yaşlarda maruz kaldıkları ya da şahit oldukları davranışları zihinlerine yerleştirerek modeller ve zamanı geldiğinde de taklit ederler. Çocukluk ve ergenlik döneminde, ebeveynler ve yakın akraba gibi çevredeki kişilerin aile ilişkilerinde nasıl davrandığını gözleyen çocuk, izlediği davranışı alternatif davranış olarak öğrenmiş olur. Devamlı olarak ailesi tarafından maruz bırakıldığı ya da şahit olduğu davranışların bir kural ya da prensip olduğu sonucunu çıkarır. Eğer, aile bireyleri bir sorun ya da stresle karşılaştığında, hayal kırıklığına uğradığında kızgınlık ve saldırganlık gösteriyorsa, çocuklar da büyüdüklerinde benzer olaylara benzer şekillerde karşılık verebilmektedir. Eğer bir çocuk aile içinde problem çözme yöntemi olarak şiddetin varlığını izler ve öğrenirse, ergenlik ve yetişkinlik döneminde stres altında ya da çatışma anında bu şiddet içeren

davranışları sorun çözme metodu olarak kullanır (Bandura 1973'ten akt. Özgentürk ve ark. 2012).

Tablo 35: Kadınların Ekonomik Durum Algısı İle Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Ekonomik durum algısı	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Çok yetersiz	18	61,11	10,088	,039
	Yetersiz	26	52,38		
	Orta	37	41,70		
	İyi	13	38,42		
	Çok iyi	2	75,75		
İletişim	Çok yetersiz	18	58,81	4,704	,319
	Yetersiz	26	48,87		
	Orta	37	46,15		
	İyi	13	38,54		
	Çok iyi	2	59,25		
Roller	Çok yetersiz	18	55,03	3,484	,480
	Yetersiz	26	52,83		
	Orta	37	43,76		
	İyi	13	42,81		
	Çok iyi	2	58,25		
Duygusal Tepki Verebilme	Çok yetersiz	18	58,78	7,383	,117
	Yetersiz	26	53,15		
	Orta	37	41,24		
	İyi	13	42,50		
	Çok iyi	2	68,75		
Gereken İlgiyi Gösterme	Çok yetersiz	18	46,94	6,491	,165
	Yetersiz	26	59,33		
	Orta	37	45,89		
	İyi	13	38,54		
	Çok iyi	2	34,75		
Davranış Kontrolü	Çok yetersiz	18	64,42	8,881	,064
	Yetersiz	26	49,08		
	Orta	37	41,36		
	İyi	13	47,81		
	Çok iyi	2	34,25		
Genel İşlevler	Çok yetersiz	18	58,00	6,888	,142
	Yetersiz	26	54,56		
	Orta	37	42,84		
	İyi	13	38,04		
	Çok iyi	2	57,00		

Tablo 35’te görüldüğü üzere kadınların ekonomik durumlarını tanımlamaları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Akgül Gök, 2013 yılında Ankara’da yürüttüğü Evli kadın ve erkeklerin evlilik süreleri ile ADÖ puanları arasındaki ilişkiyi irdelediği çalışmada, evli kadın ve erkeklerin aylık toplam gelirlerine göre ADÖ puanlarından iletişim, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlar puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu bununla birlikte problem çözme ve roller alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını, aylık toplam gelir arttıkça, iletişim, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlardaki puanların azaldığını, dolayısıyla da ailelerdeki sağlıklılık eğilimi arttığını belirlemiştir. Bu da çalışmamız bulgularının tam tersi bir bulgu niteliğindedir. Ancak söz konusu çalışmada aile içi şiddet ile ilgili herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Çalışmamız bulgularına yaşanan şiddet de etki etmektedir. Hem şiddet hem de ekonomik zorluk ile karşılaşan kadınların problemler ile baş etme noktasında zorlanıyor olduğu ve çalışmamızda problem çözme alt işlevinde bu nedenle anlamlılık bulunduğu düşünülmektedir.

Bir grubun fiziksel olarak aile olabilmesi için bir kadın ve bir erkekten oluşması zorunlu olmamakla birlikte önemli bir koşuldur. Çocuk varlığı bir aile için zorunlu değilse de çocuk aileyi tamamlayan önemli bir unsuz olarak kabul edilmektedir. Ancak kişilerin fiziksel olarak aileyi oluşturacak şekilde bir araya gelmeleri, duygusal ve fonksiyonel olarak aile işlevlerini gereğince yerine getirebileceği ve kişilerin bir aileden bekleyeceği unsurları taşıyacağı anlamına gelmemektedir. Bir araya gelen kişilerin aile olabilmesi için duygusal olarak birbirine bağlı olması, sevinç ve üzüntüleri paylaşmaları, sorun durumunda problemi en kolay şekilde çözmek için birlik olmalarını da gerektirmektedir (Yıldırım 2006). Problem durumunda üzerine düşen sorumluluğu üstlenmekten kaçınan, sorunu olan aile bireyini yalnız bırakan bir topluluğun işlevsel bir aile olduğunu ifade etmek mümkün olmayacaktır.

Tablo 36: Kadınların Konukevinde Kalma Süresi ile Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Konukevinde kalma süresi	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	1 haftadan az süre	25	39,26	7,717	,103
	1 hafta – 1 ay arası	33	48,42		
	1 ay – 3 ay arası	17	51,35		
	3 ay – 6 ay arası	11	47,91		
	6 ay ve üzeri süre	10	67,65		
İletişim	1 haftadan az süre	25	42,58	7,059	,133
	1 hafta – 1 ay arası	33	48,35		
	1 ay – 3 ay arası	17	54,24		
	3 ay – 6 ay arası	11	38,18		
	6 ay ve üzeri süre	10	65,40		
Roller	1 haftadan az süre	25	43,60	3,395	,494
	1 hafta – 1 ay arası	33	48,85		
	1 ay – 3 ay arası	17	54,79		
	3 ay – 6 ay arası	11	41,05		
	6 ay ve üzeri süre	10	57,10		
Duygusal Tepki Verebilme	1 haftadan az süre	25	43,66	2,794	,593
	1 hafta – 1 ay arası	33	48,45		
	1 ay – 3 ay arası	17	52,74		
	3 ay – 6 ay arası	11	43,86		
	6 ay ve üzeri süre	10	58,65		
Gereken İlgii Gösterme	1 haftadan az süre	25	49,94	0,946	,918
	1 hafta – 1 ay arası	33	49,58		
	1 ay – 3 ay arası	17	49,09		
	3 ay – 6 ay arası	11	40,91		
	6 ay ve üzeri süre	10	48,70		
Davranış Kontrolü	1 haftadan az süre	25	37,48	6,463	,167
	1 hafta – 1 ay arası	33	51,00		
	1 ay – 3 ay arası	17	52,00		
	3 ay – 6 ay arası	11	49,36		
	6 ay ve üzeri süre	10	60,90		
Genel İşlevler	1 haftadan az süre	25	43,02	4,853	,303
	1 hafta – 1 ay arası	33	47,94		
	1 ay – 3 ay arası	17	54,26		
	3 ay – 6 ay arası	11	41,32		
	6 ay ve üzeri süre	10	62,15		

Tablo 36’da görüldüğü üzere kadınların konukevinde kalma süreleri ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik İkinci Bölüm 14. Maddesi gereği konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine

kabul tarihinden itibaren altı aydır. Kalış süresi, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılabilmektedir. Çalışmamıza katılan kadınların büyük çoğunluğu en fazla bir aydır konukevinde kalmaktadır. 6 aydan daha fazla konukevinde kalan kadınların oranı ise %10,4'tür. Araştırmamıza katılan kadınların konukevinde kalma süreleri arasında çok fazla fark olmamasının yanında, şiddetin etkilerinin uzun süre silinmesinin mümkün olmaması ve aile işlevleri algılarının yaşanan travma nedeni ile olumlu yönde değişmemesi nedenleri ile konukevinde kalma süresinin aile işlevleri algısı üzerinde etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 37: Kadınların Kimden Şiddet Gördüğü ile Aile Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

İşlevler	Kimden şiddet gördüğü	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare	P
Problem çözme	Eş-Partner	54	30,49	0,730	,465
	Diğer aile üyesi	5	24,70		
İletişim	Eş-Partner	54	29,85	0,218	,827
	Diğer aile üyesi	5	31,60		
Roller	Eş-Partner	54	30,11	0,164	,870
	Diğer aile üyesi	5	28,80		
Duygusal Tepki Verebilme	Eş-Partner	54	30,83	1,231	,218
	Diğer aile üyesi	5	21,00		
Gereken İlgiyi Gösterme	Eş-Partner	54	30,41	0,601	,548
	Diğer aile üyesi	5	25,60		
Davranış Kontrolü	Eş-Partner	54	30,19	0,273	,785
	Diğer aile üyesi	5	28,00		
Genel İşlevler	Eş-Partner	54	30,31	0,464	,643
	Diğer aile üyesi	5	26,60		

Tablo 37'de görüldüğü üzere kadınların kimden şiddet gördüğü ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Kişiyne şiddet kimden gelirse gelsin sonucunda yaşanacak örselenme ve acı değişmeyecektir. Aile içinde yaşanan şiddet her şekilde aile içi ilişkileri ve güven ilişkisini zedeleyecek, kişinin özsaygısını yitirmesine neden olacaktır.

5. TARTIŞMA

Bu bölüm, “sosyo-demografik bulgular” ile “karşılaştırmalı bulgular” başlıkları altında ele alınmıştır. İlk olarak sosyo-demografik bulguların tartışması ele alınmıştır.

5.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR ÜZERİNE

Bu bölümde araştırma kapsamında çalışma yürütülen konukevlerinde kalan kadınların sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında görüşülen kadınların yaşlarına bakıldığında; katılımcıların %58,3 ile büyük çoğunluğunu 25-39 yaş arasındaki bireylerin oluşturduğu, bu çoğunluğu sırası ile %22,9 ile 18-25 yaş arası, %15,6 ile 40-49 yaş arası ve %3,1 ile 50 ve üzeri yaş grubu kadınların izlediği, konukevinde kalan kadınların genç olarak tanımlanabilecek yaşlarda yoğunlaştığı görülmektedir. 50 ve üzeri yaş grubunda konukevinde kalan kadın sayısı diğer yaş gruplarına oranla oldukça düşüktür. Kılıç ve Yıldız’ın Kocaeli ve İstanbul’da bulunan üç kadın konukevinde kalan, okur-yazar, 18 yaş ve üstü, en az bir şiddet türüne maruz kalmış olan ve zihinsel engel ya da psikotik bozukluk tanısı almamış olan 79 kadın ile yürüttüğü çalışmada, konukevlerinde kalan kadınların yaş ortalaması 31,7 olarak bulunmuştur (SS=9.0). Urhan (2013), kadın konukevlerinde kalan, ev içi şiddete maruz kalmış (eş/partner, ebeveyn, erkek kardeş vb.) kadınlarda gelişen travma sonrası stres ve depressif belirtilerin sıklığını ve bunların demografik ve kişisel faktörler, ilişki özellikleri, travma etkenleri ve travma sonrası sosyal destek ve kaynak kaybı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı ve İstanbul, İzmir ve Eskişehir illerinde bulunan ASPİM’e ve bazı belediyelere bağlı kadın konukevlerinde uyguladığı çalışmasında, katılımcıların ortalama yaşını 31,9 (SS = 9.49, aralık 14-67) olarak bulmuştur. Söz konusu araştırmaların bulguları, yaşları 25-39 yaş grubunda yoğunlaşan araştırmamıza katılan kadınların yaş grubu verilerini destekler niteliktedir. 40’lı yaşlardan sonra kadın konukevinde kalan kadın oranının giderek azaldığı görülmektedir. Bunda yerleşmiş ve oturmuş hayat düzeninin, alışkanlıkların, vazgeçilmezliklerin ve çaresizliklerin kişiyi konukevine gitme düşüncesinden uzaklaştırabileceği, genç yaşlarda yeni bir hayat düzeni kurmak için girişimde bulunmanın çok daha kolay alınabilecek bir karar olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında çalışmaya katılan kadınların %68,8 ile büyük çoğunluğunu resmi olarak evli bireyler oluşturmaktadır. Bu oranı sırası ile %16,7 ile boşanmış ya da ayrılmış kadınlar, %8,3 ile gayri-resmi birliktelik yaşayan kadınlar, %6,3 ile de bekar kadınlar takip etmektedir. Urhan (2013), kadın konukevlerinde kalan, ev içi şiddete maruz kalmış (eş/partner, ebeveyn, erkek kardeş vb.) kadınlarda gelişen travma sonrası stres ve depresif belirtilerin sıklığını ve bunların demografik ve kişisel faktörler, ilişki özellikleri, travma etkenleri ve travma sonrası sosyal destek ve kaynak kaybı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı ve İstanbul, İzmir ve Eskişehir illerinde bulunan ASPİM'e ve bazı belediyelere bağlı kadın konukevlerinde uyguladığı çalışmada, katılımcıların %71,7'sinin evli ya da birlikte yaşadığını bulmuştur. Çalışmada boşandığını ya da ayrıldığını belirten kadınların oranı %14,7'dir. Urhan'ın araştırmasında, kadınların medeni durumlarına ilişkin elde edilen veriler, araştırmamız verilerine yakın oranlar göstermektedir. Türkiye gibi geleneksel aile yapısına sahip, toplumsal değerlerin ön planda ve önemli olduğu bir ülkede evlilik sözleşmesi içerisinde birliktelik yaşamak önem arz etmektedir. Bu yapının ve evlilik kurumuna verilen önem, araştırmamız sonuçlarına da yansımıştır. Her ne kadar şiddet yaşantısı olsa da kadınların evlilikleri devam etmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların %41,1 ile büyük çoğunluğunun evliliklerinin ya da birlikteliklerinin süresi 10 yıl ve üzerindedir. Tablo kapsamında hali hazırda boşanmış ya da ayrılmış olan kadınların boşanmadan/ayrılmadan önceki evliliklerinin/birlikteliklerinin süresi baz alınmıştır. Bunun yanı sıra 6 katılımcının evli olmadığı belirlenmiştir. Kadınların %21,1'nin 5-10 yıl arasında, %16,7'sinin 3-5 yıl arasında, %21,1'nin ise 0-2 yıl arasında evli olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın katılımcılarının %38,5 ile büyük çoğunluğu yalnızca bir çocuğa sahiptir. Kadınların %28,1'inin 2 çocuk, %6,3'ünün 3 çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Öte yandan dört veya daha çok çocuğa sahip olan 8 kadının (%8,3) bulunduğu görülmektedir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2017 yılı verilerinde, Türkiye'de ortalama hane halkı büyüklüğü 3,4 olarak bulunmuştur (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27597>). TÜİK 2016 yılı doğum istatistikleri ise toplam doğum hızının 2,10 çocuk olduğunu göstermektedir

(<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24647>, Erişim Tarihi: 21 Ağustos 2018).

Araştırmaya katılan kadınların %65,2 ile büyük çoğunluğu, konukevinde gelmeden önce yaşadıkları aileleri (eşleri, birlikte oldukları kişiler ya da aileleri) ile birlikte il merkezinde yaşamıştır. Konukevine gelmeden önce kadınların %7,6'sının köyde, %2,2'sinin kasaba ya da beldede, %25'inin ise ilçe merkezinde yaşadığı görülmektedir. Ayrıca 4 katılımcı bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Eğitim durumlarına bakıldığında ise kadınların %6,3'ünün okur-yazar dahi olmadığı, %5,2'sinin okur-yazar, %24,0'ünün ilkökul mezunu, %22,9'unun ortaokul mezunu, %34,4'ünün lise mezunu, %7,3'ünün ise yüksekokul veya üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırmanın 96 katılımcısından 59'unun şiddet yaşantısı olduğu, 37'sinin ise şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir. Şiddet öyküsü olduğunu belirten katılımcıların %89,8'i fiziksel şiddete, %39,0'u cinsel şiddete, %91,5'i psikolojik şiddete, %62,7'si ise ekonomik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Fiziksel ya da cinsel olarak eşleri tarafından istismar edilen kadınların, önemli sağlık problemlerini yaşama olasılıklarının daha yüksek oranlarda olduğunu bildirmektedir. Örneğin, DSÖ (2013) araştırmasına göre düşük doğum ağırlıklı bir bebeğe sahip olma olasılığı %16 daha fazladır. Kürtaj yaptırma oranı ve depresyon yaşama riski ise neredeyse iki kat daha fazladır (http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85241/WHO_RHR_HRP_13.06_eng.pdf;jsessionid=12720665A75277F68B0DC8D94C987970?sequence=1, Erişim tarihi 19.08.2018).

Araştırmanın katılımcılarının %75,0 ile büyük çoğunluğunu herhangi bir işte çalışmayan bireyler oluşturmaktadır. Kadınların %12,5'i düzenli geliri olan bir işi olduğunu, %8,3'ü gündelik işlerde çalıştığını, %4,2'si ise ücretsiz aile işçisi olduğunu ifade etmiştir. Ücretsiz aile işçisi olmaları nedeni ile herhangi bir gelire sahip olmayan kadınlar da çalışmayan kadınlara eklendiğinde, %79,2 oranında kadının ekonomik özgürlüğünün olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Keçeli (2015), 'Cinsel saldırıya uğrama' ya da 'cinsel olmayan fiziksel saldırıya uğrama' gibi olayların adli mercilere intikal etmesi ile Düzce Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı'na gelen kadın ve erkek 155 gönüllü birey ile yürüttüğü çalışmasında,

katılımcıların %35,5'inin ücretli çalışan, %10,3'ünün işyeri sahibi, %9,7'sinin öğrenci, %26,5'inin ev hanımı, %2,6'sının emekli ve %12,9'unun işsiz olduğunu belirlemiştir. Çalışmamız ile Keçeli'nin çalışması bulguları arasındaki farkın, iki çalışmanın uygulanma yerlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Halihazırda herhangi bir işte çalışmayan kadınların maddi imkansızlıkları nedeni ile konukevine sığınma olasılığının daha fazla olacağı düşüncesi hasıl olmuştur.

Kadınların %18,8'i gelirlerini çok yetersiz, %27,1'i yetersiz, %38,5'i orta, %13,5'i iyi, %2,1'i ise çok iyi olarak nitelendirmişlerdir. Keçeli (2015), 'Cinsel saldırıya uğrama' ya da 'cinsel olmayan fiziksel saldırıya uğrama' gibi olayların adli mercilere intikal etmesi ile Düzce Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı'na gelen kadın ve erkek 155 gönüllü birey ile yürüttüğü çalışmada, katılımcıların %31,6'sının gelirini düşük, %61,9'unun orta, %5,8'inin ise yüksek olarak ifade ettiğini belirlemiştir. Her ne kadar çalışmamız ile Keçeli tarafından yürütülen araştırma bulguları arasında farklı oranlar olsada, farklılaşmanın açıklığının fazla olmadığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında çalışmaya dahil edilen kadınların konukevinde ne zamandır kalıyor oldukları ile ilgili verilere bakıldığında; %26,0'sının 1 haftadan daha kısa süredir konukevinde kalıyor olduğu, %34,4'ünün 1 hafta ile 1 ay arasında, %17,7'sinin 1 ay ile 3 ay arasında, %11,5'inin 3 ay ile 6 ay arasında, %10,4'ünün ise 6 aydan daha fazla süredir konukevinde kalmakta olduğu belirlenmiştir.

59 katılımcının %91,5 ile büyük çoğunluğu eşlerinden ya da partnerlerinden şiddet gördüğünü ifade etmektedir. Şiddet öyküsü olan kadınların %8,5'i ise diğer aile üyelerinden şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmalar, dünya üzerinde kadınların yaklaşık %35'inin eşleri ya da partnerlerinin fiziksel ve / veya cinsel şiddetine maruz kaldıklarını göstermektedir. DSÖ tarafından bildirilen rakamlara göre, dünya çapında kadın cinayetlerinin %38'i kadınların eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından işlenmektedir (http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85241/WHO_RHR_HRP_13.06_eng.pdf;jsessionid=12720665A75277F68B0DC8D94C987970?sequence=1, Erişim tarihi 19.08.2018). AB Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından 2014 yılında 28 AB üyesi ülkede, 42.000 kadınla yüz yüze gerçekleştirilen araştırma sonucunda; her beş kadından ikisinin (%43) şimdiki veya

eski eşi/partnerinden psikolojik şiddet gördüğü, eşi veya hayat arkadaşının şiddetine maruz kalan kadınların %42'sinin hamile iken de şiddet görmeye devam ettiği belirlenmiştir (http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf, Erişim tarihi 19.08.2018).

5.2 Karşılaştırmalı Bulgular

Araştırmamıza katılan kadınların şiddet yaşantısı durumları ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Kısacası kadınların yaşadıkları şiddet, yaşlarından bağımsızdır. Şiddetin asıl kaynağının şiddet uygulayan olduğu düşünüldüğünde, şiddete eğilimi olan bir birey için şiddet uygulayacağı kişinin yaşı önem arz etmemektedir.

Kadınların şiddet yaşantısı durumları ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Eğitim düzeyi, kadınların yaşadığı şiddet yaşantısı üzerinde önemli bir etken olmamıştır.

Kadınların şiddet yaşantısı durumları ile çalışma durumları ya da aile ekonomisini algılayışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p<0.05$). Kadının çalışması ya da ailenin ekonomisi kadına uygulanan şiddetin varlığı ya da yokluğu üzerinde belirleyici etkenler olmamıştır.

Kadınların yaşları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Yaş, kadınların aile işlevleri algıları üzerinde belirleyici olmamıştır.

Kadınların medeni durumları ve evlilik süreleri ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Kadınların medeni durumları, halen evli olmaları ya da boşanmış/ayrılmış olmaları, bekar ya da birlikte yaşıyor olmaları aile işlevleri algıları üzerinde belirleyici etkenler olmamıştır.

Kadınların sahip oldukları çocuk sayısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Aile, tarih boyunca üstlendiği rol ve işlevler ile toplumsal yapının temel taşı olarak kabul edilmiştir. Çocukların beslenip bakıldığı ve eğitildiği ortam olan aile üyelerinin

üstlendiği roller, ortak yaşamı biçimlendirir. Anne ve baba, çocuklarına, kendi davranışları ile model olarak, onların kişilik geliştirmelerine, toplum kurallarına uyum göstermelerine ve cinsel kimlik kazanmalarına yardımcı olur. Çocuk aile içinde insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleri ile gözlemler ve yaşar. Anlaşmazlık, çekişme ve tartışma gibi durumlarda ne yapacağını öğrenir, anlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikleri ailede kazanır. Özellikle okul öncesi dönemde çocuk, anne ve babasının olumlu ve olumsuz yanlarını, özdeşim yolu ile içine sindirir (Yörükoğlu, 1994). Her aile döngüsü içerisinde çeşitli dönemlerde farklı problemler ile karşı karşıya kalmaktadır. Yaşanan problemlerin sağlıklı bir şekilde çözülemediği ailelerde büyüyen çocukların, problem çözme becerileri gelişimi olumsuz yönde gelişecektir. Özellikle ortaya çıkan problemlerin iletişim kurarak çözülmesi yerine şiddet yolu ile bastırılması ya da gündeme gelmesinin önlenmesi, çocukların da ilerleyen dönemlerde yaşadıkları sorunları şiddet vasıtası ile çözmeleri için bir rol model teşkil edecektir. Çocuk sayısı arttıkça ortaya çıkan aile işlevlerindeki sağlıksızlık durumu, bir yandan daha fazla çocuğun sağlıksız aile ortamında büyüyor anlamı taşımaktadır. Aile içinde sıkıntılı durumların çözümünde duygusal altyapısı olan olumlu iletişim kurma becerileri tüm aile bireyleri için psiko-sosyal açıdan önem arz etmektedir.

Kadınların konukevine gelmeden önce yaşadıkları yer ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından iletişim arasında ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Kadınların eğitim durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Kadınların eğitim durumları arasındaki fark, aile işlevlerini algılayış biçimleri üzerinde önemli bir farklılık yaratmamıştır.

Kadınların şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Şiddete uğrayan kadınların benlikleri zedelenmekte, özgüvenleri kaybolmakta, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu yanı sıra çeşitli psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar. Şiddetin psikolojik sonuçlarını birinci derece de kadınlar yaşasada, yaşamış oldukları travmanın uzantısal etkileri hem ailesine hem de

çocuklarına, varsa sosyal çevrelerine, işyerine ve iş performanslarına uzanmaktadır (Fraim 2012).

Kadınların fiziksel şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.001$).Fiziksel şiddet, kadın için ölüme kadar varabilecek ağır sonuçlar içeren ve toplum tarafından en çok tepki gören şiddet türüdür. Kadınlardaki yaralanmaların %25-40'ının aile içi şiddete bağlı olarak ortaya çıktığı saptanmıştır. Dayak yiyen kadınların %7,1'i bu durumu sessizce kabullenmektedir. Şiddet gören kadınların %80'i şiddetle ilgili olarak hiçbir şey yapılamayacağını düşünmektedirler (Uysal 2006). Bu çaresizlik hissi ve şiddet görme kaygısı, tüm aile bireylerini ve aile sistemini her anlamda olumsuz yönde etkilemektedir. Araştırmamız bulguları da fiziksel şiddetin kadının aile işlevleri üzerine olumsuz etkilerini açıkça ortaya koymaktadır.

Kadınların cinsel şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).Cinsel şiddette, bedene ve cinsel kimliğe saldırı vardır. Cinsel saldırıya genellikle fiziksel ve psikolojik şiddet de eşlik etmektedir (Atan 2006). Cinsel şiddet çoğu zaman diğer aile bireylerinin farkında olmadığı zaman ve yerlerde kadının maruz kaldığı en mahrem şiddet türüdür. Ancak kadının tek başına baş etmek zorunda bırakıldığı şiddet türü olsa da tüm ailenin işlevleri ile ilgili kadının algısını olumsuz yönde etkilediği araştırmamız sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Kadınların psikolojik şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).Psikolojik şiddete maruz kalmanın sonucunda aile içinde, toplumda, iş hayatının içinde ve dışında meydana gelen yaşam kalitesinde düşme, mücadele etme azmi azalmış bir insan profili oluşmaktadır (Keskin 2012). Psikolojik şiddet sonucunda özbenliği sarsılan kadının aile içi rollerini gereğince yerine getirmesi, diğer aile bireylerinin motive olması ve sağlıklı yaşam sürmeleri pek mümkün olmayacaktır. Psikolojik şiddet diğer şiddet türleri gibi sadece şiddete maruz kalan değil, tüm aile bireylerini olumsuz yönde etkileyecektir.

Kadınların ekonomik şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Kadınlar emeklerinin karşılığı ellerinden alındığında ya da ailenin temel ihtiyaçları ya da kişisel ihtiyaçları için gereken ekonomik olanaklara ulaşamadıklarında, aile işlevleri de olumsuz yönde etkilenmektedir. Türkiye’de iş imkanları giderek zorlaşmakta, işveren kuruluşlar tarafından her geçen gün ilgili alan için çok daha kalifiye personel aranmaya başlanmaktadır. Bu nedenle artık lise mezunu olmak da iş sahibi olmak için yeterli görülmemektedir. Mezuniyetten ziyade ekonomik özgürlüğe sahip olma durumunun şiddet yaşantısına daha fazla etki edebileceği düşünülmektedir. Birçok kadın evlendikten sonra kendi istekleri ya da eşlerinin talepleri ile işlerini bırakabilmektedir. Gürler, (2002) eğitimin kadınların işgücüne katılımını en fazla etkileyen değişken olduğunu, eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılım oranının arttığını, belirlemiştir. Ayrıca üniversite mezunu kadınların geliri lise mezunlarından %77,6 oranında daha fazladır. Eğitim süresindeki bir yıllık her artış, kadınlar lehine %74,84 dolaylarında katkı yapmaktadır (Kiren Gürler, 2002). Ekonomik şiddet kadınların toplumsal yaşamda birey olarak kendilerini geliştirmeleri ve yaşama tutunmaları için önemli bir engeldir. Bir hak ihlali olarak karşımıza çıkan ekonomik şiddet, kadınları yoksullaştırmakta, demokratikleşmeye de set çekmektedir. Bütün bunların ortadan kaldırılması için ise hem bireysel hem de toplumsal anlamda iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir (Bilican Gökkaya, 2011). Yoksulluk genel anlamda ekonomik gelirden olduğu kadar gelire ulaşmaktaki yoksunlukları da içerir. Yoksulluk hem bir ekonomik şiddet nedenidir hem de ekonomik şiddet sonucudur (Adaçay ve Güney 2012).

Kadınların herhangi bir işte çalışma durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Çalışmamız sonuçları, çalışmayan kadınların, aile işlevleri algılarının çalışan kadınlardan daha sağlıklı olduğunu göstermektedir. Çalışmak, kadının ekonomik olarak güçlenmesini sağlayacak, zor durumlarda çözüm bulmasını kolaylaştıracaktır. Kadının eğitim seviyesinin artması ve istihdam alanlarında yer alması, aynı zamanda bağımsız yaşam becerilerine daha fazla sahip olması anlamına

gelmektedir. Bağımsız yaşayabileceği ile ilgili umudu bulunmayan kadınların şiddete daha fazla boyun eğiyor olabilecekleri düşünülmektedir.

Kadınların ekonomik durumlarını tanımlamaları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.05$). Ekonomik yoksunluk, birçok anlamda ailenin karşılaştıkları problemlere çözüm bulmasını zorlaştıracaktır.

Kadınların konukevinde kalma süreleri ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Kadınların konukevinde kalma sürelerinin kısalığı ya da uzunluğu, aile işlevleri algıları üzerinde önemli bir belirleyici olmamıştır.

Kadınların kimden şiddet gördüğü ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında, kadının eşinden/partnerinden ya da diğer aile üyelerinden şiddet görmesi ile aile değerlendirme ölçeği alt puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0.05$). Şiddetin kimden geldiği kadının aile işlevleri algısı üzerinde önemli bir belirleyici olmamıştır. Şiddetin kaynağı kim olursa olsun her şekilde kadın için örseleyici ve yaralayıcı olmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 SONUÇ

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, ülke genelinde kadınların maruz kaldıkları şiddetin yaygın bir biçimde yaşanmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır. Kadınlar evli olsunlar ya da olmasınlar, genellikle en yakınlarındaki erkekler tarafından şiddete maruz bırakılmaktadırlar(Kaptanoğlu ve ark. 2015). Kadınlar genellikle en güvende olmaları gereken alanda ve en çok güven duymaları gereken kişilerin şiddetine maruz kalmaktadır.

Yapılan bu çalışma ile, şiddetin kadınların aile işlevleri algıları üzerine etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma, İzmir Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı konukevlerinde kalan ve çalışmaya katılmaya gönüllü kadınlar ile yapılmıştır. Araştırma kapsamında 96 kadın ile görüşülmüş, sosyo-demografik veri formu ve ardından aile değerlendirme ölçeği uygulanmıştır.

Araştırma katılımcılarının %58,3 ile büyük çoğunluğunu 25-39 yaş arasındaki kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların %68,8 ile büyük çoğunluğunu resmi olarak evlidir ve %41,1 ile büyük çoğunluğunun evliliklerinin ya da birlikteliklerinin süresi 10 yıl ve üzerindedir. Katılımcıların %38,52’i yalnızca bir çocuğa sahiptir. Kadınların %65,2’inin konukevinde gelmeden önce il merkezinde yaşıyor oldukları belirlenmiştir. Eğitim durumlarına bakıldığında ise kadınların %6,3’ünün okur-yazar dahi olmadığı, %5,2’sinin okur-yazar, %24,0’ünün ilkököl mezunu, %22,9’unun ortaokul mezunu, %34,4’ünün lise mezunu, %7,3’ünün ise yüksekokul veya üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Kadınların %75,0’i istihdam içerisinde değildir.

Araştırmanın 96 katılımcısından 59’unun şiddet yaşantısı olduğu, 37’sinin ise şiddet yaşantısı olmadığı görülmektedir. Şiddet öyküsü olduğunu belirten katılımcıların %89,8’i fiziksel şiddete, %39,0’u cinsel şiddete, %91,5’i psikolojik şiddete, %62,7’si ise ekonomik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Şiddet gören kadınların %91,5’i eşlerinden ya da partnerlerinden %8,5’i ise diğer aile üyelerinden şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmamıza katılan kadınların şiddet yaşantısı durumları ile yaş, eğitim düzeyleri, çalışma durumları, aile gelirini algılayış biçimleri, arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$).

Kadınların Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanları ile yaşları, medeni durumları, evlilik süreleri, eğitim durumları, konukevinde kalma süreleri ve şiddet gördüğü kişinin kim olduğu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Kadınların sahip oldukları çocuk sayısı ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Kadınların konukevine gelmeden önce yaşadıkları yer ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından iletişim arasında ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Kadınların herhangi bir işte çalışma durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Kadınların ekonomik durumlarını tanımlamaları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarından problem çözme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$).

Kadınların şiddet yaşantısı durumları ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca tüm şiddet türleri ayrı ayrı değerlendirilmiş, yine aynı şekilde tüm şiddet türleri ile Aile Değerlendirme Ölçeği alt puanlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

6.2. ÖNERİLER

Bir insan hakları ihlali olarak şiddetin en yaygın biçimi olan kadına yönelik şiddet, ırk, din, coğrafya, ekonomik gelişmişlik ayırt etmeksizin tüm dünyanın en önemli sorunlarından birisini oluşturmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeylerde atılan adımlara ve gelişmelere rağmen, kadına yönelik şiddet sorunu, kadınların

temel hak ve özgürlükleri üzerinde engel teşkil etmeye devam etmektedir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, ülke genelinde kadınların maruz kaldıkları şiddetin yaygın bir biçimde yaşanmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır. Kadınlar evli olsunlar ya da olmasınlar, genellikle en yakınlarındaki erkekler tarafından şiddete maruz bırakılmaktadırlar.

Genel Sistem Yaklaşımı çerçevesinde düşünüldüğünde ise, çok yönlü bir sorun olan kadına yönelik şiddet sorunu, sadece şiddete uğrayan kadını değil, ailesini, varsa çocuklarını, yakın çevresini ve toplumu da olumsuz şekilde etkilemektedir. Çalışmamızda üzerinde durulduğu üzere, şiddetin ailenin işlevlerini bozduğu, problem çözme, iletişim, rollerin gereğine yerine getirilmesi, duygusal paylaşım, karşılıklı güven gibi temel ailevi gerekliliklere zarar verdiği açıktır. Birey ve aileden başlayarak tüm toplumu olumsuz etkileyen bir olgu olarak, kadına yönelik şiddetle mücadele, uluslararası düzenlemeleri, ulusal düzenlemeleri ve devlet eli ile yürütülen sosyal politikaların yanında toplumsal dayanışmayı ve kararlılığı gerektirmektedir. Sadece şiddet ortaya çıktıktan ve kadın mağduriyetler yaşadıktan sonra alınacak yasal tedbirler, kadına yönelik şiddetle mücadele için yeterli önlemleri oluşturmayacaktır. Şiddetin ortaya çıkmasını engelleyecek tedbirlerin ve toplumsal aydınlanmanın gerçekleştirilmesini gerektiren uzun bir süreç ve yolun planlanarak uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Yasal düzenlemeler sadece kağıt üzerinde kaldığı ve koruyucu ve önleyici modeller geliştirilmediği sürece, kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi çok ta mümkün olmayacaktır. Bu açıdan mikro, mezzo ve makro düzeylerde müdahalelerin yapılması önemlidir. Müdahaleler birey ve aile sisteminden başlanarak devleti ve diğer tüm toplumsal yapıları oluşturan kurumlara kadar ele alınmalıdır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran tüm etmenlerin gözden geçirilmesi ve üzerinde tekrar tekrar çalışılması önemlidir. Çalışmamız kapsamında öneriler genelci sosyal hizmet uygulaması çerçevesinde mikro, mezzo ve makro boyutlarda ayrı ayrı sunulmuştur.

6.2.1 Mikro Düzeyde Getirilen Öneriler

Şiddetin önüne geçilmesi için atılacak en önemli adımlardan birisi, kadınların şiddet karşısında takındıkları sessiz tutumun değiştirilmesi olacaktır. Bu amaçla kadınlar, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi

Kanunu ve şiddet ile karşılaştıklarında başvurabilecekleri makamlar konusunda ve kadın hakları konusunda bilinçlendirilmeli, bu amaca yönelik tanıtıcı kampanyalar ve eğitimler düzenlenmelidir.

Eğitim, şiddet ve toplumsal cinsiyet tutumu üzerinde oldukça etkili bir faktördür. Bu nedenle erkek ve kadınların, özellikle de kadınların eğitim düzeylerinin yükseltilmesi büyük önem taşımaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarına çalışma yürüttükleri kurumlarda ve sahada düşen görevler arasında çalıştıkları kişilerin, özellikle kız çocuklarının eğitimden kopmalarını engelleyecek koruyucu ve önleyici tedbirleri hayata geçirmek, ilgili alanda hizmet veren diğer kamu kurum ve kuruluşları ve eğitim alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları ile işbirliği geliştirerek risk altında olduğunu düşündüğü kişilerin eğitime erişimini kolaylaştırmak, kişi ve kurumlar ile bağ kurmak, rehberlik etmek ve gerektiğinde yasal zorunluluklara rağmen eğitim alamayan bireylerin durumlarını ilgili mercilere bildirmek yer almaktadır. Kadına yönelik şiddetle mikro düzeyde mücadele etmek ve şiddeti azaltmak için, aile ve aile bireyleri ile doğrudan çalışmalar yapılması önemlidir.

Bireyler arasında yaşanan çatışmalar toplumsal yaşamın bir parçasıdır. Bireylerin çatışmayı anlamaları, sağlıklı çatışma çözme becerileri edinmeleri, sorunlarını şiddete yönelmeden, önce kendilerini tanıyarak, daha sonra da empati geliştirerek çözme becerilerini edinmeleri önce ailenin, sonra da toplumun işlevselliği açısından oldukça önemlidir. Bireylerin belirtilen becerileri edinmelerini sağlayacak danışmanlık hizmetlerinin verilmesinde, sosyal hizmet uzmanlarına önemli görevler düşmektedir.

Düzenlenecek aile eğitimleri ile şiddetin bireylere verdiği zararlar, çocukların şiddet olan ortamlarda büyümelerinin bireysel ve toplumsal düzeyde sakıncaları üzerinde durulmalı, öfke kontrolü ile ilgili kişisel sosyal hizmet ve danışmanlık çalışmaları yürütülmelidir.

Kadınların istihdam içerisinde kayıtlı ve düzenli gelire sahip olmaları, şiddet ile karşılaştıklarında çözüm bulmaları ve başatma yöntemleri geliştirmelerinde etkili olacaktır. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının, kadınları beceri ve meslek

edinmelerini kolaylaştıracak kurslara ve iş bulmalarına destek olacak ilgili kurumlara y6nlendirerek gerekli danışmanlık desteğini vermesi 6nemli katkılar sağlayacaktır.

Çocukların k6c6k yaşlarda şiddetin varlığı olan ortamlarda b6y6melerinin, yetişkin oldukları d6nemlerde şiddeti kanıksamalarına neden olabileceği yapılan birçok araştırma ile ortaya konmuştur. Bu nedenle bireylere evlilik 6ncesi evlenme şeklinin 6nemi, eş seçimi, şiddetten uzak sağlıklı çocuklar yetiştirme y6ntemleri hakkında sosyal hizmet uzmanlarınca danışmanlık hizmetinin verilmesi 6nemlidir. Sosyal hizmet uzmanları m6racaatılarla toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddetin olumsuz etkileri ile ilgili bireysel çalışmalar y6r6tmelidir.

şiddetin 6nlenmesi ve ortadan kaldırılmasının yanında, şiddet mağdurlarına y6nelik hizmetlerin de geliştirilmesi 6nem arz etmektedir. Kimi zaman m6dahalelere rağmen, kişi birçok nedene bağlı olarak ya da ayrılmaya hazır olmadığı için bulunduğu ortamı terk etmek istememektedir. Bu durumda kişilere kendileri için bir g6venlik planı oluşturmaları konusunda sosyal hizmet uzmanları tarafından eğitim ve destek verilmesi faydalı olacaktır.

6.2.2. Mezzo D6zeyde Getirilen 6neriler

İnsanın hayatında olumsuz ve yıkıcı etkileri bulunan şiddetin 6n6ne geçilmesi oldukça bir konudur. şiddetin 6n6ne gerçek anlamda geçilebilmesi için şiddete hiçbir yerde ve koşulda hoşg6r6 g6stermemek ve şiddeti normal bir şekilde karşılamamak gerekmektedir. Kişilerin şiddete karşı durabilmesi için çocukluğunda yaşadığı ailenin de bu bilince sahip olması ve aile içinde demokratik tutumların hakim olması gerekmektedir. Erken ocukluk d6neminde şiddet unsuru ile i içe b6y6yen çocukların, yetişkinlik d6nemlerinde şiddete karşı duyarsız davranmaları garip karşılanamaz. Ailede şiddeti ortaya çıkarabilecek etmenler belirlenmeli, gerektiğinde sosyal, ekonomik ve hukuksal bakımdan korunması ve g6lenmesi sağlanarak ilişkilerin olumlu y6nde ilerlemesi sağlanmalıdır. şiddete izin veren, kabullenen bir aile g6r6ř6 şiddetin ortadan kalkmasına da izin vermeyecektir. Sosyal hizmet uzmanlarının aile danışmanlığı ve aile eğitimi çalışmaları ile aileyi g6lendirmesi ve bilinçlendirmesi, aile içi iletişim ve problem 6zme y6ntemlerine y6nelik çalışmalar y6r6tmesi faydalı olacaktır.

6.2.3. Makro Düzeyde Getirilen Öneriler

Uluslararası ve ulusal düzeyde, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi önleme amacı ile uygulamada olan mevzuatın, sık sık ve düzenli olarak alanda uzman akademisyenler ve şiddetle mücadele alanında birebir kadınlarla, şiddet uygulayanlarla ve aileleriyle doğrudan çalışan uzman personelin ve kolluk kuvvetleri yetkililerinin bir araya gelerek değerlendirmeler ve düzenleme önerileri oluşturmaları ve uygulayıcı üst düzey bürokratik yapıya rapor olarak sunmaları önemlidir. Ancak bu noktada hem yasa koyucu hem de uygulayıcı kişilerin toplumsal cinsiyet önyargılarından arınmış olmaları önem arz etmektedir. Siyasal yaşamda eşit bir şekilde temsiliyet ve yönetime eşit bir katılımı destekleyecek düzenlemelerin yapılması bu konuda önemli ilerlemenin sağlanmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca tüm yasa koyucu ve uygulayıcı bireylere toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetin önlenmesi alanlarında düzenli aralıklar ile eğitim çalışmaları düzenlenmelidir. Bunun yanında düzenlenecek yasal düzenlemeler, şiddeti hoş görmemeli, tekrarı halinde ağır cezalar getirerek caydırıcılık sağlamalıdır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde, bürokratik yapı kadar sivil toplum kuruluşlarına da önemli görevler düşmektedir. Sivil toplumun şiddetle mücadele alanında yapılanması, kadınları koruyacak önlemler alması ve kadın konukları açarak barınma ve korunma ihtiyacına destek olması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca yerel düzeyde düşünüldüğünde, bölgede şiddet riskini en hızlı fark edebilecek birimlerden olan belediyelerin de kadına yönelik şiddet ile mücadele alanında daha etkin roller üstlenmeleri gerekmektedir.

Yazılı, görsel ve sosyal medyanın toplum üzerindeki etkisi dikkate alındığında şiddet içerikli yayınların ulusal düzenlemeler ile engellenmesi, filtrelenmesi, reklamlarda, dizilerde, filmlerde ve aktüel programlarda şiddetsiz aile ve kadın erkek eşitliğine dayalı rollerin işlenmesi, erken çocukluk dönemine hitap eden programlarda çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin göz önünde bulundurularak olumsuz rol model alacakları karakterlere yer verilmemesi önem arz etmektedir.

Eğitim, hem bireyler hem de toplumun kalkınması için önemli bir süreçtir. Toplumdaki tüm bireylerin eğitim düzeylerinin yükseltilmesi için ulusal politikalar geliştirilmelidir. Ayrıca kız ve erkek çocuklarının eğitim olanaklarına eşit şekilde

erişimlerinin sağlanmasının yanısıra, müfredatın toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayacak şekilde dikkatle hazırlanması, kadın-erkek hakları arasında fark olduğu ile ilgili alt mesajlar içermemesi, şiddetin zararlarını içeren bilgilere yer verilmesi, bilgiyi aktaran öğretilenlere bu konularda seminer çalışmaları düzenlenmesi faydalı olacaktır.

7. KAYNAKLAR

Adaçay FR ve Güney G 2012, Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara

Akgül Gök F, Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansımaları. Yüksek lisans tezi, Ankara 2013

AKIN, Ayşe ve DEMİREL, Simge; (2003), “Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri”, C.Ü Tıp Fakültesi Dergisi, 2003 Özel Eki , Cilt: 25, Sayı:4, s. 73-82

Akyazı, S., 2010, Kadın Sığınmaevinde Kalan Aile İçi Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarda Ruhsal Bozukluklar, Tıpta Uzmanlık Tezi, İstanbul

Aktaş, A.M, 2004, Aile Terapisinde Sosyal Hizmet Yaklaşımı, Aile ve Toplum, Yıl:6, Cilt:2, Sayı:7

Aktaş A.M, 2008 Aile Danışmanlığında Aile İçi İletişim ve Kültürel Farklılıklar. V. Aile Şurası “Aile Destek Hizmetleri” Bildirileri, s. 76-83, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara

Akyüz E 1978, Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, sayı: 1, s. 1-6
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/500/5949.pdf> 04.08.2017

Alacahan O 2010 Aile Birliğini Oluşturan Faktörler ve İşlevleri. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı:1

Aran M, Demir S, Sarıca Ö, Yazıcı H 2010, Türkiye’de Yoksulluk ve Eşitsizlikteki Değişimler (2003-2006) Çalışma Raporu Sayı:1, T.C. DPT ve Dünya Bankası Refah ve Sosyal Politika Analitik Çalışma Programı, Ankara
<http://documents.worldbank.org/curated/en/551771468160520948/pdf/754380NWP0Box30Quality0ChangesTurkey.pdf>Erişim Tarihi: 29.07.2018

Arı R ve Şahin Seçer Z 2003, Farklı Ana Baba Tutumlarının Psikososyal Temelli Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 10, s. 451-463
<http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/776/728> Erişim Tarihi:
10.08.2018)

Arıkan Ç 1992, Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma. Şafak Matbaacılık, Ankara

Arslan D 1998, Aile İçinde Kadına Yönelen Şiddet ve İstanbul Kadın Misafirhanesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

ASAGEM 2010-3, Aile Yapısı Araştırması 2006, Ankara

ASAGEM 2011, Türkiye’de Ailelerin Eğitim İhtiyaçları, Ankara

Aslan F 2012, Kadınlarda Şiddet Öyküsü “Anket Çalışması”, Uzmanlık Tezi, Antalya

Atabek E 2002, Erken Büyüyen Çocuklar Günümüzün Ergenleri, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul

Atan Ş.Ü 2006, Aile İçi Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri, Aile İçi Şiddet Aile Okulu Eğitim Kitabı, İzmir

Ataş G.T 2015, Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Dayanıklılık ve Başa Çıkma Yollarına Yönelik Nitel ve Nicel Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli

Aydın M.Z 2008, Çocuğun Eğitiminde Ailenin Önemi. V. Aile Şurası “Aile Destek Hizmetleri” Bildirileri, 5-7 Kasım 2008, s. 104-105, Ankara

Aydın Ö.D 2004, Ceza Hukukunun Çağdaş İlkeleri ve Avrupa Birliği Kriterleri Açısından Türk Ceza Kanunu. TBB Dergisi 2004:53

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 1998, Mesleklere Göre Aile Araştırması: İşçi Ailesi, Ankara

Baysan Arabacı, L 2006, Şiddetin Tarihçesi ve Şiddeti Açıklayan Kuramsal Görüşler. Aile İçi Şiddet Olgularına Yaklaşım, Meslek Gruplarına Yönelik El Kitabı, İzmir

Bilican Gökkaya V 2011, Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Sivas İli (Cumhuriyet Üniversitesi) Örneği. Journal Of World Of Turks, Cilt:3, Sayı:3

Bircan İ 2002, Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar. TODAİE Yayınları, Ankara

Bradshaw J 1995, Ailenizi Keşfedin. (G. Şen Çev.) Altın Kitaplar Basımevi, İstanbul

Bulut I 1993, Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi. T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, Ankara

Bulut, I 1990, Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) El Kitabı, Ankara

Canel, A.N 2013, Aile Yaşam Becerileri. T.C: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara

Canel, A.N 2012, Evlilikte İletişim ve Yaşam Becerileri. T.C: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara

Cansel E 1969, Sosyal Devlet ve Aile. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:26 (3-4), s. 11-22 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/324/3214.pdf> (Erişim Tarihi: 9 Haziran 2018)

Cengiz Özyurt B. ve Deveci A 2010, Manisa’da Kırsal Bir Bölgedeki 15-49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile İçi Şiddetle İlişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 2010;21 <http://www.turkpsikiyatri.com/pdf/c22s1/010-016.pdf>, Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2018

Christopher K, England P, McLanahan S, Ross K, Smeeding T 2000, Gender Inequality in Poverty in Affluent Nations: The Role of Single Motherhood and the State <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.24.9966&rep=rep1&type=pdf> Erişim Tarihi: 29.07.2018

Çağatay N 1998, Gender and Poverty. UNDP Working Paper Series, <http://www.pnud.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/poverty-reduction/poverty-website/gender-and-poverty/GenderandPoverty.pdf> Erişim Tarihi: 29.07.2018

Çakıcı S 2006, Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne Çocuk İlişkilerinin ve Aile İşlevlerinin Anne Çocuk İlişisine Etkisinin İncelenmesi. Ankara

Çetin, İ 2006, Bir Bataklık Olarak “Namusun Temizlenmesi” Mefhumu. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara

Damka Z 2009, Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Psikolojik Belirtiler, Yüksek lisans tezi, Ankara

Demircioğlu, N.S 2000, Boşanmanın, Çalışan Kadının Statüsü ve Cinsiyet Rolü Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, İzmir

Dindaş, H 2008, Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi İle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi

Dişsiz M ve Hotun Şahin, N 2008, Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Cilt:1, Sayı:1

Duyan V 2008, Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak, Ankara

Engle, P.L, Breaux C 1998, Fathers' InvolvementWithChildren: PerspectivesFromDevelopingCountries.SocialPolicy Report, SocietyForResearch in Child Development, Volume XII, Number 1
<http://srcd.org/sites/default/files/documents/spr12-1.pdf> 04.08.2018

Eryurt M.A ve Seçkiner P 2015, Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara

Evirgen N 2010, Aile İçi Örüntülerin Çocukların Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Fraim, N. L 2012, Kadına Karşı Fiziksel Şiddetin Biyopsikosoyal Sonuçları. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara

Gazioğlu E 2013, Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar, Sosyal Politika alışmaları. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Hakemli Araştırma Dergisi, Yıl:13, Cilt:7, Sayı:30, Ocak-Haziran 2013

Güler E 2012, Sığınmaevinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet İle Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Hatun O 2012, Anne Babası Boşanmış İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Algıladıkları Aile İşlevlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul İli Fatih İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Kaptanoğlu İ.Y ve ark. 2015, Sonuç ve Değerlendirmeler, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara

Karşyaka Belediyesi Kadın alıştayı 2015 Sonuç Raporu, İzmir

Kasapoğlu A ve ark. 2011Aile Sosyolojisi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir

Keçeli, N.M 2015, Şiddete Maruz Kalmış Bireylerde Travmatik Stres, Bağlanma Stilleri ve Somatizasyon Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli

Keskin Ö 2012, Kadına Yönelik Psikolojik Şiddetin Boyutlarının Belirlenmesi ve Değerken Durumlara Göre Değerlendirilmesi: Rize İl Örneği. Uluslararası Katılımlı Kadına ve ocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara

Kiren Gürlar Ö, Özdoğruk Ő2002, Türkiye’de Cinsiyete Göre Gelir Farklılığının Ayırıtırma Yöntemiyle Uygulanması.Journal of Yaşar Univercity,2(6), 571-589
https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2011/10/no6_vol2_04_OZLEM_.pdf
Erişim: 29.03.2018

Kocacık F 2001, Şiddet Olgusu Üzerine. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Cilt:2, Sayı:1

Köknel Ö 1986, İnsanı Anlamak. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul

KSGM 2008, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı, 2008-2013, Ankara

KSGM 2011, Türkiye’de Kadının Durumu. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara,

KSGM 2013:1, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi. Ankara

KSGM, 2013:2, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. Ankara

KSGM, 2014, Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Alanında Çalışan Personele Yönelik El Kitabı. Ankara

Kut S 1988, Sosyal Hizmet Mesleği, Nitelikleri ve Temel Unsurları. Ankara

Lee G.R 1982, FamilyStructureandInteraction, A Comparative Analysis. Second Edition, Revised, Minnesota

Mclanahan S, Casper L, Sorensen A 1992, Women’sRoles in Women’sPoverty in EightIndustrializedCountries, LuxembourgIncomeStudyWorkingPaper Series.WorkingPaper No: 77 (Scannedcopy), <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/160749/1/lis-wps-077.pdf>Erişim Tarihi: 29.07.2018

Miller, I.W, Ryan C.E, Keitner G.I, Bishop D. Sand Epstein N.B 2000, The McMaster Approach to Families: Theory, Assessment, Treatmentand Research. Journal of Family Therapy, Vol: 22, Iss: 2 s. 168-189 <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-6427.00145/pdf>, Erişim Tarihi: 02.01.2018

Murdock, G.P 1949, SocialStructure.TheMacmillanCompany, New York

Odman T 2012, Kadına Karşı Cinsel Şiddet, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Ankara

Öyekçin D, Yetim D ve Şahin E.M2012 Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen PsikososyalFaktörler. Türk Psikiyatri Dergisi 23(2), <http://www.turkpsikiyatri.com/PDF/C23S2/75-81.pdf>, Erişim tarihi: 18 Haziran 2018

Özdemir U 2006, Aile Değerlendirmede Haritalama. Küreselleşen Dünyada Sosyal Hizmetlerin Konumu, Hedefleri ve Geleceği Sempozyum SunumKitabı, Antalya

Özgentürk İ, Kargın V, Baltacı H 2012, Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi. Polis Bilimleri Dergisi, Cilt 14 (4), <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423910967.pdf> Erişim Tarihi: 27.07.2018

Özguven İ.E 2001, Ailede İletişim ve Yaşam. PDREM Yayınları, Ankara

Özkalp E 1993, Sosyolojiye Giriş. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir

Öztürk E 2008, Türkiye’de Aile İçi Şiddet Kadın Sığınma Evleri ve Din. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk E 2014, Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt:3, Sayı:7

Öztürk M ve Çetin B.I 2009, Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar. Journal of YasarUniversity Cilt: 3, Sayı: 11, s. 2661-2698 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/179252> Erişim Tarihi: 04.08.2018

Page A.Z ve İnce M 2008, Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme, Türk Psikoloji Yazıları, Cilt:11, Sayı:22

Rusell B 2004, Evlilik ve Ahlak, Çeviren Işıtan Gündüz, İstanbul

Sarı E 2016, Osmanlı’da Kadın, Nokta e-kitap, https://books.google.com.tr/books?id=bJLADAAAQBAJ&pg=PA57&lpg=PA57&dq=1945+analık+sigortası&source=bl&ots=EsoUSP6fP&sig=pXYTC9iVRn6qRIkSN5Stg0Ec0rw&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj7ozL8r_cAhWNyqYKHfxRDO8Q6AEwB3oECACQAQ#v=onepage&q=1945%20analık%20sigortası&f=falseErişim Tarihi: 04.08.2018

Sarıeroğlu J 2010, “Çalışma Hayatı ve Kadın”, Kamuda Sosyal Politika, Yıl:4, Sayı:12, 2010:1, s.42-46

Sinop Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 2013, Sinop İli Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Yerel Eylem Planı, Sinop

Stewart D.E ve Robinson, G.E 1998, A review of domestic violence and women’s mental health. Archives of Women’s Mental Health, 1, 83-89

Şenel A. ve Terzioğlu G 2008, Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler ile İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması. Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, Yıl, 10, Cilt, 4, Sayı, 13

Şenver Yıldırım, Ş 2006, Ergenlerin Aile İçinde Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Aile İlişkilerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Taşkale N 2014, Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Şema Terapi Modeli Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Teker Ataş, G 2015, Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Dayanıklılık ve Başa Çıkma Yollarına Yönelik Nitel ve Nicel Değerlendirme. Kocaeli

Tosun, Z, Öztürk, A.B. (2010), Kadın Sığınmaevi Modelleri, Türkiye ve Çeşitli Ülke Uygulamaları, Ankara (S. 14-15)

Tufan B 1983, Aile İçi İlişkilerin Ruh Sağlığı Üzerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, s. 22

Turan N 1996, Sosyal Kişisel Çalışma. Birey ve Aile için Sosyal Hizmet. Ankara

Urhan, 2013, Ev İçi Şiddet Mağduru Kadınlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Depresyon Belirtilerinin Sıklığı ve Bu Sorunlarla İlişkili Risk Faktörleri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Ülkü, İlhan Atilla ve ÜLKÜ, Dicle; (1969), “Sistem Kuramı ve Toplumsal Örgütlere Uygulanışı”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 4, s. 86 –

98)<http://yayin.todaie.gov.tr/goster.php?Dosya=MDU0MDUx> (Erişim Tarihi: 10.01.2016)

Pearce D 1978, TheFeminization of Poverty: Women, WorkandWelfare', *Urban &SocialChangeReview*, 11(1), ss. 28-36'dan aktaran Ulutaş, Ç.Ü 2009, Yoksulluğun Kadınlaşması ve Görünmeyen Emek. Çalışma ve Toplum Dergisi, 2009/2, Sayı 21 <http://calismatoplum.org/sayi21/ulutas.pdf> 04.08.2018

Ünal, G., 2005, Aile İçi Şiddet, Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi, Yıl:7, Cilt:2, Sayı:9

Ünaldı Z 2014, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Toplumsal Cinsiyet Eğitim Seti, UNFPA, Ankara

Vahip I 2002, Evdeki Şiddet ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış. Türk Psikiyatri Dergisi, 13, (4):312-319

Wolf R, Daichman L, Benett G 2002 Abuse of theElderly. In World Report on ViolenceandHealth (Eds EG Krug, LL Dahlberg, JA Mercy, AB Zwi, R Lozano):125-127. Geneva, WHO,

https://www.researchgate.net/profile/Anthony_Zwi/publication/11077126_The_world_report_on_violence_and_health/links/02e7e52e5d1eb5835b000000.pdf erişim tarihi: 21 Nisan 2018

Yavuzer H 1992, Çocuk ve Suç, İstanbul

Yıldırım N ve Yıldırım K 2008;1, Sosyal Hizmet Kuram ve Yaklaşımlar. Sakarya Yayıncılık, Sakarya

Yıldırım N ve Yıldırım K 2008;2,Sosyal Hizmete Giriş. Sakarya Yayıncılık, Sakarya

Yörükoğlu, A 1989, Değişen Toplumda Aile ve Çocuk. Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul

Yörükoğlu, A 1994, Çocuk Ruh Sağlığı, 19. Basım, Özgür Yayınları, İstanbul

8. EKLER

8.1. EK 1: SOSYODEMOGRAFİK VERİFORMU

1. Yaş

- a. 18-25   b. 25-39   c. 40-49   d. 50 +

2. Medeni durumu

- a. Resmi evlilik   b. boşanmış / ayrılmış ..c. Gayrı-resmi birliktelik ..d. Bekar

3. Evlilik/birliktelik süresi

- a. 0-2 yıl   b. 3-5 yıl   c. 5-10 yıl   d. 10 + yıl

4. Çocuk sayısı

- a. Çocuk yok   b. 1   c. 2   d. 3   e. 4 ve daha fazla

5. Eş ile birlikte yaşanılan yer

- a. Köy   b. Kasaba/belde   c. İlçe   d. İl merkezi

6. Mezuniyet durumu

- a. Hiç eğitim almamış   b. Okur yazar   c. İlkokul mezunu
d. Ortaokul mezunu   e. Lise mezunu
e. f. Yüksekokul/üniversite ve üzeri

7. Şiddet öyküsü

- a. Var   b. Yok

8. Şiddet var ise şiddet türü (Birden fazla şık işaretlenebilir)

- a. Fiziksel   b. Cinsel   c. Psikolojik
d. Ekonomik

9. Şiddet var ise kimden geldiği

- a. Eş/Partner   b. Diğer aile üyesi

10. Çalışma durumu

- b. Çalışmıyor   b. Düzenli geliri olan iş   c. Gündelik işler   d. Ücretsiz aile işçisi

11. Ailesinin ekonomik durumunu nasıl tanımlıyor?

- a. Çok yetersiz   b. Yetersiz   c. Orta   d. İyi   e. Çok iyi

12. Konukevinde kalma süresi

- a. 1 haftadan az   b. 1 hafta-1 ay arası   c. 1 ay-3 ay arası
d. 3 ay-6 ay arası   e. 6 ay ve daha fazla

8.2. EK: 2 AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA: İlişikte aileler hakkında 60 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, sizin ailenize ne derecede uyduğuna karar veriniz. Önemli olan, sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür. Her cümle için 4 seçenek söz konusudur (*Aynen Katılıyorum/ Büyük Ölçüde Katılıyorum/ Biraz Katılıyorum/ Hiç Katılmıyorum*)

Her cümlenin yanında 4 seçenek için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. Her cümle için uzun, uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz. Lütfen her cümleyi cevapladığımızdan emin olunuz.

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	( )	( )	( )	( )
2.Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
3.Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenlerini bilir.	( )	( )	( )	( )
4.Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	( )	( )	( )	( )
5.Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	( )	( )	( )	( )
6.Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	( )	( )	( )	( )
7.Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	( )	( )	( )	( )
8.Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	( )	( )	( )	( )
9.Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )

10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	( )	( )	( )	( )
11.Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	( )	( )	( )	( )
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	( )	( )	( )	( )
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	( )	( )	( )	( )
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	( )	( )	( )	( )
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	( )	( )	( )	( )
16.Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	( )	( )	( )	( )
17.Evde herkes başına buyruktur.	( )	( )	( )	( )
18.Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	( )	( )	( )	( )
19.Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	( )	( )	( )	( )
20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	( )	( )	( )	( )
21.Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )
22.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	( )	( )	( )	( )
23.Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	( )	( )	( )	( )
24.Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	( )	( )	( )	( )
25.Bizim ailede herkes kendini düşünür.	( )	( )	( )	( )
26.Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	( )	( )	( )	( )
27.Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz.	( )	( )	( )	( )

28.Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	( )	( )	( )	( )
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	( )	( )	( )	( )
30.Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	( )	( )	( )	( )
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	( )	( )	( )	( )
33.Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	( )	( )	( )	( )
34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	( )	( )	( )	( )
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	( )	( )	( )	( )
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız	( )	( )	( )	( )
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacak ilgi gösteririz.	( )	( )	( )	( )
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	( )	( )	( )	( )
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	( )	( )	( )	( )
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	( )	( )	( )	( )
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	( )	( )	( )	( )
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür.	( )	( )	( )	( )
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	..( )	( )	( )	( )
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	( )	( )	( )	( )

46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	( )	( )	( )	( )
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	( )	( )	( )	( )
47.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	( )	( )	( )	( )
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	( )	( )	( )	( )
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	( )	( )	( )	( )
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	( )	( )	( )	( )
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	( )	( )	( )	( )
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	( )	( )	( )	( )
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	( )	( )	( )	( )
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	( )	( )	( )	( )
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	( )	( )	( )	( )
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	( )	( )	( )	( )
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz.	( )	( )	( )	( )
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	( )	( )	( )	( )

Değerlendirme:

Aynen katılıyorum : bir(1) puan

Büyük ölçüde katılıyorum : iki (2) puan

Biraz katılıyorum : üç (3) puan

Hiç katılmıyorum : dört (4) puan

Problem çözme	2-	12-	24-	38-	50-	60-							.../6=
İletişim	3-	14*-	18-	22*-	29-	35*-	43-	52*-	59-				.../9=
Roller	4*-	8*-	10-	15*-	23-	30-	34*-	40-	45*-	53*-	58*-		.../11=
Duygusal tepki verebilme	9*-	19*-	28*-	39*-	49-	57-							.../6=
Gereken ilgiyi gösterme	5*-	13*-	25-	33*-	37*-	42*-	54*-						.../7=
Davranış kontrolü	7*-	17-	20-	27*-	32-	44*-	47*-	48*-	55-				.../9=
Genel işlevler	1*-	6-	11*-	16-	21*-	26-	31*-	36-	41*-	46-	51*-	56-	.../12=

Yıldız (*) işaretli sorular ters olup puanlaması ters yani dört, üç, iki, bir,(4,3,2,1) şeklinde olmaktadır.

Aile değerlendirme ölçeğini el kitabı , Ankara 1990 öz güzel iş matbaası, doçdr. Işıl Bulut

8.3. EK 3. GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

ÇALIŞMANIN ADI (Araştırma başvuru formunda bölüm A.2’de yer alan araştırma adı kullanılmalıdır.)“Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet ile Aile İşlevleri Algıları Arasındaki İlişki (İzmir Örneği)”

Bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını bilgilerinizin nasıl kullanılacağını çalışmanın neleri içerdiğini ve olası yararlarını risklerini ve rahatsızlık verebilecek konuları anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız ve eğer istiyorsanız sosyal servis sorumlunuz ile konuyu değerlendiriniz. Eğer çalışmaya katılmaya karar verirsiniz imzalamanız için size bu Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu verilecektir. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Eğer isterseniz, bu çalışmaya katılımınızla ilgili olarak sosyal servis sorumlunuz bilgilendirilecektir.

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI :

Bu araştırmanın amacı, aile içi şiddete maruz kalan ve şiddete maruz kalmadığı halde kadın konukevi hizmetinden yararlanma durumunda olan kadınların aile işlevleri algısında bir farklılık olup olmadığının ve aile işlevleri algısını etkileyen diğer unsurların belirlenmesidir.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Çalışma sürecinde sizden “Sosyodemografik Veri formu”nu ve “Aile Değerlendirme Ölçeği”ni doldurmanız istenmektedir. Soruları cevaplarken takıldığınız ya da anlamadığınız maddelerde araştırmacıdan ya da sosyal servis sorumlunuzdan destek alabilirsiniz.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Çalışma kapsamında toplanan veriler değerlendirilerek, şiddetin aile işlevleri algısına etkileri ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Elde edilen sonuçlar neticesinde, aile içi şiddetin önlenmesinin önemi vurgulanarak sosyal politika önerileri geliştirilecektir.

GÖNÜLLÜYE UYGULANACAK İŞLEMLERİN OLASI ZARARLARI NELERDİR?

Gönüllüden “Sosyodemografik Veri formu”nu ve “Aile Değerlendirme Ölçeği”ni doldurması istenecektir. Ölçek ve formun doldurulmasının sonrasında alınan sonuçların gönüllüye herhangi bir zararı söz konusu olmayacaktır. -

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Formlar üzerinde hiçbir şekilde kimlik bilgileriniz ile ilgili bir bölüm bulunmamaktadır. Bu formu imzalayarak araştırmaya katılım için onay vermiş olacaksınız. Bununla birlikte kimlik bilgileriniz çalışmanın herhangi bir aşamasında açıkça kullanılmayacaktır. Doldurduğunuz anketlere verdiğiniz cevaplar ve araştırma süresince edinilen her türlü bilgi yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bilgileriniz hiçbir kimse ile ya da ticari bir amaç için paylaşılmayacaktır

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

1. Araştırmacı FirdesÇAĞLAYANAile ve Sosyal Politikalar İzmir İl Müd
2. Yrd. Doç. Dr. Şeyda Yıldırım CBÜ Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

<i>Gönüllü Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

<i>Veli / Vasinin Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

<i>Tanık¹ Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

<i>Araştırmacı² Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

1:Gönüllünün bilgilendirilme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi

2:Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

8.4. EK 4. KURUM ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

SAYI : 96785995/010-09 1999
KONU: Tez Çalışması(Firdevs ÇAĞLAYAN)

14/01/2016

Sn. Firdevs ÇAĞLAYAN
Şube Müdür V.

İlgi: 08.01.2016 tarih ve 2261 sayılı dilekçeniz

İlgi tarih ve sayılı yazınızda yüksek lisan çalışması kapsamında "Kadın Konukevlerinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet ve Aile İşlevleri Algıları Arasındaki İlişki" konulu tez çalışmasını müdürlüğümüze bağı kadın konukevlerinde yapma talebiniz bulunmaktadır. Söz konusu çalışma için Üniversite üst yazısı ile birlikte, etik kurul kararı, bilgilendirilmiş onam formu ve taahhüt belgesinin Eğitim Birimine teslim edilmesi sonrası gerekli izin ve onaylar alınacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Hülya SÖZLÜ
İl Müdür Yardımcısı

5070 Sayılı Kanuna Göre HÜLYA SÖZLÜ tarafından 26754799883019372 SeriNo.lu Sertifika ile 14.01.2016 12:39:23 Tarihinde Elektronik Olarak
14/01/2016 Bilgi Sorumlusu Kader ORTAKAYA
14/01/2016 Şb. Md. V. Derya TULU

Adres: Gazi Bulvarı No.97 Çankaya İZMİR Tel: 4463352 Fax:4461463

8.5. EK 5. TURNİTİN ORJİNALLİK RAPORU

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Adı: Konukevinde Kalan Kadınların Aile İşlevleri Algısı İle Şiddet Yaşantıları Arasındaki İlişki: İzmir Örneği.

Tezime ilişkin 31/08/2018 tarihinde yapılan Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallık raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 29'dur.

Belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

03.09.2018

Adı Soyadı : Firdes ÇAĞLAYAN
Öğrenci No : 141358016
Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Programı : Tezli Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI
UYGULANIR.
Dr. Öğr. Üyesi Seyda YILDIZKUM

Açıklamalar

- 1- Tez Çalışması Orijinallık Raporu (TÇOR), TURNITIN İntihal Tespit Programı kullanımı ile dijital hesap alına hakkı bulunan tez danışmanları, Enstitülerde görevladıkları personeller, Kütüphane ve Okul müdürlüklerin Daire Başkanlığı'nda görevlendirilen kütüphaneler tarafından alınır.
- 2- Sayfa başına 400'den az alan tezler için Tez savunmasından önce ve başarılı olmaları durumunda öğretimden sonra olmak üzere 2 kez TÇOR alınır. 400 sayıdan fazla alan tezler 400 ve katları şeklinde, 60 Önerik Turnitin veri tabanına yüklenmesi gerekmektedir. Bu gibi durumlarda benzerlik oranını hesaplanmasına ilişkin detaylı formu, Kütüphane web sayfasında bulunan Turnitin kullanımı kılavuzlarının altında erişilebilir.
- 3- TÇOR, tezle birlikte Kapak Sayfası, Giriş, Amaç, Bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan kısmının tek bir dosya olarak intihal tespit programına yüklenmesi ile alınır.
- Programa yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak tez başlığını tamamiyle, Yazar Adı (author's first name) olarak öğrencinin adı, Yazar Soyadı (author's last name) olarak öğrencinin soyadı girilmiştir.
- 4- TURNITIN İntihal tespit programına yüklenen dosyanın süzülmesinden önce, ilgili programdaki filtreleme seçenekleri aşağıdaki şekilde ayarlanır: - Kopyala hariç: - Alınlar hariç: - 5 kelimeden daha az oranda geçen metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words)
- 5- İsteğe bağlı ayarlar kısmından: "Özellikleri paraya göre" seçeneği mutlaka DİPLO YOK şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir; aksi durumda aynı tezi ikinci kez yüklenmesi durumunda benzerlik %100 çıkacaktır ve depodaki tez silmesi çok uzun süre gerektirecektir.
- 6- Raporlama işlemi tamamlandıktan sonra, kaydedilmiş olan raporun garantisini sağ araf kısmında yazdıkları sorularla belirtilen "benzerlik oranı" raporlamaya tezi ile ilgili olan dosyanın "kapak sayfa sayfa" ve raporlama işleminin yapıldığı tarihten itibaren "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallık Raporu" formatında alınır.
- 7- Benzerlik oranında tüm sorumluluk öğrenciye aittir.
- 8- Tez savunma sınavı sonrasında esaslı bir miktar değişim ve/veya eklemeler yapıldığı takdirde yapılan muhtemel değişiklikleri içeren dosya kullanılarak alınmış ikinci bir intihal raporu ilgili bilgiler kullanılarak hazırlanmış ve tez danışmanı tarafından onaylanarak imzalanmış ikinci bir "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallık Raporu"nu Enstitüye teslim etmekle yükümlüdür.
- 9- Turnitin Hakkında Bilgiler: <http://kutuphane.cbu.edu.tr/turnitin/93702n.htm>

8.6. EK 6: ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YÖNETİM KURULU

Toplantı Tarihi: 27.01.2016 Toplantı Sayısı: 02 Karar Sayısı: 27

ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU
ALINAN KARARLAR

19. Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Başkanlığının Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'na kayıtlı aşağıda isimleri yazılı öğrencilerin tez önerilerinin, Etik Kurul Onayı alınması kaydı ile kabulüne **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi;

Öğrenci Adı Soyadı	Tez Başlığı
Garip YOLCU	Izmir'de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliilerin Sosyokültürel Uyum Süreci Üzerine Bir İnceleme
Firdes ÇAĞLAYAN	Kadın Konuvinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet ile Aile İşlevleri Algıları Arasındaki İlişki (Izmir Örneği)
Sedat AKKUŞ	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İnşa Edilen Erkekliğin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi: Manisa Örneği
Melike KILIÇ	Çalışma Yaşamında Bedensel Engellilerin Karşılaştığı Sorunlar ve Sosyal Hizmet
Nadir MAŞALACI	Evde Bakılan Bedensel Engellilerde Bakım Kalitesi ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki

ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU

Prof. Dr. Ayşe AKTAŞ	Müdür	
Yrd. Doç. Dr. Süheyla RAHMAN	Müdür Yardımcısı	
Yrd. Doç. Dr. Şebnem ŞENOL	Müdür Yardımcısı	İzinli
Prof. Dr. Necip KUTLU	Üye	
Doç. Dr. Mehmet GÖRAL	Üye	
Doç. Dr. Sezgi ÇINAR PAKYÜZ	Üye	
Özcan GERÇEKER	Raportör	

Prof. Dr. A. AKTAŞ	Yrd. Doç. Dr. S. RAHMAN	Yrd. Doç. Dr. Ş.ŞENOL	Doç. Dr. M. GÖRAL	Prof. Dr. N. KUTLU	Doç. Dr. S. ÇINAR PAKYÜZ	Raportör Ö. GERÇEKER
Paraf	Paraf	İzinli	Paraf	Paraf	Paraf	Paraf

8.7. EK 7: ÖZGEÇMİŞ

Adı	Firdes	Soyadı	ÇAĞLAYAN
Doğum Yeri	Ankara	Doğum Tarihi	08.10.1975
Uyruğu	T.C.	Tel	532.5904794
E-mail	firdevssah@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora		
Yüksek Lisans		
Lisans	Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü	1997
Lise	Kanuni Lisesi	1992

İş Deneyimi

Görev	Kurum	Süre
ÇGE	Özel Özveri Özel Eğitim Merkezi	1997-2004
Sorumlu Müdür	Özel Düş Bahçesi Anaokulu	2004-2005
Sorumlu Müdür	Özel Gün Gelişim Özel Eğitim Merkezi	2005-2006
ÇGE	Aile ve Sosyal Politikalar Karamürsel Çocuk Yuvası Müdürlüğü	2006-2012
ÇGE	Aile ve Sosyal Politikalar Karşıyaka Çocuk Yuvası Müdürlüğü	2012-2013
Şube Müdürü	Aile ve Sosyal Politikalar İzmir İl Müdürlüğü	2013-2017
Eğitim Koordinatörü	Özel BİLİMSEV Koleji	2018 - .....

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama	Konuşma	Yazma
İngilizce	Orta	Orta	Orta

Yabancı Dil Sınav Notu								
YDS	ÜDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL PBT	TOEFL CBT	FCE	CAE	CPE

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES PUANI	73,25980	75,56177	72,52794

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma Becerisi
Microsoft Office 2010	İyi

8.8. EK 8: YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

Çağlayan F. Tam Aile ve Kadın Reisli Parçalanmış Ailelerde Çocukların Aile İşlevleri Algısı. Sosyal Hizmet Sempozyumu, İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek, 24-26 Kasım 2015, Sözlü Bildiri.